

Håndbok i folkereregistrering versjon 2.1

Håndbok i folkereregistrering

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Forord

Denne utgave av Håndbok i folkeregistrering (versjon 2.1) er en omarbeidet og revidert utgave av tidligere versjoner 1.8 og 2.0 (intern). Utgaven er basert på Lov om folkeregistrering av 9. desember 2016 og Forskrift til folkeregisterloven av 14. juli 2017. Avgjørende endringer og vesentlige tilføyelser i forhold til utgave 2.0 er markert med loddrett strek i marginen.

Målgruppen for håndboken er i første rekke registermyndigheten i første instans og sentral registermyndighet. Håndboken er ikke unntatt offentlighet.

Utgaven er ajour pr. 9. november 2018.

Feil bes meldt skriftlig til Skattedirektoratet, Rettsavdelingen.

Oslo, den 9. november 2018.

Harald Hammer
underdirektør
Rettsavdelingen
Skattedirektoratet

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Innholdsfortegnelse

HÅNDBOK I FOLKEREISTRERING	1
1. FORVALTNINGSLOVEN	13
1.1 VIRKEOMRÅDER OG DEFINISJONER	13
1.1.1 Vedtak	13
1.1.2 Enkeltvedtak	14
1.1.3 Forskrift	14
1.1.4 Offentlig tjenestemann	14
1.1.5 Part	14
1.2 INHABILITET	15
1.2.1 Den rettslige betydningen	15
1.2.2 Inhabilitetsgrunnene	15
1.2.3 De spesielle inhabilitetsgrunnene	15
1.2.4 Den generelle inhabilitetsregel	16
1.2.5 Avledet inhabilitet for underordnede	16
1.2.6 Kurante avgjørelser	16
1.2.7 Foreløpig avgjørelse	16
1.2.8 Avgjørelse av habilitetsspørsmålet	16
1.2.9 Oppnevning av stedfortreder	17
1.2.10 Hvem habilitetsreglene gjelder for	17
1.2.11 Virkningene av inhabilitet	17
1.3 ALMINNELIGE REGLER OM SAKSBEHANDLINGEN	17
1.3.1 Veiledningsplikt	17
1.3.2 Saksbehandlingstid, nedtegning av opplysninger	18
1.3.3 Konferanser og nedtegning av opplysninger	19
1.3.4 Advokat eller annen fullmektig	19
1.3.5 Taushetspliktreglene	19
1.4 SAKSFORBEREDELSE VED ENKELTVEDTAK	20
1.4.1 Forhåndsvarsling	20
1.4.2 Utrednings - og informasjonsplikt	21
1.4.3 Partenes adgang til sakens dokumenter	21
1.4.4 Innskrenket adgang	22
1.4.5 Gjennomsyn og utlån av saksdokumentene	22
1.4.6 Klage over avslag om adgang til et dokument	22
1.5 OM VEDTAK	22

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

1.5.1	Begrunnelse og underretning	23
1.5.2	Begrunnensens innhold	24
1.5.3	Underretning om vedtaket	24
1.5.4	Underretning om begrunnelsen	24
1.5.5	Underretning om klageadgang og søksmål	24
1.6	KLAGE OG OMGJØRING	25
1.6.1	Klage	25
1.6.2	Klageinstanser	25
1.6.3	Hvem har klagerett	26
1.6.4	Klagefrist	26
1.6.5	Når klagen må være fremsatt	26
1.6.6	Oppreisning for oversittelse av klagefristen	26
1.6.7	Klagens adressat, form og innhold	27
1.6.8	Klagebehandlingen i underinstansen	28
1.6.9	Omgjøring	30
1.7	FEIL SAKSBEHANDLING	31
1.8	FORVALTNINGSLOVENS ANVENDELSESOMRÅDE	32
1.8.1	Personen melder flytting til en kommune	32
1.8.2	Melder ikke flytting	33
1.8.3	Forhåndsvarsel	34
1.8.4	Krav til vedtaket	35
2	IDENTITETSGRUNNLAG	36
2.1	IDENTITET	36
2.1.1	Unik identitet	37
2.1.2	Kontrollert identitet	37
2.1.3	Ikke-kontrollert identitet	37
2.2	UTLEVERING AV INFORMASJON OM IDENTITETSGRUNNLAG	38
2.2.1	Til brukerne av Folkeregisteret	38
2.2.2	Til borgerne	38
2.3	ENDRING AV IDENTITETSOPLYSNINGER	38
2.3.1	Identitetsopplysninger for personer med fødselsnummer	38
2.3.2	Identitetsopplysninger for personer med d-nummer rekvirert av utlendingsmyndigheten	39
2.3.3	Identitetsopplysninger for personer med d-nummer rekvirert av andre rekvirenter	39
2.4	FASTSETTELSE AV FØDSELSDATO	39
2.4.1	Fødes i Norge	39
2.4.2	Innflytting	39

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

2.4.3	Saksbehandlingsrutiner	40
2.5	ENDRING AV FØDSELSDATO	40
2.5.1	Generelt om saksgangen	40
2.5.2	Hovedregel	40
2.5.3	Skrivefeil	41
2.5.4	Dispensasjon	41
2.6	FALSK IDENTITET	45
2.6.1	Hvilke offentlige etater kan sende melding om falsk identitet	45
2.6.2	Saksbehandling av saker om falsk identitet	46
2.6.3	Varsel til offentlige myndigheter og virksomheter om falsk/fiktiv identitet ⁴⁷	
3	FØDSEL	47
3.1	MELDEPLIKT.....	47
3.2	REGISTRERINGSKOMMUNE	47
3.2.1	Født i Norge - moren er registrert bosatt	48
3.2.2	Født i Norge - bare faren er registrert bosatt	48
3.2.3	Født i Norge - hverken moren eller faren er registrert bosatt	48
3.2.4	Født på Svalbard m.fl. - moren og/eller faren er reg. bosatt	48
3.2.5	Født i Norge - melding om hemmelig adopsjon eller barnevernet har overtatt omsorgen	48
3.2.6	Født i utlandet	48
3.3	FØDTE SOM DØR LIKE ETTER FØDSELEN.	49
3.4	REGISTRERING	49
3.5	BARN FØDT AV SURROGATMOR I UTLANDET.....	49
3.6	MELDEPLIKT TIL BIDRAGSFOGDEN.....	50
3.7	HJEMMEFØDSEL.....	50
3.8	TILDELING AV FØDSELSNUMMER.....	51
3.9	FORESPØRSEL OM NAVNEVALG.....	51
3.10	DØDFØDTE.....	51
3.10.1	Behandling av meldingen	51
4	NAVN	52
4.1	SAMISKE NAVN - SKRIVEMÅTEN.....	52
4.2	PREFIKSER - REGISTRERING	52
4.3	DIAKRITISKE TEGN	52
4.4	NAVNEVALG FOR BARN - SAKSBEHANDLING	53
4.4.1	Meldeplikt	53
4.4.2	Meldefrist	53
4.4.3	Behandling av navnevalget	53

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

4.5	BEHANDLING AV MELDING OM ENDRING AV NAVN	54
4.5.1	Registrering	54
4.5.2	Kvittering	54
4.5.3	Underretning til den av foreldrene som ikke har del i foreldreansvaret	54
5	FAMILIERELASJONER	55
5.1	FARSKAP OG MEDMORSKAP	55
5.1.1	Barnets foreldre er gift	55
5.1.2	Farskap - barn født i separasjonstiden	55
5.1.3	Barnets foreldre er ikke gift	55
5.1.4	Når kan farskap fastsettes/erklæres i Norge – barn født i utlandet 56	
5.1.5	Medmorskap	57
5.2	FORELDREANSVAR	58
5.2.1	Hvem har foreldreansvaret	58
5.2.2	Registrering	61
5.2.3	Arkivering	62
5.3	ADOPSJON	62
5.3.1	Innledning	62
5.3.2	Melding om innenlandsadopsjon	62
5.3.3	Melding om utenlandsadopsjon	63
6	VERGEMÅL	64
6.1	GENERELT	64
6.2	REGISTRERING AV VERGEMÅL	64
6.3	NORDISKE BORGERE	65
7	SIVILSTAND	65
7.1	VIGSEL ETTER NORSK RETT	65
7.2	VIGSEL ETTER UTENLANDSK RETT	65
7.2.1	Registrering	65
7.2.2	Vigsler for norske statsborgere bosatt i utlandet og utvandrede utenlandske statsborgere	67
7.3	SIVILSTAND FOR INNVANDRERE FRA IKKE-NORDISKE LAND	67
7.3.1	Endring av sivilstand for innvandrere fra ikke-nordiske land	67
7.4	BIGAMI	67
7.5	SEPARASJON	68
7.5.1	Generelt	68
7.5.2	Registrering	68
7.6	OPPHØR AV SEPARASJON	69

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

7.6.1	Generelt	69
7.6.2	Vilkår	69
7.6.3	Registrering	69
7.7	SKILSMISSE.....	70
7.7.1	Generelt	70
7.7.2	Registrering	70
7.7.3	I utlandet	70
7.8	OPPLØSNING AV EKTESKAP	71
8	STATSBORGERSKAP	71
8.1	HJEMMEL.....	71
8.2	BETYDNING.....	71
8.3	PRINSIPPER.....	71
8.4	STATSLØSE – DOBBELT STATSBORGERSKAP.....	72
8.5	ENDRINGER I LOVGIVNINGEN.....	72
8.6	ERVERV VED FØDSEL OG ADOPSIJON.....	72
8.6.1	Fødsel	72
8.6.2	Adopsjon	73
8.6.3	Grunnlaget for statsborgerskapet endres	73
8.7	ERVERV ETTER SØKNAD.....	73
8.8	ERVERV VED MELDING	73
8.8.1	Statsborger av annet nordisk land	73
8.9	TAP.....	74
8.9.1	Tap ved fravær fra riket	74
8.9.2	Løsning	74
8.9.3	Erverv av fremmed statsborgerskap	74
8.9.4	Tilbakekall	75
8.10	REGISTRERING	75
8.10.1	Melding om erverv	75
8.10.2	Personer med flere statsborgerskap	75
8.10.3	Tvil om riktig statsborgerskap	75
8.10.4	Barn født av ikke-nordiske foreldre med ulike statsborgerskap	75
8.10.5	Statsløse personer	76
8.10.6	Ukjent/uoppgitt statsborgerskap	76
9	REGISTRERING AV RETTSLIGE OG FAKTISKE FORHOLD SOM FINNER STED I UTLANDET	76
10	DØDSFALL	76
10.1	I NORGE	76
10.2	I UTLANDET.....	76

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

10.3	PERSONER SOM ER FORSVUNNET.....	77
10.4	DØDSORDSKURD (KJENNELSE).....	77
10.5	REGISTRERING.....	77
10.6	DØDFØDTE.....	78
11	FLYTTING - GENERELT	78
11.1	MELDEPLIKTEN	78
11.2	HVEM KAN MELDE FLYTTING.....	78
	11.2.1 Generelt.....	78
	11.2.2 Under 18 år	79
	11.2.3 Over 18 år og har verge.....	80
	11.2.4 Manglende signatur.....	81
	11.2.5 Manglende legitimasjon.....	81
11.3	FLYTTE- OG REGISTRERINGSDATO	81
	11.3.1 Registreringsdato.....	81
	11.3.2 Flyttedato.....	82
11.4	MELDEPLIKTIGE OPPLYSNINGER.....	82
	11.4.1 Hva skal meldes.....	82
	11.4.2 Politiets bistand.....	83
	11.4.3 Meldeplikt og legitimasjonskrav – innflytting.....	83
11.5	INNFLYTTING – SPERRET ADRESSE.....	85
11.6	UTFLYTTING - IKKE-NORDISK LAND	85
	11.6.1 Meldeplikten	85
	11.6.2 Fravær i utlandet	86
11.7	UTFLYTTING - NORDISK LAND.....	86
	11.7.1 Meldeplikten	86
	11.7.2 Innflyttingslandet unnlater å registrere.....	86
	11.7.3 Registrering	86
	11.7.4 Melder ikke flytting.....	86
11.8	POSTADRESSE	87
12	INNFLYTTING	87
12.1	FØDSELSNUMMER – PERSONER IKKE FØDT I NORGE	87
	12.1.1 Tildeling av fødselsnummer	87
12.2	BOSTED – HVEM SKAL REGNES SOM BOSATT I NORGE.....	89
12.3	INNFLYTTING FRA UTLANDET.....	89
	12.3.1 Pendling til land innenfor EØS-området	91
	12.3.2 Skiftevis opphold – Norge/kontinentalsokkelen	91
	12.3.3 Nordisk land.....	91

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

12.3.4 Lovlig opphold - Oppholdstillatelse	91
12.4 SJØFOLK (NORSKE)	92
12.5 SVALBARD, DE NORSKE BILAND OG KONTINENTALSOKKELEN	92
12.6 DIPLOMATER (NORSKE).....	92
12.7 DIPLOMATER (UTENLANDSKE)	94
12.8 MILITÆRE BEORDRET UTENLANDS	95
12.9 UTENLANDSK PERSONELL TILKNYTTET NATO	95
12.10 FENGSEL MV.....	95
13 UTFLYTTING	95
13.1 IKKE-NORDISK LAND	95
13.1.1 Kjent oppholdssted	95
13.1.2 Oppholdstillatelse utgått	97
13.1.3 Ukjent oppholdssted	97
13.2 NORDISK LAND.....	98
14 BOSTED I NORGE	98
14.1 DØGNHILEREGELEN	98
14.2 OPPHOLD UNDER SEKS MÅNEDER	98
14.3 SKIFTEVIS DØGNHIVILE	98
14.4 PENDLING	99
14.4.1 Generelt - innledning	99
14.4.2 Arbeid	99
14.4.3 Foreldrehjem	100
14.4.4 Selvstendig/uselvstendig bolig	100
14.4.5 Sammenligningsregelen	104
14.4.6 Enslige pendlere	105
14.4.7 Familiependlere	106
14.4.8 Pendlerreiser	108
14.4.9 Saksbehandling	108
14.5 FELLES HJEM.....	110
14.5.1 Ektefeller/registrerte partnere	110
14.5.2 Personer som har barn	111
14.5.3 Oppløsning av det felles hjem	112
14.5.4 Dispensasjon	113
14.6 BÅTER OG MOBILE HJEM	113
14.7 DØGNHIVILE PÅ UBESTEMT STED	113
14.7.1 Generelt	113
14.7.2 Sjøfolk	113

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

14.8	STUDENTER OG SKOLEELEVER	114
14.8.1	Valg av bosted	115
14.8.2	Tilknytning til tidligere bosted	115
14.9	VERNEPLIKTIGE	116
14.9.1	Bostedsforholdene har endret seg	116
14.9.2	Ikke tilknytning til annet bosted	117
14.10	FENGSELSINNSATTE	117
14.11	PERSONER PÅ INSTITUSJONER INNEN HELSE OG OMSORG	118
14.12	STORTINGSREPRESENTANTER OG STATSRAÅDER	118
14.13	SVALBARD, JAN MAYEN, BILANDENE OG KONTINENTALSOKKELEN	118
14.14	DIPLOMATER	119
14.15	MILITÆRE	119
14.16	UTEN KJENT BOSTED	119
14.17	FORSVUNNE	120
14.17.1	Vilkår	120
14.17.2	Registrering	120
14.18	UTEN PÅVISELIG BOSTED - SENTRAL REGISTRERING	120
14.18.1	Vilkår	120
14.19	SPERRING AV ADRESSE	120
14.20	KLIENTADRESSE	121
15	UTLEVERING AV OPPLYSNINGER OG TAUSHETSPLIKT	121
15.1	TAUSHETSPLIKT	121
15.2	UTLEVERING AV OPPLYSNINGER	122
15.2.1	Taushetsbelagte opplysninger	122
15.2.2	Ikke taushetsbelagte opplysninger	123
15.2.3	Avslag	124
15.2.4	Masseopplysninger	125
15.2.5	Telefoniske forespørsler	125
15.3	STANDARDOPPDRAG	125
15.3.1	Generelt	125
15.3.2	Uttakskriterier	125
15.3.3	Taushetsbelagte opplysninger	126
15.3.4	Forskere	126
15.3.5	Statistiske tabeller	127
15.3.6	Saksbehandlingen	127
15.3.7	Faste oppdrag	128
15.3.8	Utlån av opplysninger	128

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

15.3.9	Lokal lagring	128
15.3.10	Terminaltilknytning (online)	129
15.4	INNSYNSRETTE.....	129
15.4.1	Hvilke opplysninger kan utleveres	129
15.4.2	Saksbehandling	129
16	ATTESTER OG UTSKRIFTER	129
16.1	FØDSELSATTESTER.....	129
16.1.1	Hvem attest utstedes på	129
16.1.2	Utstedelsesmyndighet	130
16.1.3	Utfylling	130
16.1.4	Hvem kan få fødselsattest	130
16.1.5	Avslag	131
16.1.6	Form og innhold	131
16.1.7	Attest uten foreldrenes navn (kort attest)	131
16.1.8	Attest med foreldrenes navn (lang attest)	132
16.1.9	Merknadsfeltet	133
16.1.10	Attest med foreldrenes navn (lang attest) - flerspråklig	133
16.1.11	Formelle krav til utfylling	133
16.2	BOSTEDSATTEST.....	134
16.2.1	Innhold	134
16.2.2	Form	134
16.2.3	Hvem kan få bostedsattest	134
16.3	UTSKRIFTER.....	135
16.3.1	Underretning om registrert flytting	135
16.3.2	Bekreftelse på navneendring	135
16.3.3	Fødselsnummerbekreftelse	135
16.3.4	Bekreftelse på registrert foreldreansvar	135
16.3.5	Adresseopplysning	135
16.3.6	Registrerte opplysninger	135
16.3.7	Forespørsel om navnevalg	136
16.4	RIKSVÅPENSTEMPELET - BRUK.....	136
17	SANKSJONER	136
17.1	GRUNNLAGET FOR Å ILEGGE GEBYR.....	136
17.2	UTMÅLING AV GEBYRET.....	137
17.3	HVORDAN GEBYRET ILEGGES OG INNKREVES.....	138
17.4	TAP AV RETT TIL Å FÅ UTLEVERT OPPLYSNINGER.....	138
18	ANMELDELSE	138

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

18.1	MYNDIGHET TIL Å ANMELDE	138
18.2	KRAV TIL MISTANKE.....	138
18.3	IDENTITETSKRENKELSE OG MISBRUK AV IDENTITETSDOKUMENTER	138
18.4	GIR URIKTIGE OPPLYSNINGER /BRUDD PÅ FORKLARINGSPLIKTEN I FREGL. § 11-1 ANNET LEDD. 139	
18.5	DOKUMENTFORFALSKNING I FOLKEREGISTERSAKER	139
18.6	MEDVIRKNING	140
18.7	UNNTAK FRA ANMELDELSE.....	140
18.8	FLERE STRAFFBARE OVERTREDELSER OG FORTSATT STRAFFBAR HANDLING	140
18.9	TIDSPUNKT FOR ANMELDELSE	140
18.10	STED FOR ANMELDELSE	141
19	ARKIVERING	141
19.1	EDB-REGISTERET	141
19.2	MANUELLE REGISTRE	141
	19.2.1 Navneregisteret	141
	19.2.2 Hovedregisteret	141
	19.2.3 Opplysninger på hovedregisterkortet	141
	19.2.4 Ordningen av hovedregisteret	142
	19.2.5 Avgangsregisteret	142
19.3	AVLEVERING TIL ARKIVVERKET	142
19.4	HENVENDELSER TIL ARKIVVERKET	142
19.5	ARKIVERING AV MELDINGER.....	143
20	FORKORTELSER.....	145

1. Forvaltningsloven

1.1 Virkeområder og definisjoner

Fvl. § 1

Etter § 1 første ledd gjelder loven enhver virksomhet som drives av et forvaltningsorgan. Men denne regelen har sine unntak. Etter § 3 første punktum gjelder kap. IV, V og VI bare saker om enkeltvedtak og kap. VII fastsettelse av forskrifter. Dermed vil det bare være kap. II og III som gjelder all forvaltningsvirksomhet.

Hva som skal regnes som forvaltningsorgan, er det bestemmelser om i paragrafens annet og tredje punktum. Ifølge annet punktum regnes "et hvert organ for stat eller kommune" som forvaltningsorgan. Bestemmelsen må leses i sammenheng med § 4. Det fremgår av denne paragrafen at loven ikke får anvendelse på alle offentlige organer (se § 4).

Av dette må vi kunne slå fast at forvaltningsloven gjelder for folkeregisterforvaltningen, men ikke ligningsforvaltningen da det er egne saksbehandlingsregler for disse i ligningsloven, sml. ordlyden i § 1 første pkt. ".. når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov".

1.1.1 Vedtak

Fvl. § 2 første ledd bokstav a

Definisjonen av vedtak i til formål å forenkle definisjonen av begrepene enkeltvedtak og forskrifter idet den har fått med seg en del kriterier og presiseringer som er felles for disse to begrepene. Begrepet vedtak har derfor ingen selvstendig betydning, men er utelukkende en fellesbetegnelse for enkeltvedtak og forskrifter.

Følgende vilkår må være oppfylt for at det skal være et vedtak:

- treffes under utøving av offentlig myndighet. Det vil si at man handler i kraft av den myndighet man er tillagt i lov eller forskrift. Dette vil føre til at det ikke er vedtak og heller ikke forskrift når det offentlige gir generelle regler som utelukkende dreier seg om tjenesteytelser eller privatrettslige spørsmål.

- avgjørelsen er bestemmende for rettsstillingen til private - dvs. enkeltpersoner eller andre rettssubjekter. Denne begrensningen er tatt med for å holde utenfor interne instruksjoner og avgjørelser som gjelder den indre offentlige tjeneste. Etter dette vil for eksempel meldinger spesielt innrettet på registermyndighetens behandling av ulike typer blanketter ikke være et vedtak. Idet et vedtak er en avgjørelse som er bestemmende for rettsstillingen til private ligger også at loven ikke gjelder uttalelser fra myndighetene som formelt er formet som meningsytringer, forslag, uttalelser osv.

- avgjørelsen er bestemmende for noens rettigheter og plikter. Avgjørelser som bare er ledd i behandlingen av slik sak, vil falle utenfor.

I § 2 tredje ledd utledes begrepet vedtak til også å omfatte avgjørelser om bruk av tvangsmidler for å få gjennomført et vedtak, og saksbehandlingsavgjørelser som avviser en sak, for eksempel vedtak etter § 31.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Vilkårene i § 2 første ledd bokstav a er kumulative, dvs. at alle må være oppfylt for at det skal være et vedtak.

1.1.2 Enkeltvedtak

Fvl. § 2 første ledd bokstav b

Denne definerer begrepet enkeltvedtak og knytter seg til definisjon av vedtak i § 2 første ledd bokstav a. Dette begrepet er av avgjørende betydning for avgrensningen av loven, idet kap. IV - VI bare gjelder for enkeltvedtak, jf. § 3.

Et enkeltvedtak er et vedtak (se definisjon i pkt. 1.1.1) som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer, og ikke en ubestemt gruppe av personer.

I saker som behandles etter lov om folkeregistrering vil en avgjørelse om hvor folk skal registreres som bosatt være et enkeltvedtak idet det er en avgjørelse som gjelder en eller flere bestemte personer (enkeltpersoner eller familier). På samme måte vil registermyndighetens avgjørelse av å godta eller nekte å godta et navn være et enkeltvedtak. Avgjørelser om hvorvidt det skal utleveres folkeregisteropplysninger vil også være enkeltvedtak idet dette er avgjørelser av betydning for en eller flere bestemte personers rettsstilling.

1.1.3 Forskrift

Fvl. § 2 første ledd bokstav c

Denne definerer begrepet forskrift som er avgjørende for om kap. VII kommer til anvendelse, jf. § 3. I motsetning til enkeltvedtak, er en forskrift et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til et ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer.

Hvorvidt man entydig kan utpeke de personene et vedtak gjelder for, blir dermed avgjørende for om det er enkeltvedtak eller forskrift. For registermyndigheten ved skattekontorene vil det slik regelverket i dag er, ikke være aktuelt å gi forskrifter.

1.1.4 Offentlig tjenestemann

Fvl. § 2 første ledd bokstav d

Definisjonen av offentlig tjenestemann er inntatt i lovens § 2 første ledd bokstav d og får betydning for § 10. Formålet med definisjonen var å ha et utgangsbegrep som med visse tillempninger kan brukes i de enkelte tilfelle hvor tjenesteforholdet m. m. skal ha rettslig betydning, se §§ 6, 22 og 30. Etter § 2 første ledd bokstav d er en offentlig tjenestemann en embetsmann eller annen som er ansatt i statens eller kommunens tjeneste.

1.1.5 Part

Fvl. § 2 første ledd bokstav e

Definisjon av part i § 2 første ledd bokstav e er viktig idet status som part har betydning for en persons rettsstilling. Begrepet part får betydning for inhabilitetsregelen etter § 6 første ledd og for hvem som skal ha partsrettigheter, slik at vedkommende bl. a. har krav på varsel etter § 16, aktinnsikt etter § 18 og krav på melding om vedtaket og begrunnelse etter § 27. Når det gjelder klagerett, likestiller § 28 imidlertid parten med andre med rettslig klageinteresse. Etter § 2 første ledd bokstav e er den part som vedtaket retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder. Part blir for det første den vedtaket

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

formelt er rettet til. Også andre som saken direkte gjelder, vil være part dersom tilknytningsforholdet er tilstrekkelig klart og direkte, for eksempel hustruen i en registrerings sak på mannen.

1.2 Inhabilitet

1.2.1 Den rettslige betydningen

At en person er inhabil vil si at det foreligger omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet. En habil person vil derfor være en person som ikke er i en slik situasjon.

Reglene har et tosidig formål. For det første skal de motvirke myndighetsmisbruk, det vil si at ikke noen blir uriktig begunstiget eller berøvet fordeler som de skulle hatt. For det andre skal habilitetsreglene tjene til å beskytte tjenestemannen idet de gir vedkommende rett til å trekke seg fra saker hvor han har egne interesser som kan gjøre det vanskelig for ham å tenke og handle nøytralt. Kapitlet gjelder alle forvaltningssaker, dermed også avgjørelser som ikke innebærer offentlig myndighetsutøvelse. Det er her viktig å merke seg at inhabilitet ikke gjelder bare det å treffe selve avgjørelsen, men også enhver annen befatning med behandlingen av saken.

1.2.2 Inhabilitetsgrunnene

Fvl. § 6

Etter § 6 skal den som har en slik særlig tilknytning til en sak at det er grunn til å regne med at han ikke vil kunne bedømme saken objektivt og nøytralt, i visse tilfelle fratre som inhabil.

§ 6 regner først opp en del tilfelle hvor vedkommende alltid blir å anse som inhabil, se første ledd. Dessuten har den en mer generelt utformet bestemmelse i annet ledd, som sier at en tjenestemann er inhabil hvor det er andre særegne omstendigheter som gir grunn til å frykte for at han ikke vil opptre upartisk.

1.2.3 De spesielle inhabilitetsgrunnene

Fvl. § 6 første ledd

Det fastsettes i første ledd bokstav a at den tjenestemann som selv er part i saken, er inhabil til å avgjøre eller forberede den. I § 2 bokstav e er det gjort nærmere rede for hvem som er part i lovens forstand. Etter bokstav b er man også inhabil når man "er i slektskap eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken".

Bokstav c omhandler en del andre nærstående personer. For det første fastslår den inhabilitet når en nåværende eller forhenværende ektefelle er part. For det andre er den man er forlovet med nevnt. Det tredje forholdet som nevnes, er forholdet mellom fosterforeldre og fosterbarn.

Bokstav d gjør partens verge eller fullmektig inhabil. Vergen blir inhabil selv om vedkommende ikke representerer parten i den spesielle saken det gjelder.

Bokstav e gjelder tilfelle hvor et selskap eller forening, sparebank eller stiftelse er part. Som hovedregel er da "den som leder eller har ledende stilling" eller er "medlem i styret eller bedriftsforsamlingen" i vedkommende selskap mv. inhabil.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

1.2.4 Den generelle inhabilitetsregel

Fvl. § 6 annet ledd

En tjenestemann vil være inhabil dersom han har en slik tilknytning til en sak at det kan være fare for at han ikke vil opptre helt upartisk. Som eksempel kan nevnes fiendskap, vennskap eller avhengighet på grunn av gjeld.

Også etter annet ledd skal forholdet bedømmes helt objektivt i den forstand at det avgjørende blir om det er et slikt tilknytningsforhold at det i alminnelighet er egnet til å svekke tilliten til tjenstemannens partiskhet.

1.2.5 Avledet inhabilitet for underordnede

Fvl. § 6 tredje ledd

§ 6 tredje ledd fastsetter at dersom den overordnede er inhabil, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan. Det vil si at er gruppelederen inhabil, vil resten av gruppen også være det, men at en underordnet tjenestemann er inhabil, har derimot ingen betydning for gruppelederens habilitet.

Regelen er begrunnet med at den underordnede i disse tilfellene ikke kan antas å stå så fritt og nøytralt som ellers. Inhabiliteten gjelder imidlertid bare for tjenestemenn ved samme organ, ikke ved de underordnede organer. Den spesielle faren for inhabilitet som følger av tredje ledd gjelder bare for adgangen til å avgjøre saken, ikke å forberede den.

1.2.6 Kurante avgjørelser

Fvl. § 6 fjerde ledd

Selv om tjenestemannen er i en slik situasjon som nevnt i § 6 første, annet eller tredje ledd, kan han likevel behandle saken dersom det er åpenbart at hans tilknytning til saken/parten ikke vil påvirke hans standpunkt, f.eks. vedtak hvor ingenting er overlatt til tjenestemannens skjønn og hvor verken faktum eller rettsanvendelse byr på tvil. Loven setter dessuten som betingelse at verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

1.2.7 Foreløpig avgjørelse

Fvl. § 7

Etter § 7 har en inhabil tjenestemann adgang til å forberede eller selv å treffe et foreløpig vedtak i saken. Forutsetningen er at saken haster slik at det vil volde vesentlig ulempe eller skadevirkning dersom den skulle utsettes i påvente av at man kan få oppnevnt en settetjenestemann i stedet for den inhabile. Denne bestemmelsen antas å ikke ha noen betydning for folkeregistermyndigheten da man neppe vil komme opp i slike situasjoner.

1.2.8 Avgjørelse av habilitetsspørsmålet

Fvl. § 8

Utgangspunktet i § 8 første ledd er at vedkommende tjenestemann selv tar standpunkt til om han er inhabil eller ikke. Dersom en part krever det, og det kan gjøres uten vesentlig tidsspille eller tjenestemannen selv finner grunn til det, skal han forelegge spørsmålet for sin nærmeste overordnede. Er gruppelederen inhabil, må saken forelegges seksjonssjef/avdelingsdirektør i fastsettingsavdelingen/regiondirektør avhengig av på hvilket nivå inhabiliteten inntreffer.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

§ 8 første ledd fastsetter at i kollegiale organer er det organet, og ikke medlemmet som avgjør om et medlem er inhabilt.

Etter § 8 tredje ledd bør varamann eller annen stedfortreder tilkalles ved behandlingen av inhabilitetsspørsmålet hvor dette kan skje uten vesentlig forsinkelse eller utgift.

1.2.9 Oppnevning av stedfortreder

Fvl. § 9

Lovens hovedregel er som nevnt at saken skal behandles av samme organ som tidligere, slik at den inhabile fratrer og om nødvendig erstattes med en særlig oppnevnt settetjenestemann, jf. § 9 første ledd.

Regelen i § 6 tredje ledd medfører at en underordnet ikke kan oppnevnes som settetjenestemann for sin overordnede.

Dersom det er forbundet med særlig ulempe å få oppnevnt stedfortreder, kan Skattedirektoratet i henhold til delegasjon fra Finansdepartementet beslutte at saken skal overføres til sideordnet eller overordnet organ, jf. § 9 annet ledd.

Er regiondirektøren inhabil, er det Skattedirektoratet som oppnevner stedfortreder.

1.2.10 Hvem habilitetsreglene gjelder for

Fvl. § 10

§ 10 fastsetter at inhabilitetsreglene gjelder for alle som utøver offentlig myndighet (ikke bare de som kan defineres som offentlig tjenestemann etter § 2 første ledd bokstav d).

1.2.11 Virkningene av inhabilitet

Den inhabile skal normalt avstå fra enhver befatning med saken. En inhabil tjenestemann har plikt til å unnlate å behandle saken, og det er derfor et pliktbrudd om han likevel behandler den. Brudd på inhabilitetsreglene kan føre til at et vedtak blir ugyldig, jf. § 41.

1.3 Alminnelige regler om saksbehandlingen

1.3.1 Veiledningsplikt

Fvl. § 11

For at saksbehandlingen skal virke etter sitt formål, er det en forutsetning at borgerne kjenner de rettigheter som loven gir dem. Loven har særskilte regler om informasjon, bl.a. skal den som ber om det, få visse opplysninger, eventuelt kopi av et dokument, jf. §§ 18 og 27 tredje ledd. Den har regler om at myndighetene har plikt til å gi visse opplysninger av eget tiltak, jf. §§ 16, 17 annet ledd, 24 og 27 første og annet ledd.

I tillegg til dette har forvaltningsorganet en alminnelig veiledningsplikt. Nærmere regler om omfanget av veiledningsplikten er gitt i § 11.

Partene i saker om enkeltvedtak skal veiledes, men også andre som spør etter konkrete opplysninger som har aktuell interesse for dem, har krav på å bli veiledet. Dessuten har forvaltningsorganet selv

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

plikt til av eget tiltak å vurdere partenes behov for veiledning. Saksrettet veiledning må ikke forveksles med generell informasjon.

Som eksempel på veiledningsplikten i forbindelse med flytting, vises det til rundskriv nr. 8, 1997 hvor det er sagt følgende:

"I henhold til forvaltningslovens § 11 annet ledd er plikten knyttet til veiledning om gjeldende lover og forskrifter, vanlig praksis på vedkommende saksområde, regler for saksbehandlingen og parterets rettigheter og plikter etter forvaltningsloven.

Etter det vi har erfart, har praksis overfor personer som ber om veiledning om bostedsreglene og hvorvidt de skal melde flytting eller ikke, vært at Folkeregisteret har gitt en orientering om hovedinnholdet i den aktuelle regel, og så latt det være opp til personen selv om det på grunnlag av denne skal leveres flyttemelding eller ikke. Med andre ord har vedkommende ikke blitt anmodet om å melde flytting når Folkeregisteret har antatt at vedkommende ikke skal registreres på den nye adressen. Som eksempel på dette kan nevnes en gift person som flytter alene og må formodes fortsatt å ha felles hjem med ektefellen i den andre boligen. Et annet eksempel kan være studenter som flytter fra foreldrehjemmet til hybel på studiestedet. Denne praksis kan imidlertid føre til at vedkommende i ettertid hevder at flyttingen skulle vært registrert og at han ble urettmessig avvist av Folkeregisteret.

I henhold til folkeregistreringslovens §§ 7-9 foreligger det plikt til å melde flytting når man skifter bosted. Det følger da av veiledningsplikten at folkeregistrene heretter uavhengig av veiledningen om de aktuelle bostedsregler og sannsynlig saksutfall, må underrette vedkommende om meldeplikten. Folkeregisteret må derfor i et hvert veiledningstilfelle hvor registreringsspørsmålet vil bero på en vurdering, anmode vedkommende om å levere en flyttemelding slik at et eventuelt avslag kan bli formalisert i form av et skriftlig enkeltvedtak.

Avslutningsvis vil vi presisere at ovennevnte ikke innebærer noen endring med hensyn til flyttinger som folkeregistrene selv avdekker gjennom verdiorientert arbeid. Her skal folkeregistrene som tidligere la saken bero dersom man har opplysninger som tilsier at flyttingen ikke skal registreres, f.eks. fordi vedkommende har felles hjem med ektefelle/barn et annet sted."

1.3.2 Saksbehandlingstid, nedtegning av opplysninger

Fvl. § 11 a

Denne bestemmer at avgjørelse i saker skal treffes uten ugrunnet opphold.

Etter annet ledd skal partene varsles når det må ventes at saken vil ta uforholdsmessig lang tid.

Tredje ledd bestemmer at foreløpig svar skal gis i saker som gjelder enkeltvedtak når henvendelsen ikke kan besvares i løpet av en måned etter at den er mottatt.

§ 11a er et direktiv til forvaltningsmyndighetene om at vedtakene må treffes uten unødig opphold. Det må antas at i prinsippet vil en person som lider tap pga. ugrunnet forsinkelse, kunne kreve erstatning av det offentlige.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

1.3.3 Konferanser og nedtegning av opplysninger

Dersom det ved muntlige henvendelser eller telefonsamtaler med en part i sak kommer frem opplysninger som har betydning for avgjørelsen, skal de nedtegnes eller protokolleres. Det skriftlige notatet som gjøres må altså signeres og dateres av vedkommende tjenestemann.

1.3.4 Advokat eller annen fullmektig

Fvl. § 12

Hovedregelen er at en part i en forvaltningssak overfor myndighetene har rett til å la seg bistå av en fullmektig i den forstand at fullmektigen kan opptre for ham og skal ha alle meddelelser fra forvaltningsorganet.

Av annet ledd første punktum følger også at en part kan la seg representere ved en organisasjon, f. eks. fag- eller yrkesorganisasjon.

Regelen i § 12 gir ikke en part rett til å kreve utsettelse for å engasjere advokat eller annen fullmektig.

§ 12 annet ledd annet punktum gir forvaltningsorganet en skjønnsmessig adgang til å avvise en fullmektig som søker å gjøre det til erverv å opptre for andre i forvaltningssaker uten å være advokat eller å ha rett til å drive rettshjelpsvirksomhet etter lov av 1. februar 1936.

I tillegg til at alle henvendelser vedrørende saken skal skje til fullmektigen, kan parten kreve å få alle henvendelser også til seg.

Etter fjerde ledd skal en fullmektig som ikke er advokat, alltid legge frem skriftlig fullmakt.

Forvaltningsorganet kan imidlertid kreve skriftlig fullmakt også fra advokater hvor det er grunn til det.

1.3.5 Taushetspliktreglene

Fvl. §§ 13-13 f

Innehavere av offentlige stillinger og verv har plikt til å sørge for at visse opplysninger ikke kommer ut verken ved at det fortelles om dem eller ved at dokumenter eller notater overlates til uvedkommende. Som betegnelse på dette brukes ordet taushetsplikt.

Det offentlige trenger ikke hjemmel i lov for å pålegge de som arbeider for det offentlige å bevare taushet om det de har skaffet seg kjennskap til i tjenesten. Men lovhjemmel er nødvendig for å kunne straffe brudd på taushetsplikt.

Rimelighetshensyn tilsier at de som ved lov er pålagt å gi opplysninger til det offentlige beskyttes mot at opplysninger kommer ut. Regler om taushetsplikt kan dessuten tjene til å beskytte forvaltningen mot utilbørlig pågang fra folk som ønsker opplysninger. Ut fra slike hensyn har det vært vanlig at man i de lover som gir forvaltningen hjemmel til å kreve opplysninger av private, også har inntatt bestemmelser om taushetsplikt for tjenestemennene.

Fvl. taushetspliktregler gjelder ikke i folkeregistersammenheng, jf. § 13 f første ledd, i den grad folkeregistermyndighetens taushetsplikt er hjemlet i fregl. § 9-1. Bestemmelsen i § 13 c siste ledd gjelder imidlertid i folkeregistersaker, dvs. at taushetsplikten bortfaller 60 år etter at personer er

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

registrert som død eller utvandret. I henhold til forvaltningslovforskriften § 10 gjelder taushetsplikten i 100 år i adopsjonssaker, dvs. ettar at adoptivbarnet ble registrert som død eller utvandret.

1.4 Saksforberedelse ved enkeltvedtak

Fvl. kap. IV kommer til anvendelse for alle enkeltvedtak slik dette begrepet er definert i § 2 første ledd bokstav b. Reglene vil i stor utstrekning også gjelde ved klagebehandlingen, jf. § 33 som viser til reglene i kap. IV.

1.4.1 Forhåndsvarsling

Fvl. § 16

1.4.1.1 Hovedregel om forhåndsvarsel

§ 16 slår fast det viktige prinsipp at part som ikke allerede har fått uttale seg i en forvaltningssak, har krav på å få gjort det før vedtak treffes. Ellers slår § 16 fast at partene har krav på å bli varslet. Det siste er nødvendig for at retten til å uttale seg skal bli effektiv. Regelen springer ut av det kontradiktoriske prinsipp i prosesslovgivningen som går ut på at en part skal få anledning til å ta til motmæle mot den andre partens anførsler.

Dersom en mindreårige over 15 år er part i saken og blir representert av verge, skal ikke bare vergen, men også den mindreårige selv varsles og gis særskilt anledning til å uttale seg.

Formålet med forhåndsvarsling er at det kan bidra til sakens fulle opplysning og at partene gjøres kjent med at sak er reist og derved gis anledning til å uttale seg.

Dessuten har det en verdi i seg selv at folk gis anledning til å uttale seg og å opptre aktivt for selv å ivareta sine interesser. Etter § 16 skal partene i saken varsles. § 2 første ledd bokstav e fastsetter hvem som er parter. Etter loven skal partene varsles skriftlig, enten på papir, eller elektronisk, jf. § 15 a og eForvaltningsforskriften, men i visse tilfeller har myndighetene anledning til å gi varsel muntlig, jf. § 16 annet ledd siste pkt.

Etter annet ledd skal varselet gjøre rede for hva saken gjelder og inneholde det som er nødvendig for at parten skal kunne ivareta sitt tarv. Det vanlige her er å gi en kort fremstilling av de fakta registermyndigheten sitter inne med i saken og reglene.

Dessuten bør varselet gis i så god tid før vedtaket treffes slik at parten får anledning til å uttale seg. I varselet må fastsettes en frist for å gi uttalelse. Fristens lengde vil avhenge av hvor vanskelig og viktig en sak er, og hvor mye det haster med å få den avgjort. Det normale er å gi en frist på 2 til 3 uker. I varselet bør det også opplyses om at saken kan bli avgjort på grunnlag av de opplysningene som nå foreligger, dersom parten ikke svarer. På denne måten blir han også gjort kjent med den følgen det vil få å ikke svare.

1.4.1.2 Unntak fra varslingsplikten

Fvl. § 16 tredje ledd

Myndighetene kan etter § 16 tredje ledd unnlate å varsle en part hvor varsling ikke er praktisk mulig eller hvor det kan medføre fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Unntak må videre kunne gjøres hvor parten ikke har kjent adresse.

Dessuten kan varsel unnlates hvor parten allerede på annen måte har fått kjennskap til at vedtak skal treffes og har hatt anledning og tid til å uttale seg. For eksempel hvor det alt er levert flyttemelding. Loven gjør i tredje ledd unntak for de tilfelle hvor varsel av andre grunner må anses åpenbart unødvendig, f. eks. hvor parten ikke har noen reell interesse av å komme med anførsler fordi vedtaket likevel vil gi ham medhold.

1.4.2 Utrednings - og informasjonsplikt

Fvl. § 17

Bakgrunnen for § 17 er at forvaltningsmyndighetene på egen hånd skal påse at de saker som behandles, blir forsvarlig opplyst. Et forvaltningsorgan bør sørge for at det har alle opplysninger som er nødvendige for å sikre en riktig avgjørelse, og da både det som taler til partens gunst så vel som til hans ugunst.

1.4.2.1 Regelens innhold og rekkevidde

§ 17 sier at saken må være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Realiteten i § 17 blir at myndighetene er nødt til å undersøke saken så langt den finner det hensiktsmessig, nødvendig og mulig. Omfanget av undersøkelsesplikten må avveies mot den arbeidskraft og de ressurser som står til rådighet, hensynet til andre oppgaver, sakens viktighet for den enkelte og for samfunnet, omkostningene ved nærmere undersøkelser, i hvilken grad partene kan pålegges å klarlegge saksforholdet på en pålitelig måte og i hvilken grad de på eget initiativ gjør det. Unnlater en person å uttale seg på grunnlag av et forhåndsvarsel, må det være adgang til å legge til grunn de fakta registermyndigheten alt har i saken.

Det skal påses at mindreårige parter har fått mulighet til å uttrykke sitt syn, i den grad de er i stand til å danne seg egne synspunkter på saken. Mindreåriges syn skal vektlegges overensstemmende med alder og modenhet.

I og med at omfanget av undersøkelsesplikten i § 17 er såpass skjønnsmessig og ubestemt, er det bare åpenbare brudd på opplysningsplikten som kan medføre ugyldighet etter § 41.

Etter § 17 annet ledd skal opplysninger som kommer inn om en part eller den virksomhet som han driver, forelegges parten til uttalelse. Særlig viktig er dette dersom undersøkelsene avdekker nye opplysninger som ikke er kjent av parten fra før og som det vil bli lagt vekt på ved avgjørelsen av saken. Etter § 17 annet ledd bokstavene a-c er det åpnet mulighet for å gjøre unntak i visse situasjoner. Ved denne avveiningen bør det tas hensyn til hvor meget saken haster og om hensynet til parten er ivaretatt på annen måte.

1.4.3 Partenes adgang til sakens dokumenter

Fvl. § 18

§ 18 regulerer partenes adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, og bidrar derved til å gjennomføre det kontradiktoriske prinsipp (partenes adgang til å se og imøtegå motpartens innlegg) i forvaltningen.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Retten til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter gjelder også mindreårige parter over 15 år som er representert av verge. Her er imidlertid opplysninger som er undergitt lovbestemt taushetsplikt unntatt.

§ 18 gjelder både ved førsteinstansbehandling og i klagesaker, jf. § 33. Prinsippet i § 18 bidrar til å effektivisere partens rett til å uttale seg etter § 16.

§ 18 har som et hovedprinsipp at partene i saken har krav på å se og imøtegå alle innlegg fra andre parter i saken og dessuten de faktiske opplysningene myndighetene ellers måtte ha fått eller innhentet og som de akter å legge til grunn. Parten selv må ta initiativet og begjære adgang til å gjennomgå dokumenter.

Bestemmelsen gjør unntak for forvaltningens interne dokumenter og uttalelser fra andre enn parten (underordnede organ, sakkyndige, o.l.).

Reglene i § 18 betegnes gjerne som reglene om partsoffentlighet eller reglene om partenes krav på aktinnsikt.

1.4.4 Innskrenket adgang

Fvl. § 19

§ 19 gjør unntak fra det parten har krav på å få se etter § 18 første og annet ledd. Opplysninger som faller inn under § 19 har parten således ikke krav på å gjøre seg kjent med. Det gjelder uansett om opplysningene stammer fra motparten eller er innhentet av forvaltningsorganet selv.

1.4.5 Gjennomsyn og utlån av saksdokumentene

Fvl. § 20

Etter § 20 er det forvaltningsorganet som bestemmer hvordan dokumentene skal gjøres tilgjengelige for partene. § 20 gir regler for hvordan § 18 skal gjennomføres i praksis.

Etter annet ledd annet punktum skal en part på begjæring få utskrift av sakens dokumenter. Retten til utskrift gjelder alt han etter §§ 18 og 19 har krav på å få gjennomgå.

Etter annet ledd annet punktum skal advokater som opptrer som fullmektig for en part i alminnelighet få utlånt sakens dokumenter.

Etter samme bestemmelse skal det fastsettes en frist for tilbakelevering av utlånte dokumenter.

1.4.6 Klage over avslag om adgang til et dokument

Fvl. § 21

En part som er nektet dokumentinnsyn skal underrettes om den bestemmelsen som ligger til grunn for nektelsen og klageadgangen. Noen nærmere begrunnelse kreves ikke. For klagen gjelder reglene i kap. VI.

1.5 Om vedtak

Fvl. § 23

§ 23 fastsetter som hovedregel at et enkeltvedtak skal være skriftlig. Hvis det er særlig byrdefullt, kan man fravike kravet til skriftlighet, men denne situasjon vil neppe være aktuell i folkeregistersaker.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Kravet om skriftlighet skal sikre at vedtakets innhold er klart og entydig.

Loven stiller ingen krav om at vedtakene skal kopieres og arkiveres, men det bør gjøres av hensyn til bevissikring.

1.5.1 Begrunnelse og underretning

1.5.1.1 Begrunnelsesplikten

Fvl. § 24

§ 24 fastslår at vedtak skal begrunnes. Begrunnelsesplikten har sine klare fordeler, bl.a. vil den føre til større grundighet og nøyaktighet ved sakens behandling og avgjørelse hos forvaltningsorganet. En part som får en begrunnelse vil som regel lettere forsones seg med utfallet av saken idet begrunnelsen kan tjene til å overbevise parten om at avgjørelsen er riktig og rettferdig.

Begrunnelsen vil kunne være til hjelp for vedkommende part når han overveier å klage over avgjørelsen eller få den prøvd ved domstolen. Den gir holdepunkter for hva han bør argumentere med, og hvilke nye opplysninger han bør skaffe til veie.

På den annen side vil en plikt til å begrunne forvaltningsvedtak føre til merarbeid for forvaltningsorganene idet den øker arbeidsbyrden. Av og til vil det kunne være umulig å gi en begrunnelse uten å komme i strid med reglene om taushetsplikt.

Lovens ordning er et kompromiss mellom de motstridende hensyn idet den valgte tre forskjellige regler:

1. Samtidig og automatisk begrunnelse
2. Etterfølgende begrunnelse etter anmodning fra parten
3. Saker hvor man helt kan la være å begrunne

1.5.1.2 Hovedregel om begrunnelse - Samtidig og automatisk begrunnelse

Fvl. § 24 første ledd

§ 24 første ledd fastsetter at et forvaltningsorgan på eget initiativ skal gi begrunnelsen samtidig med at vedtaket blir truffet. Loven forutsetter at begrunnelsen blir utformet i tilknytning til vedtakets konklusjon og at parten får utskrift av begrunnelsen samtidig med at konklusjonen blir meddelt ham, jf. § 27 annet ledd.

Etter § 24 annet ledd skal alle enkeltvedtak i klagesaker begrunnes. Bakgrunnen for det er at begrunnelsen i disse tilfellene kan informere underinstansen om hva som har vært av betydning for avgjørelsen. Ellers skal enkeltvedtak der en part ikke får medhold alltid begrunnes, f. eks. der registermyndigheten i første instans treffer vedtak.

1.5.1.3 Etterfølgende begrunnelse på anmodning

Begrunnelsen kan unnlates i de tilfelle hvor vedtaket går ut på å innvilge søknader og det dessuten ikke er grunn til å tro at noen part vil være misfornøyd med vedtaket, f. eks. registermyndigheten godtar en flyttemelding. I disse tilfellene er lovens hovedregel at myndighetene er pliktig til å gi en etterfølgende begrunnelse når parten krever det.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Begjæring om begrunnelse kan først fremsettes etter at vedtak er truffet, og innen klagefristen eller - hvor det ingen klagefrist løper - innen 3 uker. Dersom parten i tide begjærer begrunnelse etter § 24 annet ledd, løper det ny klagefrist fra det tidspunkt han har fått begrunnelsen - jf. § 29 tredje ledd.

1.5.2 Begrunnelsens innhold

Fvl. § 25

§ 25 fastsetter minimumskravene til en begrunnelse, men forvaltningsorganet står fritt i å gi en mer utførlig begrunnelse enn det etter § 25 er pliktig til.

Begrunnelsen skal vise til de reglene - uskrevne så vel som skrevne - som vedtaket bygger på med mindre man vet at parten kjenner reglene.

Dersom parten ikke selv har mulighet for å finne frem til reglene, og han heller ikke tidligere under saksbehandlingen har fått kjennskap til reglenes innhold, må man gjøre parten kjent med lovreglenes innhold eller angi den problemstilling som vedtaket bygger på.

Begrunnelsen skal i tillegg nevne de faktiske forhold som vedtaket bygger på uten at man trenger å si noe om hvordan man har funnet frem til det eller hvordan bevisene er vurdert. Bevisvurderingen er man nemlig ikke pliktig til å begrunne. Det viktigste er at man av faktum skal kunne se hvorfor vedkommende regel er brukt som grunnlag for vedtaket.

Etter § 25 tredje ledd bør også de hovedhensyn som har vært avgjørende for utøvelsen av det frie skjønn nevnes. Dersom det er gitt retningslinjer for skjønnsutøvelsen, vil det som et utgangspunkt være tilstrekkelig å vise til de momenter som inngår i skjønnsutøvelsen.

1.5.3 Underretning om vedtaket

Fvl. § 27 første ledd

§ 27 fastsetter at underretning om vedtaket skal gis til partene i saken. Hvem som er part følger av § 2 første ledd bokstav e. Mindreårige parter over 15 år som er representert av verge skal også selv underrettes.

Etter § 27 skal underretningen som regel gis skriftlig og så snart som mulig. Det vil si at man sender et brev, helst rekommandert til partene.

Underretning om vedtaket kan unnlates i den grad den må anses åpenbar unødvendig. Betingelsen er at det ikke vil medføre skade eller ulempe for parten.

1.5.4 Underretning om begrunnelsen

Fvl. § 27 annet ledd

Underretning om begrunnelsen skal som hovedregel gis samtidig med at parten underrettes om vedtaket.

1.5.5 Underretning om klageadgang og søksmål

Fvl. § 27 tredje ledd

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

1.5.5.1 Klageadgang

I § 27 tredje ledd er det bestemt at parten skal underrettes om sin klagerett og om andre forhold som det kan være nyttig for ham å vite hvis han akter å angripe vedtaket ved klage eller rettssak. Parten skal opplyses om retten etter § 18, jf. § 19 til å se sakens dokumenter. I stedet for å regne opp disse i underretningen, kan blankett "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak" sendes med underretningen.

Dersom parten ikke har fått underretning om klageadgangen, kan det etter forholdene gi grunnlag for oppreisning etter § 31 for oversittelse av klagefristen i § 29.

1.5.5.2 Søksmål mot registermyndighetens vedtak

Det skal i alle vedtak registermyndigheten treffer, tas forbehold om at klageretten må være utnyttet før det kan reises søksmål mot vedtaket, jf. fvl. § 27b.

1.6 Klage og omgjøring

1.6.1 Klage

Fvl. § 28

§ 27 annet ledd omhandler underretning om begrunnelsen. Underretning om begrunnelsen skal som hovedregel gis samtidig med at parten underrettes om vedtaket.

1.6.1.1 Vedtak som kan påklages

En alminnelig, generell klagerett er av stor betydning for den enkeltes rettsstilling og en garanti for at en uriktig forvaltningsavgjørelse kan bli rettet opp.

I lovens angivelse av at vedtak kan påklages ligger at parten og andre med rettslig klageinteresse har en ubetinget rett til å kreve saken behandlet på nytt av klageorganet. I tillegg bestemmer § 28 at klageorganet har en ubetinget plikt til å vurdere saken på nytt.

1.6.1.2 Hovedregel om klagerett

§ 28 gir bare klagerett over enkeltvedtak, jf. § 2 første ledd bokstav b. Det vil si at klageretten bare gjelder realitetsavgjørelser som avslutter saken og som er rettet til bestemte personer. Det følger av § 3 at § 28 også gjelder vedtak som går ut på å avvise en sak eller avgjørelser om bruk av tvangsmidler.

1.6.2 Klageinstanser

Etter § 28 første ledd skal vedtaket påklages til det forvaltningsorganet som er nærmest overordnet det forvaltningsorganet som har truffet vedtaket.

Etter tredje ledd gjelder klageretten bare i én instans, det vil si at § 28 bare gir partene adgang til å påklage et vedtak en gang. Dette gjelder både der klageinstansen har endret førsteinstansens vedtak og når den har opprettholdt det. Klageinstansens avvisningsvedtak etter § 34 første ledd kan imidlertid påklages, med mindre underinstansen også har truffet avvisningsvedtak eller underinstansen har vurdert avvisningsspørsmålet og kommet til at vilkårene for realitetsbehandling er til stede, jf. § 28 tredje ledd bokstav a og b.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Etter § 35 vil overordnede organer i en viss grad kunne omgjøre vedtak truffet av underordnede organer selv om vedtaket ikke er påklaget. Et slikt omgjøringsvedtak må kunne påklages etter § 28, siden det etter loven bare er realitetsvedtak i klagesak som ikke kan påklages.

1.6.3 Hvem har klagerett

Etter § 28 har partene klagerett. Klagerett har således de som vedtaket retter seg mot og andre saken ellers direkte gjelder.

I tillegg har også andre enn partene klagerett når de har rettslig klageinteresse, dvs. der saken har betydning for vedkommendes rettslige stilling.

1.6.4 Klagefrist

Fvl. § 29

1.6.4.1 Hovedregel

Etter § 29 første ledd er klagefristen tre uker.

§ 29 fjerde ledd sier at både klageinstansen og vedkommende underinstans kan forlenge treukersfristen. Utvidelse av klagefristen etter fjerde ledd kan bare foretas før fristen er utløpt. En part som har oversittet fristen, kan søke om oppreisning etter § 31.

1.6.4.2 Fristberegningen

Fristen begynner å løpe fra det tidspunktet som vedkommende har fått underretning om førsteinstansvedtaket.

Etter § 29 er det avgjørende når underretningen er kommet frem til vedkommende. Underretning bør anses kommet frem når den er levert i vedkommendes postkasse eller han har fått beskjed om at den kan hentes på postkontoret. Etter eFovarvaltningsforskriftens § 11 annet ledd begynner klagefristen, når det er benyttet elektronisk kommunikasjon, å løpe fra det tidspunktet enkeltvedtaket er gjort tilgjengelig for parten, og varsel om dette er sendt, jf. § 8 tredje ledd.

Etter § 24 annet ledd har partene i visse tilfelle krav på en etterfølgende begrunnelse for det vedtak underinstansen har truffet. Etter § 29 tredje ledd avbrytes klagefristen dersom en part krever en slik begrunnelse. Ny frist på tre uker løper da fra det tidspunktet vedkommende har fått slik underretning.

1.6.5 Når klagen må være fremsatt

Fvl. § 30

§ 30 fastsetter at det er tilstrekkelig at klagen er postlagt eller innlevert til offentlig tjenestemann som har fullmakt til å ta imot erklæringen før utløpet av klagefristen. Etter eForvaltningsforskriftens § 11 siste ledd er klage rettidig framsatt dersom den er kommet fram til den elektroniske adressen som forvaltningsorganet har oppgitt for mottak av elektroniske klager innen klagefristens utløp.

1.6.6 Oppreisning for oversittelse av klagefristen

Fvl. § 31

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Etter § 31 kan et forvaltningsorgan gi oppreisning for oversittelse av klagefristen. Det vil si at myndighetene kan beslutte at en klage skal behandles som om den var kommet inn i tide til tross for oversittelsen.

Etter første ledd kan oppreisning gis når verken parten eller hans fullmektig kan lastes for ikke å ha sendt inn klagen tidligere. Videre kan oppreisning gis når det av særlige grunner er rimelig at klagen blir prøvd. Den særlige grunn kan være at det er en velferdssak for parten at saken blir prøvet på nytt. Det samme vil være tilfelle når klagen gjelder et rettsspørsmål det er viktig å få prøvet.

Ved å bruke ordet "kan" sier loven at det er opp til forvaltningens frie skjønn å avgjøre om oppreisning skal gis eller ikke. Ved avgjørelsen av om oppreisning skal gis, må forvaltningen i tillegg til de vilkårene som er nevnt ovenfor også vurdere om endringen av vedtaket kan medføre skade eller ulempe for andre.

Begjæring om oppreisning sendes sammen med klagen til underinstansen til behandling og det er dette organet som i første omgang må ta stilling til om oppreisning kan gis. Dersom oppreisning ikke gis, er dette et enkeltvedtak som kan påklages etter reglene i kap. VI i loven.

Etter siste ledd kan oppreisning ikke gis dersom det er gått mer enn 1 år siden vedtaket ble fattet. Mottas klage etter at ettårsfristen er utgått, må klagen avvises i skriftlig vedtak. Avvisningsvedtaket kan påklages.

1.6.7 Klagens adressat, form og innhold

Fvl. §§ 32 og 15a

1.6.7.1 Adressat

Første ledd bokstav a fastsetter at klagen skal sendes til underinstansen og ikke til klageinstansen direkte. Bakgrunnen er at det gjerne er dette organet som har sakens dokumenter, det er dessuten dette organet som forbereder en eventuell klagesak.

1.6.7.2 Form

Klagen skal helst fremsettes skriftlig, men i de tilfelle hvor den fremsettes muntlig, skal den settes opp skriftlig av vedkommende forvaltningsorgan.

Klagen skal i all tilfeller være signert av klageren eller hans fullmektig. For øvrig godtas klager sendt via Altinn da de er elektronisk signert. Klager sendt pr. e-post eller annen form for elektronisk kommunikasjon kan av hensyn til signaturkravet ikke godtas.

1.6.7.3 Innhold

Klagen skal nevne det vedtak det klages over og den endringen som ønskes. Det vil si at det må gå frem av klagen at det er meningen å påklage vedtaket. Klagen skal dessuten være undertegnet av klageren eller hans fullmektig.

Om påkrevd skal det videre gis opplysninger til bedømmelse av klagerett og av om klagefrist er overholdt. Det er ikke noen feil om disse opplysningene ikke følger med.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Av § 32 annet ledd går det frem at klageren bør nevne de grunnene klagen støtter seg til. Parten bør her redegjøre for de faktiske forhold som han påberoper seg og rettsregler av betydning for klagebehandlingen. Dette er ikke noe krav, men det sier seg selv at klageren for sin egen del bør begrunne klagen. Hvis han ikke har noe å fare med, vil det jo normalt føre til at han ikke vil få medhold under klagebehandlingen.

Dersom klagen ikke er tilfredsstillende med hensyn til form og innhold, plikter forvaltningsorganet i henhold til § 32 tredje ledd å gi parten en ny kort frist til å avhjelpe mangelen. Hvis manglene ikke rettes opp, skal klagen avvises, jf. § 33 annet ledd siste punktum.

1.6.8 Klagebehandlingen i underinstansen

Fvl. § 33

Det følger av § 33 første ledd at saksforberedelsen i og avgjørelsen av klagesaker skal følge reglene i kap. IV og V, med mindre noe annet følger av reglene i kap. VI.

1.6.8.1 Saksforberedelsen i underinstansen

Klagens adressat er det organ som traff det første vedtak og det er dette organet som tilrettelegger og behandler saken. Men det følger av § 33 siste ledd at det er klageinstansen som har hovedansvaret for at saken blir tilstrekkelig opplyst.

I det at underinstansen skal tilrettelegge saken ligger at den skal foreta en formell kontroll av klagen, bl. a. om klagen tilfredsstiller kravene i § 32. Dessuten skal den undersøke om klagen er kommet inn i tide og ta stilling til et eventuelt oppreisningsspørsmål.

Videre følger det av tredje ledd at underinstansen må varsle eventuelle motparter. God forvaltningsskikk tilsier at motparten varsles om klagen så snart underinstansen har brakt på det rene om klagen formelt er i orden.

Og som et utslag av prinsippet i § 16 bør det settes en frist for disse til å uttale seg.

1.6.8.2 Underinstansens kompetanse

§ 33 gir nærmere regler for hva underinstansen skal gjøre når det er kommet inn en klage.

Ifølge § 33 annet ledd siste punktum har underinstansen kompetanse og plikt til å avvise saken hvis betingelsene for å klage ikke foreligger. Grunnen kan være at den angrepne avgjørelse ikke er et enkeltvedtak som kan påklages, eller at klageren ikke har klagerett, eller at klagefristen er utløpt. Når klagefristen er utløpt, må det først overveies om oppreisning skal gis. Dersom underinstansen kommer til at oppreisning skal gis, treffer den ikke noe formelt vedtak om dette. Men dersom underinstansen kommer til at saken må avvises, er dette et enkeltvedtak, jf. § 2 tredje ledd. Dette vedtaket er også gjenstand for særskilt klage etter § 28.

Det følger av § 33 annet ledd at underinstansen kan endre eller oppheve vedtaket dersom den finner klagen begrunnet. Men uansett om underinstansen velger selv å prøve sakens realiteter eller ikke, skal den foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Hvis klageren har kommet med nye anførsler, må underinstansen kontrollere riktigheten av disse opplysningene.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

En forutsetning for at underinstansen kan endre et vedtak er at betingelsene for klage foreligger. Hvis ikke, må saken avvises.

Hvis underinstansen treffer nytt vedtak, skal dette begrunnes. Også det nye vedtaket kan påklages, for det er bare klageorganets vedtak i klagesaker som § 28 unntar fra klageadgang.

Dersom underinstansen verken avviser saken eller treffer nytt realitetsvedtak, skal den sende sakens dokumenter til klageinstansen så snart den er ferdig med sin forberedende behandling (§ 33 fjerde ledd). Fjerde ledd setter ikke her noen frist, men god forvaltningsskikk tilsier at det normalt ikke bør ta mer enn et par uker før klagen oversendes. Tidsrommet vil selvfølgelig avhenge av hvor omfattende undersøkelser underinstansen må foreta. Alle dokumenter skal sendes, både de som skriver seg fra førsteinstansbehandlingen og de som er kommet til under den forberedende klagebehandlingen. Her gjelder for øvrig så langt det passer tilsvarende frister som etter Retningslinje for behandling av klager over vedtak om fastsetting tilsvarende.

Dersom underinstansen ønsker det, eller klageinstansen ber om det, sender den med en uttalelse om sitt syn på de spørsmål som klagen reiser. Denne uttalelsen skal partene få tilsendt en kopi av.

Ifølge siste ledd har klageinstansen ansvaret for sakens fulle opplysning og kan bl.a. pålegge underinstansen å foreta nærmere undersøkelser.

1.6.8.3 Klageinstansens kompetanse

Det fremgår av § 34 første ledd at klageinstansen både har plikt og kompetanse til å avvise klagen dersom den finner at betingelsene for å klage ikke er til stede. Og klageorganet kan selv om underinstansen har gitt oppreisning for fristoversittelse, avvise klagen. Klageinstansens avvisningsvedtak kan påklages, med mindre unntakene i § 28 tredje ledd bokstav a og b gjør seg gjeldende

Klageorganet har kompetanse til å realitetsprøve alle sider av saken.

§ 34 annet ledd sier at klageinstansen ikke er bundet av de grunner som klageren har anført. Klageinstansen kan også ta hensyn til fakta som er kommet til etter at det første vedtaket er truffet. Men klageinstansen må vurdere den begrunnelsen som klageren har gitt, selv om avgjørelsen bygger på et annet grunnlag.

Klageinstansen er ikke bundet av partenes påstander. Men når det gjelder endringer i klagerens uheldige er det visse begrensninger i § 34 annet ledd fjerde punktum. For det første kan det bare endres til skade for klageren når "dennes interesser finner å måtte vike for omsynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser". For det andre må melding om endringer i klagerens uheldige være sendt vedkommende innen 3 måneder etter at underinstansen mottok klagen.

I § 34 tredje ledd er det bestemt at klageinstansen selv kan treffe nytt vedtak i saken eller oppheve underinstansens vedtak og sende saken til ny behandling der. Klageinstansen bør selv treffe nytt vedtak dersom den har grunnlag for det istedenfor å sende saken tilbake til underinstansen.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

1.6.8.4 Oppsettende virkning av klage

Klagen har ingen automatisk oppsettende virkning - dvs. at man venter med å iverksette vedtaket til klagesaken er avgjort. Derimot kan underinstansen, klageinstansen eller annet overordnet organ etter fritt skjønn beslutte at vedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagesaken er avgjort, jf. § 42. Det følger av § 27 at klageren skal orienteres om dette når han underrettes om vedtaket.

I folkeregistreringssaker er det vanlig praksis at klagen automatisk gis oppsettende virkning når en person er pålagt å melde flytting, og ikke oppsettende virkning når en flyttemelding er avslått.

1.6.9 Omgjøring

Fvl. § 35

1.6.9.1 På eget initiativ

En som er misfornøyd med et enkeltvedtak har ved siden av klageretten den muligheten at han kan henvende seg til det organ som har truffet vedtaket med anmodning om at det tar spørsmålet opp til ny overveielse. I motsetning til klage, står myndighetene fritt med hensyn til om de vil ta avgjørelsen opp til ny overveielse.

Men spørsmålet om å omgjøre kan også komme opp uten at noen part ber om det, f.eks. ved at myndighetene på eget initiativ tar saken opp til ny overveielse.

Også klageinstansen og andre overordnede organ har adgang til å omgjøre underordnede organers vedtak. Et underordnet organ kan imidlertid ikke omgjøre et overordnet organs avgjørelse.

Den begrensning i adgangen til å omgjøre et vedtak som følger av § 35 gjelder bare enkeltvedtak. Andre avgjørelser som et organ treffer, står det fritt med hensyn til omgjøringsadgangen.

Et forvaltningsorgan har fri adgang til å omgjøre et enkeltvedtak så lenge den som vedtaket angår ikke har fått underretning om det.

For at forvaltningsorganet skal være bundet, må det være snakk om en virkelig underretning, at parten på annen måte har fått kjennskap til vedtaket, er ikke nok. Det avgjørende tidspunktet er når underretning er kommet frem til vedkommende, og dette må forstås slik at vedkommende må ha gjort seg kjent med underretningen.

Selv om underretning eller kunngjøring har funnet sted, kan et vedtak omgjøres når det er ugyldig, jf. § 35 første ledd bokstav c. Omgjøring av ugyldige vedtak kan skje ubundet av frister og med tilbakevirkende kraft. Et vedtak er ugyldig når det er fattet på grunnlag av feil lovbestemmelse, eller parten har gitt direkte gale opplysninger da det opprinnelige vedtaket ble fattet.

Selv om et vedtak er gyldig, og underretning om det er kommet frem, kan det også omgjøres hvis endringen ikke er til skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser (§ 35 første ledd bokstav a). Omgjøring som er til gunst for én, og ikke er til skade for andre, vil alltid kunne foretas i medhold av denne bestemmelsen. Relevant tilfelle for registermyndigheten er når man vil omgjøre et tidligere vedtak om ikke å godta en flyttemelding eller omgjøre en tvangsflytting inn i kommunen.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

1.6.9.2 Uskrevne regler for omgjøring på eget initiativ

Det går frem av § 35 siste ledd at reglene i § 35 om omgjøring suppleres bl.a. av alminnelige forvaltningsrettslige regler. Det siktes her til de reglene som har utviklet seg gjennom praksis.

De uskrevne reglene om omgjøring gir en viss adgang til omgjøring av gyldige vedtak som det er gitt underretning om, selv om dette er til skade for den som vedtaket angår. Avgjørelsen om hvorvidt man kan omgjøre, vil først og fremst bero på en interesseavveining. Når tungtveiende allmenne hensyn taler for omgjøring, vil det normalt være adgang til å omgjøre, dog normalt ikke med tilbakevirkende kraft.

1.6.9.3 Saksbehandlingsregler

Når et enkeltvedtak omgjøres, blir omgjøringen et nytt enkeltvedtak, og det medfører at kap. IV, V og VI i loven kommer til anvendelse. Det må sendes ut nytt forhåndsvarsel og gis nye underretninger etter § 16 osv. Det bør normalt gis samtidig og automatisk begrunnelse for omgjøringsvedtaket (reglene om klagesak bør anvendes analogisk). Omgjøringsvedtaket kan påklages etter reglene i kap. VI selv om det er truffet av et overordnet organ - forutsatt at det fins et høyere organ som det kan klages til.

Kommer forvaltningsorganet til at det ikke vil omgjøre, er ikke dette et enkeltvedtak og det kan da heller ikke påklages.

1.7 Feil saksbehandling

Fvl. § 41

Regelen i § 41 er tatt med for å sikre riktige avgjørelser. Dette oppnås ved å åpne mulighetene for å kjenne enkelte avgjørelser ugyldige hvis det er gjort feil av betydning i saksbehandlingen. Feil som vanskelig kan tenkes å ha hatt innflytelse på resultatet, kan det derfor være grunn til å se bort fra.

For enkeltvedtak har vi regler i § 41. Denne regelen gjelder bare brudd på fvl. eller regler gitt i medhold av loven. Men i forarbeidene til loven er forutsatt at § 41 i en viss utstrekning kan anvendes også tilsvarende ved brudd på saksbehandlingsregler utenfor fvl.

Blant annet vil brudd på reglene i fregl. og fregforskr. kunne medføre ugyldighet.

§ 41 gir anvisning på en sannsynlighetsbedømmelse jf. uttrykket "grunn til å regne med at feilen ikke kan ha". For at et enkeltvedtak skal kunne kjennes ugyldig, er det tilstrekkelig at det er en viss mulighet for at feilen har virket inn på resultatet. Hvor stor sannsynlighet som kreves, vil kunne variere. Men jo grovere feilen er og jo mer inngripende vedtak det dreier seg om, desto større grunn er det til å statuere ugyldighet selv om det er lite sannsynlig at feilen har hatt betydning for resultatet.

Muligheten for innvirkning vil også bero på hva slags saksbehandlingsfeil det dreier seg om. Og på enkelte områder er det mer viktig at saksbehandlingsreglene overholdes. Inhabilitet hos den som har truffet vedtaket er en feil som lett kan tenkes å ha virket inn, og i disse tilfellene skal det derfor mindre til for å statuere ugyldighet.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Dersom forvaltningen ikke har utredet saken på en forsvarlig måte, jf. § 17 er det en saksbehandlingsfeil som lett får betydning idet det kan medføre at faktum blir feilvurdert.

Dersom et forvaltningsorgan har unnlatt å varsle en part (jf. § 16) og ikke gitt ham anledning til å uttale seg, vil det ofte gjøre et vedtak ugyldig, med mindre feilen må antas å ha vært helt uten betydning for vedtakets innhold. At begrunnelsen er utelatt eller mangelfull, er normalt ikke tilstrekkelig for å statuere ugyldighet. Indikerer begrunnelsen at vedtaket lider av andre feil som f. eks. at det er tatt utenforliggende hensyn, vil det lettere kunne statueres ugyldighet.

Når en sak har vært behandlet i to instanser, kan en saksbehandlingsfeil i underinstansen av og til anses avhjulpet gjennom klagebehandlingen, men en forutsetning er da at klageorganet har vært klar over saksbehandlingsfeilen.

1.8 Forvaltningslovens anvendelsesområde

1.8.1 Personen melder flytting til en kommune

Når registermyndigheten mottar en flyttemelding, må det ta stilling til om flyttemeldingen skal godtas eller ikke. Flyttemeldingen kan ikke legges til side eller kastes. Før denne avgjørelsen blir truffet, må man påse at saken er så godt opplyst som mulig, jf. § 17.

1.8.1.1 Flyttemeldingen godtas

Kommer registermyndigheten, etter å ha vurdert saken, til at flyttemeldingen skal godtas, må det fatte skriftlig vedtak, jf. § 23. I og med at det er grunn til å anta at vedkommende innflytter ikke vil være misfornøyd med dette vedtaket, er det ikke nødvendig å begrunne vedtaket, jf. § 24 annet ledd første punktum.

Det er derfor her kun nødvendig å sende en skriftlig underretning om at vedkommende er blitt registrert som bosatt i kommunen. Dette gjør man ved å sende blanketten "Underretning om registrert flytting" (maskinell utskrift fra Folkeregisteret) når registermyndigheten har registrert flyttingen. Med dette skulle fvl. krav til vedtakets former være tilfredsstillt.

1.8.1.2 Flyttemeldingen godtas ikke

Foruten kravet i § 17 første ledd om at saken skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, må personen videre få adgang til å uttale seg om opplysninger som har vesentlig betydning for avgjørelsen av saken, og som vedkommende ikke tidligere har fått kjennskap til (§ 17 annet og tredje ledd). Forhåndsvarsel etter § 16 er det derimot ikke nødvendig å sende da personen allerede ved å levere flyttemeldingen har uttalt seg i saken.

Når registermyndigheten mener det har fått tilstrekkelig med opplysninger i saken uavhengig av om personen har avgitt uttalelse eller ei, må man ta stilling til hvilke fakta som skal legges til grunn. Dersom vedkommende ikke har avgitt uttalelse om de opplysningene som er sendt ham, må man kunne slutte at disse er korrekte og ta dem med i vurderingen.

Etter at en har foretatt denne bevisvurderingen, og kommet til hvilke fakta som skal legges til grunn, må man på grunnlag av reglene i fregl. og fregforskr. kap. 4 og 5 fatte vedtak.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Dette vedtaket skal selvfølgelig være skriftlig og det skal begrunnes, jf. § 24 første ledd. Noe unntak fra begrunnelsesplikten gjelder ikke her. Om innholdet i begrunnelsen viser vi til § 25, se pkt. 1.8.4.3. Personen skal videre opplyses om klageadgang (§ 27 tredje ledd) og underrettes om vedtaket (§ 27 første ledd).

1.8.1.3 Personen klager over vedtaket

Dersom vedtaket ikke blir påklaget, er registermyndigheten ferdig med saken og man trenger ikke gjøre noe mer. Klager vedkommende derimot, må man gå frem etter kap. VI i fvl.

Fristen for å klage er 3 uker, men om denne er oversittet med et par uker, bør man likevel behandle klagen.

I de tilfellene klagefristen er oversittet i et lengre tidsrom, må man vurdere om klagen skal tas under behandling eller ikke, jf. § 31. Til spørsmålet om klagen skal behandles (oppreisning for oversittelse av klagefristen) eller ikke, må dette vurderes i ut fra de to momentene som er nevnt i § 31 første ledd bokstav a og b.

Kommer man til at klagen ikke skal behandles, er det et vedtak som må begrunnes og som kan påklages. Her gjelder altså de samme kravene som fvl. kap. V stiller til vedtaket.

Er konklusjonen at klagen på tross av oversittelsen av klagefristen skal behandles, må man gå frem etter reglene i §§ 32 og 33.

Man må først se om klagen tilfredsstillende de kravene § 32 stiller til en klage. Gjør den ikke det, og manglene heller ikke blir rettet opp av klageren, er det ingen klage. Saken er da ferdig og man er i akkurat samme situasjon som om vedtaket ikke var påklaget og det må da betraktes som endelig.

Tilfredsstillende klagen kravene i § 32, må klagen behandles etter § 33.

Den videre behandling av klagesaken ledes av klageinstansen og dette organs vedtak er endelig, jf. § 28 tredje ledd.

1.8.2 Melder ikke flytting

Fregforskr. § 6-5-3

Dersom registermyndigheten har grunn til å tro at en person har flyttet, men ikke har meldt flytting, er det i første omgang tilstrekkelig å sende et kort brev sammen med en flyttemelding til personen (flyttevarsel).

Det er imidlertid ikke noe i veien for at flyttevarsel og forhåndsvarsel (se nedenfor) kan gå i ett og samme brev. Av hensyn til effektiviteten er denne måten å anbefale.

Det er tilstrekkelig å nevne i brevet at personen antas å ha bosatt seg på nytt sted og be ham å returnere flyttemeldingen i utfylt stand innen 8 dager. Resultatet av en slik henvendelse kan bli at flyttemelding kommer og saken vil da være i orden og flyttingen kan registreres på vanlig måte.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Dersom personen henvender seg til registermyndigheten uten å melde flytting må registermyndigheten likevel følge opp saken. Avhengig av henvendelsens innhold, må nedennevnte punkter følges så langt de passer.

Dersom det ikke kommer svar fra personen, må registermyndigheten følge opp saken.

1.8.2.1 Undersøkelser i saken

Omfanget av den undersøkelsen som må gjøres, er avhengig av hvilke opplysninger man sitter inne med i saken. Undersøkelsens formål er å få klarlagt de faktiske forholdene slik at registermyndigheten kan gjøre seg opp en mening om det er grunn til å anta at personen i henhold til bostedsreglene i fregl. og fregforskr. skal ha endret bostedsregistrering. Det vil her føre for langt å nevne alle de omstendigheter som kan ha betydning i relasjon til bostedsreglene. Registermyndigheten bør imidlertid sørge for å få kjennskap til følgende opplysninger: bosted (eget hus, leilighet, hybel osv.), arbeidssted, arbeidets art (om det f.eks. er anleggsarbeid), sivilstand og om vedkommende bor sammen med sine barn. Når registermyndigheten mener det har tilstrekkelig kjennskap til saken, og det er grunn til å anta at personen skal registreres som bosatt i kommunen, skal man gå frem som nevnt i pkt. 1.8.2 og 1.8.3.

1.8.3 Forhåndsvarsel

Fvl. § 16

Forhåndsvarslet skal som hovedregel gis skriftlig. Man må her gi personen anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist, som bør være på minst 8 dager og høyst 3 uker.

NB! Forhåndsvarsel kan sløyfes dersom personen på et tidligere stadium i saken har uttalt seg eller har hatt rimelig anledning og tid til det.

1.8.3.1 Forhåndsvarslets innhold

Registermyndigheten må i dette brevet gjøre greie for hva saken gjelder. Fvl. § 11 stiller krav til de opplysninger registermyndigheten skal gi personen i forhåndsvarslet. Det skal redegjøres for de faktiske forhold man har kjennskap til, og opplyse om innholdet i den eller de bostedsregler som kan komme til å bli brukt.

Til slutt i forhåndsvarslet bør man underrette personen om at vedtak uten videre kan bli fattet på grunnlag av de foreliggende opplysninger, dersom personen ikke har avgitt uttalelse innen fristens utløp.

Forhåndsvarslet kan føre til at personen melder flytting og saken er da normalt i orden og flyttingen kan registreres på vanlig måte.

1.8.3.2 Saksforberedelse

Dersom man ikke mottar svar fra personen eller han/hun avgir uttalelse uten å melde flytting, skal registermyndigheten påse at saken er så godt opplyst som mulig før det fattes vedtak om personen skal registreres som bosatt på det nye stedet eller ikke, jf. fvl. § 17.

Undersøkelsens formål er denne gang å bringe sådan klarhet i de faktiske opplysningene i saken at det gir registermyndigheten grunnlag for å avgjøre om personen skal registreres som bosatt på nytt

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

sted eller ikke. Dette innebærer at saken må undersøkes grundig. De undersøkelser som er foretatt tidligere, trenger man normalt ikke gjøre på nytt, med mindre det er grunn til å tvile på at opplysningene er riktige. Særlig viktig er det å undersøke opplysninger som fremkommer eller bestrides i de uttalelsene som innkommer i saken.

Avdekker undersøkelsen eller fremkommer det i uttalelser fra andre, opplysninger som ikke er kjent for personen fra før og som det vil bli lagt vekt på i avgjørelsen av saken, må registermyndigheten gjøre personen kjent med disse, jf. fvl. § 17 annet og tredje ledd. Dette fordi personen skal få anledning til å kommentere alle opplysninger av betydning i saken.

Når en så har ferdig forberedt saken, skal registermyndigheten uten ugrunnet opphold fatte vedtak om personen skal registreres som bosatt på nytt sted eller ikke, jf. fvl. § 11 a.

1.8.4 Krav til vedtaket

1.8.4.1 Skriftlig

Fvl. § 23

Kravet til skriftlighet er oppfylt ved at det f.eks. skrives i et brev til parten hva vedtaket går ut på. Forvaltningsvedtak må være klare og utvetydige. Spesielt kan det være grunn til å fremheve at meningen med vedtaket ikke bør tilsløres ved at det brukes en "rund" eller "hensynsfull" form. Hvis f.eks. meningen er å pålegge noen en plikt, bør dette sies rett ut istedenfor å bruke ord som "henstille", "anmode" eller lignende.

1.8.4.2 Begrunnelse

Fvl. § 24

Loven krever at begrunnelsen skal vise til de regler vedtaket bygger på. Det siktes her til alle slags regler, ikke bare lover, men f.eks. også forskrifter og uskrevne regler.

Dersom registermyndigheten under saksbehandlingen kommer til at personen likevel ikke blir å registrere som bosatt i kommunen, er det ikke nødvendig å begrunne vedtaket, se nærmere om det i fvl. § 24 annet ledd.

1.8.4.3 Begrunnelsens innhold

Fvl. § 25

Som nevnt skal vedtaket vise til den eller de regler vedtaket bygger på, jf. fvl. § 25 første ledd. Man må her merke seg at dersom personen ikke på et tidligere stadium i saken har fått kjennskap til regelens innhold, må også det gjengis.

Vedtaket skal også nevne de faktiske forhold vedtaket bygger på, jf. fvl. § 25 annet ledd. De faktiske forholdene skal være fremstilt på en slik måte at man skal kunne se hvorfor vedkommende regel er brukt som grunnlag for registreringen. I fall de faktiske forholdene er gjort kjent for personen tidligere, er det nok å vise til disse.

De hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av forvaltningsmessig skjønn, skal også nevnes jf. fvl. 25 tredje ledd.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

F.eks. må det i en bostedssak klart fremgå hvorfor registermyndigheten, ut fra retningslinjene for skjønnet, har kommet til sitt standpunkt om vedkommendes bosted. Det forutsettes at det gis en konkret begrunnelse.

1.8.4.4 Underretning om vedtaket

Fvl. § 27

Rent praktisk vil det si at man sender selve vedtaket i rekommandert brev til parten(e). I brevet må man opplyse om klageadgangen, klagefrist og at klagen skal sendes registermyndigheten. I stedet for å skrive av alle de rettigheter personen har etter § 27 tredje ledd, er det tilstrekkelig å legge ved en utskrift av § 27 tredje ledd, eventuelt kopiere denne utskrift inn i brevet.

Man må videre gjøre parten(e) kjent med at dersom han verken melder flytting eller klager innen utløpet av klagefristen på 3 uker, vil vedtaket være endelig og umiddelbart bli iverksatt.

I vedtaket skal det ikke anmodes om at parten melder flytting. Bakgrunnen for dette er at vedtaket i seg selv er tilstrekkelig grunnlag for å registrere vedkommende som bosatt og at registreringsdato i henhold til fregforskr. § 6-5-3 annet ledd skal settes lik vedtaksdato. Dessuten er parten allerede i forhåndsvarslet blitt kjent med plikten til å melde flytting.

1.8.4.5 Oppfølging av vedtaket

Når registermyndigheten har fattet vedtak og sendt det til personen, vil det videre arbeid med saken avhenge av personens reaksjon på vedtaket. Reaksjonen vil normalt bli:

- personen melder flytting
- personen klager over vedtaket, se pkt. 1.8.1.3
- intet svar fra personen

Dersom personen melder flytting som følge av vedtaket, må registermyndigheten se bort fra flyttemeldingen da vedtaket i seg selv er tilstrekkelig grunnlag for å registrere vedkommende som bosatt.

Dersom klage ikke innkommer innen utløpet av klagefristen, er vedtaket endelig og man skal da registrere flyttingen med reg.datato lik vedtaksdato, jf. fregforskr. § 6-5-3.

2 Identitetsgrunnlag

2.1 Identitet

Hovedformålet med identitetsforvaltning i Folkeregisteret er å øke tryggheten på at personer som er registrert i Folkeregisteret er reelle personer i Norge. Det skal forhindre misbruk av identitet ved at personen får begrensede rettigheter i landet når identiteten ikke er kontrollert.

Identitetsgrunnlaget graderes med tre nivåer:

1. Unik
2. kontrollert

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

3. ikke kontrollert

2.1.1 Unik identitet

Unik identitet skal innebære at det foreligger biometriske data om personen og at disse er kontrollert for unikhhet.

I dag er det ikke mulig å kontrollere for unikhhet fordi det ikke er et nasjonalt biometriregister. Selve biometrien skal ikke lagres i Folkeregisteret. Det er foreløpig ikke avgjort når «unik» vil bli iverksatt.

2.1.2 Kontrollert identitet

Kontrollert identitet skal innebære at identiteten er kontrollert gjennom personlig fremmøte og godkjent ID-kontroll.

2.1.3 Ikke-kontrollert identitet

Dersom personens identitet verken er unik eller kontrollert, skal den registreres som ikke-kontrollert

Graderingene er ikke gjensidig utelukkende. En identitet kan være både unik og ikke-kontrollert, og unik og kontrollert. Imidlertid må identiteten være enten kontrollert eller ikke-kontrollert, da disse to statuser er gjensidig utelukkende.

Historiske opplysninger knyttet til grunnlag for registrert identitet vil være tilgjengelig i Folkeregisteret. Det betyr at det f.eks. vil være mulig å hente informasjon om at en identitet har vært kontrollert før den ble unik.

2.1.3.1 Identitetsgrunnlag for personer som allerede er registrert i Folkeregisteret med d-nummer

For de personer som pr. 1.10.2017 er tildelt identifikasjonsnummer, er det kun d-numre som er tildelt identitetsgrunnlag:

- tildelt d-nummer med ID-kontroll JA: konverteres til kontrollert
- tildelt d-nummer med ID-kontroll NEI: konverteres til ikke-kontrollert

2.1.3.2 Identitetsgrunnlag for personer som allerede er registrert i Folkeregisteret med fødselsnummer

For personer med fødselsnummer vil etablering av identitetsgrunnlag først skje når en ny person registreres i folkeregisteret som innflyttet fra og med 1.10.2017.

De som pr. 30.9.2017 er tildelt fødselsnummer, vil derfor ikke være registrert med identitetsgrunnlag.

2.1.3.3 Hvem kan registrere inn opplysninger om identitetsgrunnlag

Fregforskr. § 3-2-1 regulerer hvilke organer/virksomheter som kan utføre en kontroll som fører til at identitetsgrunnlaget settes til kontrollert.

Fregforskr. § 3-2-1 lyder:

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

"Dersom personens identitet er kontrollert ved personlig fremmøte for Skatteetaten eller utlendingsmyndighetene med fremvisning av pass eller tilsvarende, registreres identiteten som "kontrollert". Dersom vilkårene for å registrere en persons identitet som "kontrollert" ikke er oppfylt, registreres identiteten som "ikke-kontrollert"."

2.2 Utlevering av informasjon om identitetsgrunnlag

2.2.1 Til brukerne av Folkeregisteret

Opplysninger om identitetsgrunnlag er ikke taushetsbelagte. Brukerne av Folkeregisteret har rett til å vite grunnlaget for registrert identitet. Poenget med identitetsgrunnlag er at brukerne må få informasjon som gjør dem i stand til selv å bestemme hvilke evt. ytterligere undersøkelser av personens identitet som er nødvendig.

2.2.2 Til borgerne

Det er fri tilgang til informasjon om identitetsgrunnlaget. Folkeregisteret opplyser om hvilket identitetsgrunnlag en navngitt/identifiserbar person har.

2.3 Endring av identitetsopplysninger

2.3.1 Identitetsopplysninger for personer med fødselsnummer

Opplysninger om fødselsdato, fødested og statsborgerskap for personer som er innvilget oppholdstillatelse i Norge, kan kun endres etter melding fra utlendingsmyndighetene, jf. fregforskr. § 9-2-1. Tilsvarende gjelder for personer som på tidspunkt for endring av identitetsopplysninger, har en sak til behandling hos utlendingsmyndighetene, har en utgått oppholdstillatelse eller for personer født i en stat som nevnt i § 8-4-2 annet ledd (gruppe 2-stat) som har fått innvilget norsk statsborgerskap fra statsborgermyndighetene.

Dette gjelder ikke endring av opplysninger om fødselsdato og fødested for personer født i Norge.

Utlendingsmyndighetene skal sende melding til folkeregistermyndigheten (Skatt nord, Hammerfest) om hvilke identitetsopplysninger som skal endres og fra hvilket tidspunkt. Registermyndigheten skal legge meldingen til grunn og oppdatere Folkeregisteret med de endrede opplysninger.

Utlendingsmyndighetene vil selv gjøre oppslag i Folkeregisteret for å se når endringen er utført.

Dersom folkeregistermyndigheten likevel mottar en henvendelse om endring av identitetsopplysninger, skal henvendelsen så fort det er mulig oversendes Utlendingsmyndighetene til behandling.

Henvendelser om personer som ikke er innvilget oppholdstillatelse (nordiske statsborgere, norske statsborgere med unntak av de som er født i en gruppe 2-stat og statsborgere fra EU/ EØS-stater), skal behandles av folkeregistermyndigheten.

Saker om endring av navn følger navneloven, se kapittel om navn.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Ellers kan Politidirektoratet i medhold av politilovens § 14 b avgjøre at identiteten til en person endres. Slike saker behandles sentralt på direktoratsnivå. Den som vil søke om ny identitet etter denne bestemmelse, må rette henvendelse til sitt lokale politidistrikt.

2.3.2 Identitetsopplysninger for personer med d-nummer rekvirert av utlendingsmyndigheten

For personer som utlendingsmyndighetene rekvirerer d-nummer til kan opplysninger om navn, fødselsdato, fødested og statsborgerskap kun endres etter melding fra utlendingsmyndighetene, jf. fregforskr. § 9-2-1.

Utlendingsmyndighetene vil sende melding til folkeregistermyndigheten om hvilke identitetsopplysninger som skal endres og fra hvilket tidspunkt. Registermyndigheten skal legge meldingen til grunn og oppdatere folkeregisteret med de endrede opplysninger. Utlendingsforvaltningen vil selv gjøre oppslag i folkeregisteret for å se når endringen er utført.

Dersom registermyndigheten likevel mottar en henvendelse om endring av identitetsopplysninger, skal henvendelsen så fort det er mulig oversendes til Utlendingsmyndighetene for behandling.

2.3.3 Identitetsopplysninger for personer med d-nummer rekvirert av andre rekvirenter

Henvendelser om personer som har fått d-nummer rekvirert av andre rekvirenter enn utlendingsmyndighetene, skal behandles etter reglene i pkt. 2.3.1.

2.4 Fastsettelse av fødselsdato

Fregl. § 3-3 og fregforskr. §§ 3-3-1 og 9-2-1.

2.4.1 Fødes i Norge

Fødselsdatoen fastsettes på grunnlag av fødselsmeldingen.

2.4.2 Innflytting

Har personen vært registrert som bosatt i Norge, fastsettes fødselsdatoen på grunnlag av det som allerede er registrert i Folkeregisteret.

Har vedkommende tidligere ikke har vært registrert som bosatt i Norge, fastsettes fødselsdatoen på grunnlag av vedkommendes pass dersom vedkommende ikke trenger oppholdstillatelse. Trenger vedkommende oppholdstillatelse, fastsettes fødselsdatoen på grunnlag av det som er registrert i utlendingsmyndighetenes register eller i Schengen-standardisert oppholdskort.

Registreringsdato benyttes som fødselsdato der antall tilgjengelige personnumre på den oppgitte fødselsdato er svært lavt, jf. fregforskr. § 3-3-1.

Når kun fødselsår er oppgitt i utlendingsmyndighetenes register, kan personens egen opplysning om fødselsdag og -måned legges til grunn for registrering i Folkeregisteret, med mindre denne fremstår

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

som fingert, f.eks. 1. januar og 1. juli. Det må foreligge en skriftlig bekreftelse fra personen. Dersom personen ikke har noen formening om datoen, skal registreringsdag og -måned for innflytting benyttes.

For adoptivbarn fra utlandet som har 1. januar som fødselsdag i passet, kan adoptivforeldrene velge en dato i tidsrommet 2. januar til 30. juni som fødselsdato, se rundskriv nr. 13, 1992 pkt. I.

2.4.3 Saksbehandlingsrutiner

Etter at fødselsdatoen er fastsatt, skal meldingen (fødsel/innflytting) sendes Skatt nord, Hammerfest. Registermyndigheten må påse at det er den fastsatte fødselsdato som er ført på innflyttingsmeldingen. Dersom denne avviker fra den dato flytteren har ført på, må det settes en strek over denne. Dokumentasjon for fødselsdatoen må vedlegges innflyttingsmeldingen. Dette vil si at for:

- Personer som innvandrer uten at det er krav til oppholdstillatelse i Norge, skal kopi av fødselsdatosiden i passet eller nasjonalt ID-kort legges ved. For nordiske statsborgere som innvandrer fra et nordisk land godtas også førerkort sammen med utskrift fra landets folkeregister (ikke eldre enn tre måneder).
- Personer som innvandrer og oppholdstillatelse i Norge er påkrevet, skal kopi av Schengen-standardisert oppholdskort vedlegges. Kopi av hjemlandets pass skal ikke brukes.

2.5 Endring av fødselsdato

Folkeregistermyndigheten skal ikke behandle søknader om endring av fødselsdato for følgende personer:

- personer som er innvilget oppholdstillatelse i Norge
- personer som utlendingsmyndigheten har rekvirert d-nummer til
- personer født i en stat som nevnt i fregforskr. § 8-4-2 gruppe 2 og som har fått innvilget norsk statsborgerskap

Fødselsdato for disse personer kan kun endres etter melding fra utlendingsmyndigheten/ statsborgermyndigheten.

2.5.1 Generelt om saksgangen

Saker vedrørende endring av en persons fødselsdato skal forberedes og avgjøres i første instans av registermyndigheten for den kommune vedkommende er registrert bosatt. Dersom vedtaket ikke er påklaget innen utløpet av klagefristen på tre uker, sendes vedtaket til Skatt nord, Hammerfest for tildeling av nytt fødselsnummer. Dersom det klages, er Skattedirektoratet klageinstans.

2.5.2 Hovedregel

Fregforskr. § 9-2-1 fjerde ledd bokstav a

Hovedregelen er at enhver fødselsdato som er fastsatt av registermyndigheten i henhold til fregl. § 3-3 og fregforskr. § 3-3-1 bare kan endres dersom det fremlegges original, verifisert fødselsattest hvor det fremgår av attesten at fødselen er registrert senest ett år etter at den har funnet sted. Kravene er kumulative, dvs. at samtlige krav må være oppfylt.

Verifisert betyr at fødselsattestens ekthet må være kontrollert av norsk ambassade eller konsulat i det landet attesten er utstedt eller av annen instans som er godkjent av Utenriksdepartementet. Kontrollen

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

innebærer at attesten sammenholdes med det fødselsregister den er utstedt på grunnlag av. Se ellers pkt. 2.5.4.7 "Verifikasjon av utenlandske fødselsattester".

2.5.2.1 Personer født i Norge

For personer som er født i Norge anvendes hovedregelen i § 9-2-1 fjerde ledd. Dette innebærer følgende ufravelige krav til dokumentasjon:

Personer født etter 1. januar 1983

Korrigert fødselsmelding fra vedkommende lege eller jordmor som har tatt i mot barnet, evt. bekreftet utskrift av jordmorprotokoll.

Personer født i tidsrommet 1. januar 1916 - 31. desember 1982

Original fødselsattest, dvs utskrift fra fødselsregisteret utstedt av vedkommende fødselsregisterfører, dvs. prest i Den norske kirke.

Personer født før 1. januar 1916

Original dåpsattest eller utskrift av dåpsregisteret.

2.5.3 Skrivefeil

Alternativt kan en fastsatt fødselsdato endres dersom det foreligger en åpenbar skrivefeil. Det siktes her utelukkende til skrivefeil som er begått av folkeregistermyndigheten eller utlendingsmyndigheten i forbindelse med innflytting og fastsettelse av fødselsdato.

2.5.4 Dispensasjon

Fregforskr. § 9-2-1 fjerde ledd bokstav b

Denne bestemmelsen gir adgang til å dispensere fra kravene til dokumentasjon i § 9-2-1 fjerde ledd bokstav a. Dispensasjon vurderes dersom kravene til original, verifisert fødselsattest utstedt i tilknytning til fødselen fremstår som uforholdsmessig vanskelige å oppfylle, eller dersom man av andre grunner finner å kunne dispensere.

2.5.4.1 Uforholdsmessig vanskelig å oppfylle

Dette betyr at verifisering ikke kan gjennomføres, f.eks. fordi det hersker krigstilstand i landet eller fordi Norge ikke har noen diplomatiske forbindelser med landet. I følge Utenriksdepartementet er det pr. i dag umulig å få verifisert fødselsattester utstedt i Afghanistan, Sri Lanka, Vietnam, Iran, Irak, Kina, Somalia og Syria.

2.5.4.2 Andre grunner til å dispensere

Denne hjemmelen skal normalt benyttes i de tilfeller verifikasjon i følge Utenriksdepartementet ikke er påkrevet. Dette gjelder følgende land:

- alle europeiske land unntatt Tyrkia
- alle land som omfattes av det tidligere Sovjetunionen
- alle land i Nord-, Mellom- og Sør-Amerika
- Australia
- New Zealand
- Japan

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

For Japan, New Zealand, Australia, USA, Canada og landene i Europa unntatt Litauen er det normalt ikke nødvendig å kreve Apostille/legalisering. Det samme gjelder attester utstedt av Uruguays konsulat i Oslo, forutsatt at attesten er signert av konsulen.

For Litauen, øvrige land som omfattes av tidligere Sovjetunionen og verden for øvrig kreves Apostille eller legalisering med mindre det er en gruppe 2-stat..

For land som har ratifisert Haag-konvensjonen av 5.10.1961 skal attesten være påført Apostille. En oversikt over de land som har ratifisert denne konvensjonen finnes på nettstedet http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.authorities&cid=41

Har ikke det aktuelle land ratifisert konvensjonen, skal attesten være legalisert av landets utenriksdepartement. Legalisering foretatt av landets ambassader/konsulater godtas ikke.

Etter begge alternativer er det en forutsetning at den dokumentasjon som fremlegges virker troverdig ut fra sakens øvrige opplysninger, dvs. at parten må gi en troverdig forklaring på fødselsdatoavviket og fremlegge en eller flere typer dokumentasjon som har bevismessig verdi.

Avgjørelser i dispensasjonssaker må treffes etter en konkret helhetsvurdering av de opplysninger som foreligger. Dispensasjonsregelen forutsetter en streng praktisering, dvs. at det må fremstå som sannsynlig at den påståtte fødselsdato er korrekt. Kravene til dokumentasjonen må være strengere dersom endringen er på flere år, dvs. at én form for dokumentasjon (f.eks. et identitetskort) da ikke er tilstrekkelig, men må underbygges ved annen form for dokumentasjon (f.eks. en fødselsattest). Ektheten av dokumentene og om de har noen bevismessig verdi må vurderes kritisk. I vurderingen av dokumentets bevisverdi må man se hen til når dokumentet er utstedt/registreringen foretatt i forhold til påstått fødselsdato. Dersom registreringen er foretatt etter at vedkommende ble registrert innvandret til Norge, må det som hovedregel legges til grunn at dokumentet har liten bevisverdi.

2.5.4.3 Unntaket i § 9-2-1 siste ledd

For de tilfeller belastningen på en fødselsdato blir svært stor med hensyn til antall ledige personnumre, er det som en sikkerhetsventil tatt inn en bestemmelse om at dispensasjonsadgangen da ikke gjelder. Dette vil for øvrig også gjelde for fødselsdatoendringer avgjort av UDI. Fødselsdatoen må i slike tilfeller forbli uendret, med mindre vedkommende kan fremlegge dokumentasjon som tilfredsstillende kravene i § 9-2-1 fjerde ledd bokstav a. Dette gjelder særlig 1. januar, 1.mars og 1. juli kombinert med visse fødselsår. Diverse andre fødselsdatoer kan også bli kritiske, se oversikten på intranett: <https://intranett.sits.no/fag/skatt-avgift-og-folkeregister/folkeregister/fnummer-dnummer/>

2.5.4.4 Vurdering av bevisverdi

Nedenfor følger noen retningslinjer når det gjelder bevisverdien av utenlandske dokumenter:

- Endring i pass foretatt i hjemlandet etter ankomst til Norge - liten bevisverdi hvis ikke grunnlagsdokumentet for endringen foreligger.
- Endring i pass v/ambassade i Norge - liten bevisverdi hvis ikke grunnlagsdokumentet for endringen foreligger.
- Garantier fra ambassader uten annen dokumentasjon - ingen bevisverdi.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- Skolevitnemål - liten bevisverdi uten annen dokumentasjon i tillegg.
- Sertifikater - liten bevisverdi.
- Erklæringer fra andre familiemedlemmer eller personen selv (affidaviter) - ingen bevisverdi.
- Familiebøker (særlig vanlig i Iran og Tyrkia) - en viss bevisverdi hvis registreringen er gjort før ankomst til Norge.
- Utenlandsk rettsavgjørelse – har i utgangspunktet ingen avgjørende bevisverdi, se TOSLO-2015-64876.

Fødselsattester fra stater som nevnt i fregforskr. § 8-4-2 annet ledd (gruppe 2-stater) har liten bevisverdi da de erfaringsmessig ofte har vist seg å være falske eller kan utstedes på grunnlag av egenerklæringer og vitneerklæringer.

Man må i tillegg merke seg at fødselsattester fra Kosovo med stempel fra UNMIK (United Nations Interim Mission in Kosovo) også har liten bevisverdi da de kan være basert på egenerklæringer. Det samme gjelder UNMIK ID-kort da de kan være utstedt på grunnlag av vitneutsagn. Imidlertid kan det gjennom den norske ambassade i Pristina verifiseres attester av Civil Registration Agency.

2.5.4.5 Endring av fødselsdato på medisinske kriterier

Dispensasjon på grunnlag av medisinsk dokumentasjon kan være aktuelt når saken gjelder barn og annen dokumentasjon er mangelfull eller mangler helt.

Når det gjelder medisinske aldersvurderinger som dokumentasjon for en persons fødselsdato, er praksis basert på uttalelser som Skattedirektoratet har innhentet fra spesiallege, dr. Olav Trygstad og overlege, dr. Jørgen Knudzon ved Rikshospitalets barneklinnikk.

I følge disse uttalelsene er det så å si umulig å fastslå ut fra medisinske kriterier om et barn på 6-7 år og oppover er ett eller to år eldre eller yngre enn registrert dato tilsier. Dette fordi det i disse sakene hovedsakelig dreier seg om barn som utviklingsmessig ikke automatisk kan sammenlignes med «vestlige» barn som de aktuelle medisinske undersøkelser baserer sin standard på. Den medisinske ekspertise anbefaler derfor at man ser slike saker over tid da det gjerne tar ett til to år før barna har «tatt igjen» manglende utvikling og denne har stabilisert seg.

De aktuelle former for medisinske undersøkelser er røntgen av skjelett og/eller håndrot og undersøkelse av tannstatus. Når det gjelder røntgenundersøkelser sies det at disse kan gi relativt sikre indikasjoner på et barns alder dersom aldersdivergensen er på mer enn tre år. Imidlertid bør det også foreligge en tannstatusundersøkelse som støtter opp om konklusjonen av røntgenundersøkelsene.

I slike saker bør det anbefales at de foresatte tar kontakt med en barnelege for undersøkelser samt røntgen av skjelett og/eller håndrot foretatt med ett til to års mellomrom og opplyse dem om at resultatet av disse undersøkelser sammenholdt med en tannstatusundersøkelse etter en konkret vurdering kan danne grunnlag for endring av fødselsdato.

Følgende krav må ellers være oppfylt for at medisinske undersøkelser over hodet kan godtas som dokumentasjon:

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- saken må gjelde barn/ungdom opp til 17-18 år
- annen dokumentasjon er utilstrekkelig eller mangler helt
- røntgenundersøkelser må være foretatt, helst med ett til to års mellomrom
- tannstatusundersøkelse bør være foretatt
- samtlige undersøkelser må ha tilnærmet samme konklusjon
- det må foreligge uttalelse fra barnelege eller annen lege med relevant spesialkompetanse

2.5.4.6 Spesielt om fødselsdato 1. januar, 1.mars og 1. juli

I utgangspunktet bør det ikke dispenseres i disse tilfellene, med mindre det fremstår som utvilsomt at 1. januar/1.mars/1. juli er reell fødselsdato og ikke fingert. Dersom dispensasjon vurderes, må det kreves flere typer offisiell dokumentasjon som alle viser datoen 1. januar/1.mars/1. juli.

2.5.4.7 Verifikasjon av utenlandske fødselsattester

Dersom en person har en original fødselsattest som er utstedt i tilknytning til fødselen og ønsker å få denne verifisert, må vedkommende ta dette opp med registermyndigheten.

Etter fregl. § 11-1 annet ledd er det borgeren som må dekke utgiftene til verifisering av attester i utlandet. Selve verifiseringen utføres via norsk utenriksstasjon i vedkommende land.

Utenriksdepartementet har bestemt at utenriksstasjonene (ambassadene og konsulatene) ikke lenger vil stå for oppgjør, men vil kreve utgiftene til verifisering refundert fra folkeregistermyndigheten som da selv må kreve forskudd fra den som ønsker verifisering. Personen selv kan altså ikke på egen hånd be om verifisering.

Registermyndigheten må avklare følgende med norsk utenriksstasjon i vedkommende land før man setter i gang verifiseringsprosessen:

- Er det mulig med verifisering i vedkommende land og hva koster en verifisering. Det må også klargjøres om utenriksstasjonen har norsk bankkonto eller kun lokal bankforbindelse. Er banken lokal vil prisen bli oppgitt i lokal valuta og utbetalingen til utenriksstasjonen vil måtte foretas i samme valuta for å hindre kurstap/-gevinst.
- Hvis verifisering er mulig, må fødselsattesten vise at fødselen er registrert ikke senere enn ca. ett år etter at den fant sted.

Registermyndigheten må vurdere behovet for verifisering. Dersom dette lar seg gjøre og personen samtykker, følger man den fremgangsmåte som går frem av vedlegget til rundskriv nr. 6, 2003.

Oversikt over utenriksstasjonenes adresser og telefon-/faxnummer er tilgjengelig på følgende internettadresse: www.norway.no.

2.5.4.8 Saksbehandling

- Skriftlige søknad med forklaring på avviket og evt. hvorfor gal dato ble oppgitt ved ankomst til Norge, må alltid foreligge.
- Søknaden må være undertegnet av vedkommende selv, advokat eller person som fremlegger skriftlig fullmakt fra vedkommende. For mindreårige skal foresatte eller annen oppnevnt verge undertegne søknaden.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- Dokumentasjonen må alltid være fremvist i original overfor registermyndigheten. Dersom originaldokumentet leveres tilbake til søkeren før saken er ferdigbehandlet, må registermyndigheten ta kopi av dokumentet og stemple, datere og underskrive det for bruk i den videre saksbehandling.
- Dersom den originale dokumentasjonen er på et språk som ingen behersker, må søkeren fremlegge enten offisiell oversettelse fra sitt hjemland, eller oversettelse foretatt av norsk godkjent translatør, se for øvrig fregforskr. § 8-4-19.
- Det må alltid undersøkes om personen tidligere har fått endret fødselsdato i Folkeregisteret. Dersom dette er tilfelle, må vedkommende før registermyndigheten fatter vedtak uttale seg om dette forhold. Registermyndigheten må innhente dokumentene i den tidligere saken og undersøke på hvilket grunnlag det tidligere vedtak ble fattet, og om det evt. er motstridende forklaringer og/eller dokumentasjon med forskjellige fødselsdatoer.
- Dersom en person søker om å få endret sin fødselsdato og folkeregistermyndigheten tidligere har fattet endelig vedtak om å avslå den samme endringen, skal den nye søknaden oversendes den instans som sist fattet vedtak i saken som en omgjøringsbegjæring.
- Når registermyndigheten fatter vedtak om ikke å godta en søknad om endring av fødselsdato, må det først avslå på det grunnlag at vilkårene etter hovedregelen ikke er oppfylt, deretter at det ikke finner grunnlag for å dispensere.
- Dersom registermyndigheten har godkjent en søknad, sendes begjæring om tildeling av nytt fødselsnummer til Skatt nord, Hammerfest så snart klagefristen på tre uker er utløpt.
- Det skal føres merknad i vedkommendes hovedmerknadsfelt om saksnummer i elark og evt. utfall av saken.

2.6 Falsk identitet

Falsk identitet er når en identitet tilhører en annen enn den som benytter den (impostor). Fiktiv identitet er når den ikke tilhører noen i det hele tatt (dvs. den er oppdiktet), men presenteres som om den er reell.

2.6.1 Hvilke offentlige etater kan sende melding om falsk identitet

Følgende offentlige myndigheter kan sende melding om falsk eller fiktiv identitet til Skattedirektoratet:

- Skattekontorene
- Domstolene
- Utlendingsdirektoratet
- Utlendingsnemnda
- Nav-kontroll
- Utenriksdepartementet
- Påtalemyndigheten

Når det gjelder politiet, har hvert enkelt politidistrikt egne enheter med påtalekompetanse. Politiets utlendingsenhet har ikke påtalekompetanse, og må derfor sende melding om falsk eller uriktig identitet via et politidistrikt, eventuelt via Utlendingsdirektoratet.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

2.6.2 Saksbehandling av saker om falsk identitet

2.6.2.1 Person med d-nummer

Folkeregistermyndigheten skal saksbehandle saker om falsk eller uriktig identitet og fatte beslutning om d-nummer skal slettes. Det må vurderes i hver enkelt sak om det er sannsynlighetsovervekt (mer enn 50 prosent sannsynlig) at personen har oppgitt uriktige opplysninger om navn, fødselsdato eller statsborgerskap ved rekvirering av d-nummer.

Dersom folkeregistermyndigheten kommer til at det er sannsynlighetsovervekt for at personen har oppgitt uriktige opplysninger, er ikke legitimasjonskravet i fregforskr. § 2-2-4 annet ledd oppfylt.

Dersom en utenlandsk statsborger har fått tildelt d-nummer på galt grunnlag, kan folkeregistermyndigheten på et senere tidspunkt slette det tildelte d-nummeret. Å slette et tildelt d-nummer fordi betingelsene om legitimasjon ikke er oppfylt eller personen tilhører en persongruppe som ikke skal tildeles d-nummer, er en beslutning som ikke kan påklages (tildelingen vurderes som en nullitet, ugyldig påbudsvedtak). Beslutningen skal være skriftlig. Dersom det kommer nye opplysninger i saken etter at saken er ferdigbehandlet, skal registermyndigheten vurdere om saken skal gjenopptas.

Dersom skatteetaten er avsender av melding om falsk identitet, skal sletting av d-nummer avventes til politiet har tatt stilling til anmeldelsen. Skatt nord har ansvar for å følge opp dette.

2.6.2.2 Person med fødselsnummer

Folkeregistermyndigheten skal saksbehandle saker om falsk eller uriktig identitet og fatte beslutning om fødselsnummer skal slettes. Det må vurderes i hver enkelt sak om det er sannsynlighetsovervekt (mer enn 50 prosent sannsynlig) for at personen har oppgitt uriktige opplysninger om navn, fødselsdato eller statsborgerskap ved tildeling av fødselsnummer.

Personer som er registrert bosatt, må forhåndsvarsles etter forvaltningsloven § 16 med mindre forhåndsvarsel ikke er praktisk mulig jf. forvaltningsloven § 16 tredje ledd bokstav a. I forhåndsvarselet må registermyndigheten be personen sende inn kopi av sitt legitimasjonsdokument og vedlegge en bekreftelse fra hjemlandets ambassade/konsulat i Norge på at dokumentet er ekte.

Dersom registermyndigheten kommer til at det er sannsynlighetsovervekt for at personen har oppgitt uriktige opplysninger, er ikke legitimasjonskravet i fregl. § 6-2 oppfylt, og fødselsnummeret kan slettes.

Innflytting til Norge regnes som et påbudsvedtak. I og med at registreringen er ugyldig, regnes den som en nullitet. Beslutning om annullering av innflytting og sletting av fødselsnummeret er således ikke gjenstand for klage. Beslutningen skal være skriftlig. Dersom det kommer nye opplysninger i saken etter at saken er ferdigbehandlet, skal registermyndigheten vurdere om saken skal gjenopptas.

Dersom skatteetaten er avsender av melding om falsk identitet, skal sletting av fødselsnummer avventes til politiet har tatt stilling til anmeldelsen. Skatt nord, Hammerfest har ansvar for å følge opp dette.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

2.6.3 Varslel til offentlige myndigheter og virksomheter om falsk/fiktiv identitet

Etter fregl. § 10-5 kan registermyndigheten varsle andre offentlige myndigheter og virksomheter samt finansforetak når den har mistanke om at registrerte personopplysninger knytter seg til en falsk/fiktiv identitet.

3 Fødsel

3.1 Meldeplikt

Forskrifter om melding av fødsler, erkjennelse av farskap og melding av navn, fastsatt 25. oktober 1982 er opphevet hvilket medfører at folkeregistermyndigheten ikke lenger skal sende kopi av fødselsmelding til prest/forstander for de/det trossamfunn foreldrene måtte tilhøre.

Hvem som er pliktig til å melde fødsel følger av brnl. § 1.

Lege eller jordmor som er tilstede ved fødsel skal senest én uke etter fødselen sende melding om fødselen til folkeregistermyndigheten.

Elektronisk fødselsmelding sendes til Skattedirektoratet.

Er fødselsmeldingen gitt på papirblankett, sendes den til folkeregistermyndigheten for den kommune moren er registrert bosatt i ved barnets fødsel.

Av hensyn til fødselsnummertildeling er det viktig at enukesfristen overholdes. Viser det seg at fristen ikke blir overholdt, må registermyndigheten ta opp dette med den som er pliktig til å melde fødselen.

Når barnet er født uten at lege eller jordmor er tilstede, skal moren selv gi fødselsmelding til folkeregistermyndigheten for bostedskommunen innen én måned.

Hvis barnet blir født på vei til sykehuset i en ambulanse, skal sykehuset melde fødselen. Blir barnet født under privat transport, skal sykehuset melde fødselen, så fremt den private transporten drar til sykehuset.

I utgangspunktet er det sykehuset som må ta stilling til om det skal melde fødselen. Kommer sykehuset til at de ikke vil sende inn melding om fødsel, må barnets mor gjøre dette.

Det gjelder egne rutiner for behandlingen av meldinger fra mor, se pkt. 3.7 "Hjemmefødsel".

3.2 Registreringskommune

Fregl. § 2-1 bokstav b

Etter denne bestemmelse skal alle barn som fødes i Norge registreres i Folkeregisteret.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

3.2.1 Født i Norge - moren er registrert bosatt

Barn som fødes i Norge skal fødselsregistreres i den kommune hvor moren var registrert ved barnets fødsel. Dette gjelder både levende og dødfødte.

3.2.2 Født i Norge - bare faren er registrert bosatt

Er ikke moren registrert som bosatt i Norge, skal fødselen registreres i farens bostedskommune såfremt han er registrert som bosatt i Norge. Dette gjelder både levende og dødfødte.

3.2.3 Født i Norge - hverken moren eller faren er registrert bosatt

Er hverken moren eller faren registrert som bosatt i Norge, skal fødselen registreres i den kommunen der barnet ble født dvs. det fysiske fødestedet. Dersom barnet senere skulle bli registrert som bosatt i Norge, må vedkommende registreres som innflyttet.

Er moren utenlandsk statsborger og hun i henhold til fregforskr. § 4-4-6 (diplomat) eller § 4-4-7 (militær) ikke skal registreres som bosatt i Norge, men faren er registrert som bosatt i Norge, skal barnet fødselsregistreres i farens bostedskommune.

3.2.4 Født på Svalbard m.fl. - moren og/eller faren er reg. bosatt

Reglene i fregl. § 2-1 bokstav b gjelder tilsvarende når barnet er født på Svalbard, Jan Mayen eller de norske biland Bouvetøya, Peter Is øy og Dronning Maud Land såfremt moren, eventuelt faren er registrert som bosatt i en norsk kommune.

Man skal som et utgangspunkt ikke føde på Svalbard, Jan Mayen eller de norske biland Bouvetøya, Peter Is øy eller Dronning Maud Land. Mor blir sendt til nærmeste sykehus minst 1,5 måned før termin. Dersom et barn likevel skulle bli født på et av disse stedene, må mor selv melde fødselen på papirblankett.

3.2.5 Født i Norge - melding om hemmelig adopsjon eller barnevernet har overtatt omsorgen

Sykehuset sender elektronisk fødselsmelding med mors fødselsdato (ikke fødselsnummer), slik at den går til manuell behandling. Sykehuset tar kontakt med Skatt nord, Hammerfest pr. telefon og opplyser at det er en hemmelig adopsjon eller at barnet er fratatt foreldrene av barnevernet. Dette gjelder med bakgrunn i at barnet skal skjermes, og at foreldrene ikke skal motta førstegangs navnevalg automatisk.

3.2.6 Født i utlandet

Dersom moren føder et barn mens hun midlertidig oppholder seg i utlandet (ikke registrert som utflyttet), skal ikke barnet fødselsregistreres.

Barn som fødes i utlandet der en av foreldrene er registrert bosatt i Norge, skal først bostedsregistreres ved en eventuell innflytting. Trenger barnet fødselsnummer for utstedelse av norsk pass, må foreldrene henvises til passmyndighetene. Passmyndigheten sender søknad om fødselsnummer til Skatt nord, Hammerfest. Se for øvrig fregforskr. kap. 8 A.

3.2.6.1 Krav om DNA-testing

Fregforskr. § 8-4-4

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

For de stater som er nevnt i § 8-4-2 annet ledd (gruppe 2-stater) blir det krevd DNA-testing av barn og mor evt. far der det er påkrevd før barnet kan registreres i Folkeregisteret, dvs. tildeles fødselsnummer i forbindelse med utstedelse av norsk pass, se vedlegg til rundskriv nr. 4, 2017 vedrørende retningslinjer for DNA-testing.

Man må merke seg at det ikke er noe krav om at det juridiske farskap skal stemme overens med det biologiske. Dersom det juridiske farskapet er gyldig etablert, vil det gi grunnlag for å søke om tildeling av fødselsnummer og dermed få barnet registrert som norsk statsborger. DNA-testing kan således ikke benyttes for å underkjenne et juridisk farskap. I slike saker skal det tas DNA-test av mor og barn for å fastslå morskapet.

3.3 Fødte som dør like etter fødselen.

Melding om fødsel skal alltid sendes så lenge barnet fødes etter 28 ukers svangerskap. Hvis barnet lever når meldingen sendes, krysses det av for levende født, og dødsfallet registreres på grunnlag av vanlig melding fra tingretten/lensmannen. Hvis barnet er dødfødt, sendes meldingen med kryss for dødfødt til folkeregistermyndigheten.

3.4 Registrering

Sykehusene sender elektronisk fødselsmelding, som ved behov saksbehandles av Skatt nord, Hammerfest, se rutine for behandling av elektroniske fødselsmeldinger.

Fødselsmeldingen kontrolleres mot de registrerte opplysninger om foreldrene (hovedoppslaget).

For barn som kun skal fødselsregistreres, må man merke seg at det ikke er adgang til å registrere farskap alene på grunnlag av fødselsmeldingen. Det kan bare gjøres i de tilfeller det er dokumentert at foreldrene er gift, se pkt. 5.1.1 (Farskap og medmorskap) "Barnets foreldre er gift". Se også pkt. 16.1.8. (Fødselsattest) "Attest med foreldrenes navn (lang attest)". Fastsetting av farskap kan dersom ingen av partene er bosatt i Norge, ikke skje etter norsk rett, jf. brnl. § 81.

Når det gjelder behandling av melding om fødsel på papir, se punkt 3.7 "Hjemmefødsel".

Når det gjelder oppdatering av barn/foreldre, føring av venteregister for navn m.m., se pkt. 3.8 "Tildeling av fødselsnummer".

3.5 Barn født av surrogatmor i utlandet

Når det gjelder de regler som gjelder med hensyn til foreldreskap til barn født av surrogatmor i utlandet, vises til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets brev av 9.10.2011 til bl.a. Skatteetaten med senere endringer 24.6.2013 og 18.7.2013. Pkt. 7.4. i brevet angående midlertidig lov om overføring av foreldreskap gjelder ikke lenger. Det samme gjelder pkt 5.1.6 om midlertidig forskrift om anerkjennelse av farskap for barn født av surrogatmor i utlandet.

Brevet er tilgjengelig her:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/cd838723548a43fc981935d0d3d30884/surrogati.pdf>

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Har registermyndigheten mottatt melding om innflytting for barn født i utlandet, og det fremgår at barnet er født av surrogatmor, eller det er grunn til å mistenke at barnet er født av surrogatmor, skal saken sendes Skattedirektoratet, se pkt. 11.4.3.3 "Flytting – Innflytting – Barn født av surrogatmor i utlandet".

3.6 Meldeplikt til bidragsfogden

Brnl. § 5

I henhold til brnl. § 5 har det offentlige ansvar for å fastsette farskap og medmorskap til barn som hverken har far eller medmor etter reglene i brnl. §§ 3 og 4. Videre skal det offentlige klargjøre hvem som er mor til et barn dersom dette ikke er kjent.

Folkeregistermyndigheten skal på grunnlag av dette gi melding til bidragsfogden, dvs. NAV lokalt der barnet er bosatt (eller ventes bosatt), dersom den blir kjent med at morskap, farskap eller medmorskap ikke er lagt til grunn etter reglene i brnl. Meldeplikten gjelder når en av eller begge de oppgitte foreldre var bosatt i Norge da barnet ble født, uavhengig av om barnet er født i Norge eller i utlandet.

I kjente surrogattilfeller, eller ved mistanke om surrogatifødsel, skal registermyndigheten ta saken opp med Skattedirektoratet, se pkt. 11.4.3.3 "Flytting – Innflytting – Barn født av surrogatmor i utlandet" og pkt. 3.5. "Barn født av surrogatmor i utlandet". Kommer Skattedirektoratet til at det er et surrogattilfelle, vil direktoratet om påkrevet underrette bidragsfogden.

3.7 Hjemmefødsel

Dette gjelder hjemmefødsler som meldes av mor, dvs. i de tilfeller jordmor eller lege ikke har vært tilstede under fødselen eller når sykehuset finner at det ikke har grunnlag for å sende inn melding om fødsel, se punkt 3.1.

Saksgang:

1. Registermyndigheten mottar papirutgave av fødselsmelding.
2. Dersom fødselsmeldingen leveres personlig, gjør registermyndigheten meldereren oppmerksom på at det kan bli nødvendig med DNA-test for morens regning, Fregforskr. § 8-4-1. Fødselsmeldingen med eventuell dokumentasjon sendes til Skatt nord, Hammerfest.
3. Skatt nord, Hammerfest tar stilling til om det må kreves DNA-test (slik test skal normalt kreves når jordmor ikke har vært tilstede ved fødselen). Beslutning om å tilby moren DNA-analyse eller å ikke tilby DNA-analyse er en del av saksforberedelsen. Den er således ikke et enkeltvedtak og kan derfor ikke påklages.
4. a) Dersom Skatt nord, Hammerfest beslutter at det ikke er behov for DNA-test, sendes melding om tildelt fødselsnummer direkte til skattekontoret på vanlig måte.
b) Dersom Skatt nord, Hammerfest beslutter at det er behov for DNA-test, sendes melding om dette sammen med informasjon om den videre saksgang til mor, med kopi til skattekontoret.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

3.8 Tildeling av fødselsnummer

Når Skatt nord, Hammerfest har mottatt fødselsmeldingen, vil barnet bli tildelt fødselsnummer i overensstemmelse med reglene i fregforskr. § 2-2-1.

Det er laget et eget oppslag i Folkeregisteret hvor skattekontorene underrettes om tildelt fødselsnummer:

20 Oppslag på tildelte fødselsnr. FNR

Oppslaget benyttes når man har behov for en oversikt over fødsels- og/eller d-nummer som er tildelt. Det er mulig å slå opp alle tildelte fødsels- og d-nummer på en angitt dato eller man kan begrense oppslaget til kun å omfatte en enkelt meldingstype, f.eks. bare fødselsmeldinger, bare d-nummer eller bare fødselsnummerkorreksjoner. Dersom det er behov for papirutskrift av listene, tas det ved en utskrift av skjermbildet.

Ved registrering av fødselsmeldingene blir foreldrene registrert med barnet, barnet blir registrert med foreldrene, eventuelle merknader om farskap blir overført til barnet, og barnet blir automatisk lagt inn i "Venteregister for navn". Barnets og eventuelt morens familienummer blir utledet av systemet når fødselsmeldingen registreres. Vær ellers spesielt oppmerksom på at dersom moren har flyttet etter barnets fødsel, blir barnet bostedsregistrert på den adressen moren hadde på barnets fødselstidspunkt, mens det automatisk produseres en flyttemelding for barnet til morens nye bostedsadresse.

3.9 Forespørsel om navnevalg

Så snart fødselsnummer er tildelt, skal registermyndigheten sende blankett "Forespørsel om navnevalg" til foreldrene/moren (se Brukerveiledning DSF – attester og blanketter).

I venteregisteret som opprettes automatisk ved registrering av fødselsmelding blir barna liggende sortert etter fødselsdato, og alle barn over 6 måneder er merket spesielt. Det fremgår også av venteregisteret om barnet mangler ett av eller begge navnene. Venteregisteret må alltid være utgangspunktet for oppfølging av tidsfristene for navnevalg, og registermyndigheten må ha faste rutiner for oppfølging i venteregisteret, se ellers pkt 4.4.2.

3.10 Dødfødte

For barn som er dødfødt etter 28 ukers svangerskap, skal det sendes fødselsmelding. Dødfødte blir imidlertid ikke tildelt fødselsnummer.

3.10.1 Behandling av meldingen

1. Det skal utføres samme kontroll med fødselsmeldingen som for levendefødte.
2. Foreldrenes personnummer påføres meldingen. Originalmeldingen sendes Skatt nord, Hammerfest, mens kopien arkiveres i egen mappe for dødfødte.
3. Når Skatt nord, Hammerfest registrerer meldingen i Folkeregisteret, blir barnet registrert i dødfødtregisteret med fødselsdato, kjønn, fødekommune/land og foreldrenes fødselsnummer og navn. Barnet føres også på moren. Barnets navn oppgis da som "dødfødt gutt/pike".

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

4. Eventuelle navnemeldinger og farskapserkjennelser som mottas fra foreldrene, stiftes på kopien av fødselsmeldingen. På blanketten påføres det navn som meldes på den dødfødte og navn på den som har erkjent farskapet. Registermyndigheten registrerer navnevalget i Folkeregisteret.

Det skal ikke purres på navn for dødfødte, og i de tilfeller navn meldes, skal man uten videre godta de navn som er valgt.

Skulle registermyndigheten ha behov for oppslag i dødfødtregisteret, må det gjøres via Skatt nord, Hammerfest.

4 Navn

Se Justisdepartementets rundskriv om navneloven:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-g-2002/id109097/>

Man må merke seg at rundskrivet ikke er oppdatert etter utgivelsen 23.12.2002.

4.1 Samiske navn - skrivemåten

Når det gjelder skrivemåten av samiske navn har Justisdepartementet uttalt at samiske navn skrevet i overensstemmelse med den nye samiske rettskriving bør godtas. Det bør imidlertid i slike saker presiseres at en person bare kan være registrert med én skriveform i Folkeregisteret og at denne form må brukes i offisielle sammenhenger.

Dersom det oppstår tvil i en sak om skriveformen av et navn er i overensstemmelse med den nye rettskrivningsformen, kan saken forelegges Nordisk Samisk Institutt, Kautokeino til uttalelse.

4.2 Prefikser - registrering

I feltet for fullstendig navn skal prefiksene van, von, de, du, el, al, del, le, o.a. som en hovedregel skrives bak mellomnavnet hvis personen har mellomnavn, ellers bak fornavnet. Unntak gjøres dersom vedkommende ber om at prefikset skrives foran etternavnet.

Det skotske Mac eller Mc skal stå foran og i ett med etternavnet. Det irske O' skal stå foran etternavnet.

Feltet for forkortet navn skal alltid fylles ut for personer som har prefikser i navnet. Prefikset skal da alltid plasseres foran etternavnet.

4.3 Diakritiske tegn

De mest brukte bokstavene Ä, Á, É, È, Ô, Ö og Ü vil kunne registreres i navn- og adressefeltene og i merknadsfeltene i de fleste registreringsrutinene.

Når det gjelder navn med diakritiske tegn som det ikke er teknisk mulig å legge inn i Folkeregisteret pr. i dag, så ligger det i saken at enhver må godta at diakritiske tegn i vedkommendes personnavn blir

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

utelatt. Det må da registreres en merknad om utelatelsen i Folkeregisteret. Dette gjøres i hovedmerknadsfeltet. Ved utstedelse av fødselsattester og bostedsattester skal navnet da skrives med det aktuelle diakritiske tegnet. Dette må registermyndigheten legge inn manuelt på attesten med penn. På andre maskinelle utskrifter vil navnet fremgå slik det er registrert i Folkeregisteret, dvs. uten det diakritiske tegnet.

4.4 Navnevalg for barn - saksbehandling

Registermyndigheten sender blanketten "Forespørsel om navnevalg" til foreldrene så snart fødselsnummer er tildelt, se pkt. 3.9 "Fødsel - Forespørsel om navnevalg". Foreldrene blir samtidig orientert om muligheten til å melde navn elektronisk, med mindre kriteriene for elektronisk melding ikke er oppfylt, se Brukerhåndbok i folkeregistrering – elektroniske meldinger.

4.4.1 Meldeplikt

Det er den eller de som har foreldreansvaret for barnet som etter navneloven har plikt til å melde navn på barnet, se navneloven § 2.

4.4.2 Meldefrist

Fristen til å melde navn er 6 måneder regnet fra barnets fødsel. For at ikke barn skal bli stående uten fornavn, må registermyndigheten regelmessig kontrollere venteregisteret i Folkeregisteret for å se hvem som har overskredet fristen. Dersom meldefristen på 6 måneder oversittes, skal registermyndigheten gå frem som følger:

- Registermyndigheten sender ny "Forespørsel om navnevalg" til den/de meldepliktige og minner samtidig om meldeplikten og opplyser at barnet har fått mors etternavn og blir stående som "gutt" eller "pike" inntil fornavn er meldt.
- Kommer det ikke svar, avsluttes saken da det ikke lenger er straffbart å ikke melde navn på barn..

4.4.3 Behandling av navnevalget

For behandlingen av elektroniske navnemeldinger, se Brukerhåndbok i folkeregistrering – elektroniske meldinger.

1. Hvis barnet har flyttet til en kommune i et annet skattekontors distrikt, sendes meldingen til dette skattekontoret. Når flytting registreres, blir venteregisteret for navn automatisk oppdatert, slik at barnet legges inn i venteregisteret i tilflyttingskommunen.
2. Mottatt navnemelding påføres mottaksdato (registreringsdato).
3. Det kontrolleres at meldingen er underskrevet av den eller de som har meldeplikt.
4. Det kontrolleres at fornavn, evt. mellomnavn og etternavn er valgt i overensstemmelse med navneloven kap. 2.
5. Kan ett eller flere av de navn som er valgt ikke godtas, treffer registermyndigheten skriftlig begrunnet vedtak om å avslå det/de aktuelle navn. Klages det over avslaget og registermyndigheten ikke finner klagen begrunnet, ekspederes saken til klageinstansen(fylkesmannen).
6. Hvis navnevalget er i overensstemmelse med navneloven, eller en klage over avslått navnevalg tas til følge, registreres navnet i rutinen for registrering av førstegangs navnevalg. I navnemerknadsfeltet føres arkivreferanse (sted for arkivering av meldingen). Reg.dato settes lik den dato registermyndigheten mottok meldingen.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

7. Som kvittering for navnevalget sendes fødselsattest for barnet til den/de som har foreldreansvaret.
8. Når både etternavn, fornavn og eventuelt mellomnavn er valgt, slettes barnet automatisk fra venteregisteret.

4.5 Behandling av melding om endring av navn

For behandlingen av elektroniske navnemeldinger, se Brukerhåndbok i folkeregistrering – elektroniske meldinger.

Dersom navnemeldingen gjelder en person med sperret adresse, sendes den Skatt nord, Hammerfest.

Dersom navnemeldingen ikke kan godtas, treffes skriftlig begrunnet vedtak om å avslå meldingen. Klages det og registermyndigheten ikke finner klagen begrunnet, ekspederes saken klageinstansen (fylkesmannen).

4.5.1 Registrering

Dersom registermyndigheten har godtatt navnemeldingen, registreres navnet i rutinen for melding om endring av navn. Registreringsdato er den dagen registermyndigheten skriver under avgjørelsen på navneendringsskjemaet. I navnemerknadsfeltet føres arkivreferanse (sted for arkivering av meldingen).

Det skal alltid føres merknad i attestmerknadsfeltet. Attestmerknaden skal gi opplysning om hvilken myndighet som har foretatt endringen, dato for avgjørelsen og hva navnet er endret fra, jf. fregforskr. § 10-7-4 fjerde ledd bokstav a.

4.5.2 Kvittering

Som kvittering på at navneendringen er blitt godtatt, får personen utskriften "Bekreftelse på navneendring". Utskriften stemples med riksvåpenstempelen.

4.5.3 Underretning til den av foreldrene som ikke har del i foreldreansvaret

Ved navneendring på barn under 16 år underretter registermyndigheten den av foreldrene som ikke har del i foreldreansvaret. Vedkommende underrettes med en kopi av den ferdige utfylte meldingsblanketten, inklusive rettledningen.

For å kunne sende denne underretning er det viktig at registermyndigheten sørger for at melderer oppgir fullt navn og adresse på den av foreldrene som ikke har del i foreldreansvaret, og kontrollerer dette mot Folkeregisteret.

Dersom vedkommende er død, forsvunnet eller har ukjent adresse, må dette anmerkes på originalen som skal arkiveres av registermyndigheten.

Den av foreldrene som ikke har del i foreldreansvaret har ikke adgang til å klage på vedtaket. Det samme gjelder dersom vedkommende kan dokumentere at det er inngått avtale om delt foreldreansvar før navnemeldingen, men avtalen ikke er mottatt av registermyndigheten på det

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

tidspunktet registermyndigheten behandlet navnesaken. En eventuell klage må her avvises i skriftlig vedtak som kan påklages til fylkesmannen.

5 Familierelasjoner

5.1 Farskap og medmorskap

Det er lov av 8. april 1981 om barn og foreldre (brnl.) som regulerer dette forholdet.

Farskapsmeldinger registreres av Skatt nord, Hammerfest.

Fra og med 1. januar 2000 er alle originale farskapserkjennelser arkivert ved Skatt nord, Hammerfest.

5.1.1 Barnets foreldre er gift

Etter § 3 i brnl. (pater est-regelen) skal den mannen som moren er gift med ved fødselen, regnes som far til barnet.

Dersom foreldrene ikke er registrert som gift i Folkeregisteret, er det bare i tilfelle det er dokumentert at foreldrene var gift da barnet ble født at farskap kan registreres etter pater est-regelen. For krav til dokumentasjon for vigsel i utlandet, se fregforskr. kap. 8 B.

Barn født av mor som er gift/registrert partner med en annen kvinne, se pkt. 5.1.5 "Medmorskap".

5.1.2 Farskap - barn født i separasjonstiden

Tidligere regel i brnl. § 3 om at den som er gift med moren ved barnets fødsel er far til barnet (pater est-regelen), er endret med virkning fra 1. januar 1998 slik at dette ikke gjelder dersom ektefellene var formelt separert ved barnets fødsel. Barnemoren er således å anse som ugift dersom hun er formelt separert. Faren må da erkjenne farskapet på vanlig måte. Dette bruddet på pater est-regelen gjelder ikke dersom ektefellene er faktisk separert, det må foreligge separasjon enten ved bevilling eller dom. En midlertidig separasjon etter ekteskapsloven § 92 medfører ikke opphør av pater est-regelen.

5.1.3 Barnets foreldre er ikke gift

Når det gjelder medmorskap, se pkt. 5.1.5 "Medmorskap".

5.1.3.1 Farskapserklæring

Faren kan erklære (erkjenne) farskapet under svangerskapet, i forbindelse med fødselen eller etter fødselen. Ved flerfødsler skal det foreligge en farskapserklæring for hvert barn.

I forbindelse med fødselen

Det er legen eller jordmoren som har ansvaret for at blanketten for erklæring av farskapet blir sendt til Skatt nord, Hammerfest sammen med fødselsmeldingen. Skulle skattekontoret motta erklæring av farskap i forbindelse med fødselen, må den straks videresendes til Skatt nord, Hammerfest.

Under svangerskapet eller etter fødselen

Dette kan gjøres ved personlig fremmøte overfor de myndighetene som er nevnt i brnl. § 4 bokstavene a - d:

- folkeregistermyndigheten

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- bidragsfogden (NAV lokalt), NAV fylkeskontor eller dommeren
- norsk diplomatisk eller konsulær tjenestemann, dersom faren er i utlandet
- jordmor eller lege i forbindelse med svangerskapskontroll

Brnl § 4 må tolkes bokstavelig og gir ikke rom for vurderinger. Farskapserklæringer kan således ikke skje overfor utenlandsk myndighet. Imidlertid er det i "Forskrift om anerkjennelse av nordiske farskapsavgjørelser" fastsatt at man i Norge skal godta farskapsavgjørelser som er foretatt av danske, finske, islandske og svenske myndigheter. Det samme gjelder farskapserklæringer/-erkjennelser.

I de tilfellene barnets foreldre ikke er gift og barnet er født i utlandet mens mor er registrert bosatt i Norge, kan ikke en eventuell ikke-nordisk farskapsavgjørelse legges til grunn uten videre. Den som hevder han er far til barnet, må vedgå farskapet på vanlig måte i Norge.

Med unntak av farskapserklæringer/-erkjennelser foretatt i annet nordisk land, skal farskapet erklæres på blankett "Erklæring om farskap".

Folkeregistermyndigheten må påse at blanketten undertegnes av far (samt verge der far er under 18 år).

For ugifte foreldre er det et krav at moren også skriftlig godkjenner farskapserklæringen dersom hun ikke allerede har oppgitt vedkommende som far. For å kontrollere at det er moren som undertegner, må undertegningen skje ved personlig fremmøte.

Når det gjelder anmerkning om forevist legitimasjon, er farskapserklæringen gyldig selv om det skulle vise seg at legitimasjon ikke har vært forevist. Uavhengig av dette må registermyndigheten kreve at faren legitimerer seg når erklæringen skjer der.

Når registermyndigheten har mottatt farskapserklæringen, skal den sammen med eventuell samboererklæring oversendes Skatt nord, Hammerfest.

5.1.3.2 *Melding fra bidragsfogden*

Når endelig avgjørelse i farskapsak foreligger, skal bidragsfogden (NAV lokalt) på morens bosted etter fregforskr. § 7-1-1 første ledd bokstav b sende melding om dette til registermyndigheten.

5.1.3.3 *Endring av farskap*

Endring av farskap registreres på grunnlag av melding fra bidragsfogden (NAV lokalt).

5.1.4 Når kan farskap fastsettes/erklæres i Norge – barn født i utlandet

I henhold til brnl. § 81 kan farskap fastsettes og dermed erkjennes i Norge i følgende tilfeller:

- moren var bosatt i Norge da barnet ble født
- barnet senere har bosatt seg i Norge og barnets mor eller verge ønsker å få farskapet fastsatt her
- den oppgitte far er bosatt i Norge

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

5.1.4.1 Farskap fastsatt i annet nordisk land

Farskapsavgjørelse fra et av de andre nordiske land godtas i Norge, jf. forskrift om anerkjennelse av nordiske farskapsavgjørelser.

5.1.4.2 Anerkjennelse av farskap fastsatt i land utenfor Norden

I henhold til brnl. § 85 er utgangspunktet at dersom farskapet følger direkte av utenlandsk lov, f.eks. pater est, legges dette til grunn i Norge. Er farskapet på annen måte fastsatt etter utenlandsk lov, kreves det anerkjennelse av Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) for å være gyldig i Norge. I henhold til Justisdepartementets tolkningsuttalelse av 9. februar 2018 skal farskap som følger av ekteskap som er gyldig i inngåelseslandet, likevel anerkjennes etter barneloven § 85 første ledd, selv om det dreier seg om et ekteskap som ikke ville ha blitt anerkjent i Norge. Dette vil typisk dreie seg om bigami.

5.1.5 Medmorskap

I henhold til bioteknologiloven har lesbiske samboere og ektefeller rett til å bli vurdert for assistert befruktning på lik linje med heterofile par. Det følger av brnl. at biologisk mors ektefelle eller samboer får status som medmor, dersom visse vilkår i brnl. §§ 3 og 4 og tilhørende forskrift om fastsettelse av medmorskap er oppfylt.

Medmorskapsforskriften inneholder utfyllende bestemmelser om vilkår for fastsettelse av medmorskap, hva som skal regnes som godkjent helsestell samt prosedyrer for saksbehandlingen i slike saker. Forskriften forutsetter at en særskilt søknad om medmorskap og et samtykke til assistert befruktning som hovedregel må være gitt før den aktuelle behandlingen finner sted. Søknaden avgjøres av folkeregistermyndigheten, noe som også kan skje før barnet blir født.

Skattedirektoratet har bestemt at avgjørelsesmyndigheten legges til Skatt nord, Hammerfest. Klageinstans er Skattedirektoratet. Dette innebærer at saksrettet veiledning (fv. § 11) vil være Skatt nord, Hammerfests oppgave.

Blankettene "Søknad om medmorskap" (Q-0315) og "Samtykke til assistert befruktning fra ektefelle/registrert partner" (Q-0314) ligger på www.skatteetaten.no. Følgende dokumenter må vedlegges søknad:

- Samtykke til assistert befruktning fra mors ektefelle eller samboer. Med mindre den assisterte befruktning har skjedd i utlandet, skal samtykke alltid være gitt før behandlingen skjer.
- Dokumentasjon fra godkjent helsestell, jf. forskrift 15. desember 2008 om fastsettelse av medmorskap § 2. Dokumentasjonen skal bekrefte at befruktning har funnet sted.
- Dokumentasjon som viser at barnet som er født ved assistert befruktning, ved fylte 18 år har rett til å få opplysninger om sædgivers identitet. Det må gå frem at det finnes prosedyrer eller registre som gjøre at denne retten kan oppfylles.
- Ved assistert befruktning i utlandet, må søker selv dokumentere at helsestellet er godkjent av myndigheten i det land befruktningen har funnet sted og at sædgiver er omfattet av et donorregister. Dokumentasjon på annet språk enn skandinavisk, tysk eller engelsk må være oversatt av autorisert translatør. Dokumentene må være påført Apostille eller være legalisert av vedkommende lands utenriksdepartement.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Dersom den moren er gift/registrert partner/samboer med, ikke har samtykket til assistert befruktning eller noen av de øvrige vilkår for medmorskap ikke er oppfylt, vil det være bidragsfogden (NAV) som har ansvaret for å fastsette medmorskap.

Barne- og likestillingsdepartementets veiledning til medmorskapsforskriften er vedlagt rundskriv nr. 3, 2009.

5.2 Foreldreansvar

5.2.1 Hvem har foreldreansvaret

Foreldreansvar må ikke forveksles med begrepet "omsorg", se pkt. 11.2. "Hvem kan melde flytting - under 18 år".

5.2.1.1 Foreldrene er gift

Gifte foreldre har i henhold til brnl. § 34 felles foreldreansvar.

5.2.1.2 Foreldrene er samboere

Samboere har i henhold til brnl. § 35 annet ledd felles foreldreansvar. Samboere er de som lever i et ekteskapslignende forhold og er registrert bosatt på samme adresse eller som overfor registermyndigheten erklærer seg som samboere. Samboererklæring gis på blanketten "Samboererklæring/avtale om foreldreansvar", på blanketten "Erklæring om farskap" eller i brev, se for øvrig rundskriv nr. 1, 2006.

5.2.1.3 Foreldrene er ikke gift og ikke samboere

Her er utgangspunktet at moren har foreldreansvaret alene (brnl. § 35 første ledd). I de tilfeller foreldrene er separert, og fraseparert far erkjenner farskapet, er foreldreansvaret felles.

Ugifte og ikke samboende foreldre kan imidlertid få foreldreansvaret sammen dersom de etter avtale gir melding om det til registermyndigheten, dvs. Skatt nord, Hammerfest (brnl. § 35 tredje ledd). Slik avtale kan også inngås før barnet er født på blanketten "Erklæring om farskap". Avtaler som ikke er meldt til registermyndigheten, er ugyldige (brnl. § 39).

Ugifte og ikke samboende foreldre kan også etter avtale gi melding til registermyndigheten om at faren skal ha foreldreansvaret alene (brnl. § 35 tredje ledd).

Når det gjelder informasjon om hva det innebærer å ha del i foreldreansvaret, vises det til informasjonen på baksiden av blanketten "Erklæring om farskap". For ytterligere informasjon må foreldrene vises til NAV lokalt (bidragsfogden).

En avtale mellom ugifte og ikke samboende foreldre om felles foreldreansvar eller om at faren skal ha foreldreansvaret alene, kan endres ved ny avtale mellom foreldrene. Den nye avtalen må meldes til registermyndigheten for å være gyldig (brnl. § 39).

Når det blir avtalt eller fastsatt endring i avtale mellom ugifte og ikke samboende foreldre om foreldreansvaret, skal også endringen meldes til registermyndigheten for å være gyldig (brnl. § 39). Det samme gjelder også der foreldrene avtaler endring i tidligere avgjørelse om foreldreansvar.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

5.2.1.4 Foreldreansvar ved dødsfall

Dersom foreldreansvaret er felles, og den ene dør, fortsetter den andre å ha foreldreansvaret alene, med mindre den gjenlevende er siktet eller tiltalt for forsettlig eller overlagt å ha forvoldt den annens død (brnl. § 38 første ledd).

Dersom barnet bor sammen med begge foreldre og den ene av dem dør, får den gjenlevende foreldreansvaret alene, selv om bare avdøde hadde foreldreansvaret, med mindre den gjenlevende er siktet eller tiltalt for forsettlig eller overlagt å ha forvoldt den annens død (brnl. § 38 annet ledd). I disse tilfellene må registermyndigheten der den døde var bosatt på eget initiativ registrere overføring av foreldreansvaret og sende beskjed til vedkommende forelder om at han/hun nå har foreldreansvaret alene, se pkt. 10.5 "Dødsfall – registrering".

Fører dødsfall til at ingen lenger har foreldreansvar, treffer tingretten avgjørelse om foreldreansvar (brnl. § 38 tredje ledd).

5.2.1.5 Umyndige foreldre

Foreldreansvar for umyndige foreldre følger de samme regler som for myndige foreldre.

5.2.1.6 Foreldreansvar ved innflytting

Ved innflytting til Norge gjelder generelt at foreldreansvar registreres som "felles" hvis foreldrene er gift med hverandre. I andre tilfelle settes det til "ukjent".

For personer som flytter til Norge, må det med unntak av det som fremgår av nr. 5, 6 og 7 nedenfor, foreligge avtale/rettslig avgjørelse for å kunne registrere foreldreansvar, jf. punkt 5.2.1.7 nedenfor:

1. Mor og far er ugift og flytter til Norge med barn. Foreldreansvaret registreres som ukjent.
2. Mor er ugift og flytter til Norge med barn. Foreldreansvaret registreres som ukjent.
3. Far er ugift og flytter til Norge med barn. Foreldreansvaret registreres som ukjent.
4. Mor og far er i følge opplysninger i flyttemeldingen gift. Mor eller far og barn flytter til Norge. Foreldreansvar registreres som ukjent. Foreldreansvaret settes til felles når den andre ektefellen evt. innvandrer til Norge, se pkt. 5.
5. Mor og far er gift og flytter sammen til Norge med barn. Foreldreansvaret registreres som felles, jf. barnelova § 34.
6. UDI har ved innflytting til Norge lagt til grunn hvem som har foreldreansvaret. Foreldreansvaret registreres i henhold til dette. Er foreldreansvaret delt, må opplysninger om minimum navn og fødselsdato på den av foreldrene som ikke er bosatt være registrert i Folkeregisteret.
7. UDI har lagt til grunn at mor/far er enke/enkemann ved innvandring til Norge. Foreldreansvaret registreres på gjenlevende forelder, jf. barnelova § 38. Tilsvarende gjelder for personer som ikke trenger oppholdstillatelse i Norge og som i flyttemeldingen deklarerer sivilstand enke/enkemann.

5.2.1.7 Registrering av foreldreansvar der barnet og minst en av foreldrene er bosatt

Det skilles mellom avtaler og rettslige avgjørelser.

Avtaler (etter barnelova § 39)

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Det er bare avtaler gjort i samsvar med norsk rett som godtas. Avtalen skal som hovedregel inngås i Norge når barnet og begge foreldre er bosatt i Norge, jf. barnelova § 84 a. Unntak kan gjøres for de som til vanlig er bosatt i Norge, men midlertidig oppholder seg utenlands i forbindelse med jobb, studier eller ferie. Unntak må også kunne gjøres der barnet og en av foreldrene er bosatt i Norge, men den andre av foreldrene er bosatt utenlands. I slike tilfelle kan avtalen være inngått i engelsk språkdrakt så lenge den holder seg til norsk regelverk.

Rettslige avgjørelser (etter barnelova § 84 b)

1. Bare fra stater som har ratifisert Europarådskonvensjonen av 20. mai 1980 om anerkjennelse av avgjørelser om foreldreansvar, jf. tvisteloven § 19-16, eller Haagkonvensjonen av 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet mv., jf. barnelova § 84 b.
2. Generelle krav for å godta rettslige avgjørelser etter Europarådskonvensjonen og Haagkonvensjonen:
 - Avgjørelsen må være i original eller kopi bekreftet av registermyndigheten eller utenriksstasjonen
 - Den må ha Apostille/legalisering og være rettskraftig
 - Er den på et annet språk enn engelsk, må den være oversatt fra originalspråket til norsk (for å hindre språklige uklarheter)
 - Oversettelsen må være gjort av en som er autorisert til å oversette juridiske dokumenter fra originalspråket til norsk
 - For å kunne registrere at forelder bosatt i Norge med barnet har foreldreansvar alene, må det fremgå klart av avgjørelsen at den andre forelder ikke har noen rettigheter/plikter overfor barnet, alternativt at det foreligger en uttalelse fra kompetent myndighet i vedkommende stat om hva de begreper som er brukt om foreldreansvar reelt sett innebærer, dvs. at den andre forelder ikke har noen rettigheter overfor barnet.
 - Det må fremgå av avgjørelsen om det er en selvstendig beslutning eller viser til en alt inngått avtale
3. Avgjørelser etter Haag-konvensjonen registreres ikke, når barnet da sak ble reist, hadde sitt bosted i Norge.
4. Skattedirektoratet vil ikke registrere utenlandske rettsavgjørelser, jf. barne bortføringsloven § 7, dersom:
 - a) *dette vil være klart uforenlig med de grunnleggende prinsipper i norsk rett om familie og barns rettsforhold*
 - b) *avgjørelsen på grunn av endrete forhold åpenbart ikke lenger er i samsvar med barnets beste. Som endrete forhold reknes blant annet den tid som har gått siden avgjørelsen ble truffet, men ikke bare endring som har skjedd i barnets oppholdssted etter den ulovlige bortføring*
 - c) *barnet på den tid saken ble reist for retten eller tatt under behandling av administrativt organ i opphavsstaten, var statsborger eller hadde bosted her i landet uten samtidig å ha noen slik tilknytning til opphavsstaten*
 - d) *barnet på den tid saken ble reist for retten eller tatt under behandling av administrativt organ i opphavsstaten, var statsborger både her i landet og i opphavsstaten og hadde sitt bosted her i landet*

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- e) *barnet ifølge loven i den stat hvor det er statsborger eller har bosted, har rett til selv å bestemme hvor det skal bo, eller*
- f) *avgjørelsen er uforenlig med en avgjørelse som er truffet her i landet i sak som er påbegynt før søknaden om anerkjennelse eller fullbyrding ble satt fram, og avslaget er i samsvar med barnets beste. En avgjørelse som er truffet i en tredje stat og som kan fullbyrdes her i landet, likestilles med avgjørelse truffet her i landet.*

5.2.2 Registrering

Det fremgår av Sivilombudsmannens sak 2012/256 at registrering av avtale om foreldreansvar ikke er et enkeltvedtak som kan påklages. Begrunnelsen for dette er at registrering av avtale om foreldreansvar ikke er en betingelse for avtalens gyldighet. Avgjørende for avtalens gyldighet er at den er meldt inn til folkeregistermyndigheten, jf. brnl. § 39.

Registreringen foretas av Skatt nord, Hammerfest, jf. instruks om fordeling av oppgaver og vedtaksmyndighet på folkeregisterområdet (rundskriv nr. 11, 2007). Mottatte avtaler skal således sendes Skatt nord, Hammerfest.

Av brnl. § 39 fremgår det at alle avtaler om foreldreansvar må meldes til folkeregistermyndigheten for å tillegges rettsvirkninger.

Dette vil ikke ha noen betydning for gyldigheten av avtaler som er inngått før 1.1.98, se rundskriv nr. 9, 1997. Dersom disse har vært gyldige før 1.1.98, vil de også være gyldige i fremtiden. Dommer eller vedtak om foreldreansvar vil være gyldige selv om de ikke er registrert i Folkeregisteret.

Registrering skal skje på grunnlag av:

- original blankett for avtale om foreldreansvar (egen blankett eller sammen med farskapskjenningen) eller original privat avtale som inneholder de opplysninger blanketten krever og klart fremstår som en avtale om foreldreansvar (det kreves én avtale pr. barn)
- opplysning i separasjons- eller skilsmissemelding
- rettsforlik
- rettskraftig dom fra Norge eller et annet nordisk land

Når det gjelder avgjørelser om foreldreansvar truffet i et land utenfor Norden, se pkt. 5.2.1.6 "Foreldreansvar ved innflytting", tas saken i det enkelte tilfelle opp med Skattedirektoratet.

Koder for foreldreansvar er:

F for far

M for mor

D for delt (både mor og far)

A for andre

C for medmor

U for ukjent

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Dersom andre har foreldreansvar, slik som fosterforeldre eller barnevernsnemnd, registreres navn og fødselsnummer, eventuelt myndighetens navn.

I feltet dato for foreldreansvar føres den datoen avtalen ble mottatt og ikke den dato avtalen ble inngått. Er foreldreansvaret fastsatt ved rettskraftig dom, settes dato for foreldreansvar lik datoen for dommen. I merknadsfeltet føres hjemmel (kilde), dvs. avtale eller dom.

Endringer i foreldreansvar registreres fortløpende. Registrering av tidligere avtaler overføres automatisk til historikk som kan slås opp i et eget skjermbilde, se Brukerveiledning DSF.

5.2.3 Arkivering

Foreldreansvarsblanketten (originalen) evt. dom eller rettsforlik arkiveres av Skatt nord, Hammerfest fortløpende etter barnets fødselsdato.

Avtale om foreldreansvar som er inngått på kombinertblanketten med erklæring om farskap, arkiveres av Skatt nord, Hammerfest sammen med farskapet, se pkt. 5.1.3 "Farskap - Barnets foreldre er ikke gift".

5.3 Adopsjon

5.3.1 Innledning

Det er Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet som sender melding om innenlandsadopsjon og utenlandsadopsjon, og registreringen i Folkeregisteret skjer på grunnlag av disse meldingene, jf. fregl. § 8-2.

5.3.2 Melding om innenlandsadopsjon

Skatt nord, Hammerfest mottar melding om adopsjon direkte fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Skatt nord, Hammerfest registrerer adopsjonen. Registreringsdato blir bevillingsdato for adopsjonen i Norge. Registrerte opplysninger om barnet skal endres i samsvar med adopsjonsmeldingen. Dersom det har skjedd en flytting i forbindelse med adopsjon, skal de nødvendige adresseopplysninger oppdateres.

Etter at adopsjonen er registrert, skal det gis melding til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Meldinger til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet kan samles opp og sendes én gang pr. måned. Det er Barne-, ungdoms- og familieetaten som underretter NAV om adopsjoner. Skatt nord, Hammerfest skal utstede fødselsattest til adoptivbarnet. Skatt nord, Hammerfest arkiverer kopi av meldinger som er sendt til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet elektronisk.

Er barnet adoptert av steforeldre, skal foreldrene angis med adoptantens og barnemorens/barnefarens navn (det moren/faren hadde da barnet ble født). Dersom det har skjedd en flytting i forbindelse med adopsjon, skal de nødvendige adresseopplysninger oppdateres.

Ved anonyme adopsjoner sender regionen i Barne-, ungdoms- og familieetaten brev til Skatt nord, Hammerfest for registrering av adopsjonen. Utfylt skjema «Melding om adopsjon» skal være vedlagt brevet. Det er viktig at sporene mellom barnet og de biologiske foreldre slettes.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Skatt nord, Hammerfest tildeler nytt fødselsnummer til barnet ved anonyme adopsjoner. Det nye fødselsnummeret skal påføres skjemaet «Melding om adopsjon». Etter dette skal meldingen returneres til vedkommende region i Barne-, ungdoms- og familieetaten. Skatt nord, Hammerfest skal arkivere meldingen elektronisk. Barne-, ungdoms- og familieetaten underretter NAV om adopsjonen. Skatt nord, Hammerfest skal utstede fødselsattest til adoptivbarnet.

5.3.3 Melding om utenlandsadopsjon

Før Skatt nord, Hammerfest registrerer melding om adopsjon fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet må barnet være registrert som bosatt og tildelt fødselsnummer.

Adoptivforeldrene må møte sammen med barnet på ett av ID-kontorene for å melde innflytting. Det må fremlegges forhåndssamtykke til adopsjon fra Barne-, ungdoms- og familieetaten. Barnet blir bostedsregistrert med opprinnelig navn og får tildelt fødselsnummer. Det tildelte fødselsnummer blir barnets familienummer.

Skatt nord, Hammerfest registrerer adopsjonen i samsvar med melding mottatt fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Registreringsdato blir datoen melding om adopsjon er stemplet og signert av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Adoptivbarnet kan bli registrert med adoptivforeldrene som familierelasjon og få endret sitt navn når Skatt nord, Hammerfest har mottatt melding om adopsjon fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Barnet får adoptivforeldrenes familienummer fra adopsjonsdato.

Etter at adopsjonen er registrert skal det gis melding til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Meldinger til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet kan samles opp og sendes én gang pr. måned. Det er Barne-, ungdoms- og familieetaten som underretter NAV om adopsjoner. Skatt nord, Hammerfest skal utstede fødselsattest til adoptivbarnet. Skatt nord, Hammerfest arkiverer kopi av meldinger som er sendt til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet elektronisk.

Det følger av statsbrl. § 5 at barn under 18 år som blir adoptert av en norsk statsborger får norsk statsborgerskap ved adopsjonen dersom adopsjonsbevilling er gitt av norsk myndighet etter adopsjonsloven eller når utenlandsk adopsjon skal gjelde i Norge etter kapittel 4 i adopsjonsloven.

I enkelte tilfelle blir adopsjon gjennomført i utlandet uten at det er gitt forhåndssamtykke til adopsjon av norske myndigheter i henhold til adopsjonsloven § 16 e. En utenlandsk adopsjon kan likevel gjelde i Norge etter adopsjonsloven § 19. Alle utenlandske adopsjoner som er gjennomført uten norsk forhåndssamtykke skal forelegges Barne-, ungdoms- og familieetaten, region øst til vurdering. Før adopsjonen registreres skal Barne-, ungdoms- og familieetaten, region øst ved brev til Skatt nord, Hammerfest ha bekreftet at adopsjonen gjelder i Norge.

5.3.3.1 Adoptivbarn fra Kina

Adoptivbarn fra Kina blir norske statsborgere når adopsjonen finner sted i Kina, men de får ikke utstedt norsk pass i Kina og vil således ankomme Norge med kinesisk pass. I slike tilfeller skal barnet registreres som innflyttet med personopplysninger i henhold til det kinesiske passet, uten at det stilles

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

krav om oppholdstillatelse. Adopsjonen blir registrert først ved melding om adopsjon fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

6 Vergemål

6.1 Generelt

Lov av 26. mars 2010 om vergemål § 20 angir vilkårene for at en person over 18 år (myndig) kan settes under vergemål.

Fylkesmannen er lokal vergemålsmyndighet og avgjør om en person skal settes under vergemål uten fratagelse av den rettslige handleevne (tilsvarer hjelpevergeoppdrag i den tidligere vergemålslov av 22. april 1927), jf. lovens § 55 første ledd, eller om slikt vergemål skal endres eller oppheves, jf. lovens § 63 første ledd. Statens sivilrettsforvaltning er klageinstans.

Tingretten avgjør i første instans om en person skal settes under vergemål med fratagelse av den rettslige handleevnen (tilsvarer umyndiggjørelse etter den tidligere lov om umyndiggjørelse av 28. november 1898), jf. lovens § 68 første ledd, eller om et slikt vergemål skal oppheves, jf. lovens § 75. Lagmannsretten er ankeinstans. I visse tilfeller kan også fylkesmannen bestemme at en person som er fratatt den rettslige handleevne ved dom, ikke lenger skal være under slikt vergemål, jf. lovens § 63 annet ledd.

Tingretten kan også overprøve administrative vedtak om vergemål etter lovens § 55 og vedtak om avslag på begjæring om opphevelse av vergemål etter § 63.

Den tingrett som har avsagt kjennelsen om vergemål eller oppheving av vergemål, sender melding om dette til folkeregistermyndigheten, jf. fregforskr. § 7-1-1 bokstav h. Fylkesmannen sender melding om opphevelse av vergemål i de tilfeller som omfattes av vergemålslovens § 63 annet ledd.

Melding om hvem som er oppnevnt som verge gis av fylkesmannen eller tingretten, jf. lovens § 25 tredje ledd.

6.2 Registrering av vergemål

Melding om vergemål sendes elektronisk fra Statens sivilrettsforvaltning og registreres maskinelt i Folkeregisteret.

Meldingene inneholder følgende opplysninger:

- Fødselsnummer/d-nummer til person med verge
- Vergens fødselsnummer
- Mandattype
- Vergemålstype
- Sakstype
- Vedtaksdato
- Embete

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- Saks-ID

Meldingene vil imidlertid ikke inneholde opplysning om vergens adresse. Vergen skal sende melding om postadressen gjennom Altinn og registreres manuelt.

6.3 Nordiske borgere

Konvensjonen av 6. februar 1931 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige, art. 20 sier at blir en statsborger i en av de kontraherende statene umyndiggjort (satt under vergemål med fratagelse av den rettslige handleevne) i et av de andre, eller blir umyndiggjørelsen opphevet, skal det uten opphold sendes underretning til vedkommende departement i den stat hvor han/hun har statsborgerrett. Justisdepartementet vil underrette folkeregistermyndigheten om dette.

7 Sivilstand

7.1 Vigsler etter norsk rett

Dette gjelder vigsler i Norge, vigsler ved norske utenriksstasjoner og i stor utstrekning også vigsler ved norske sjømannskirker (avgjørende her er om norske blanketter er benyttet).

Her gjelder Barne og likestillingsdepartementets rundskriv Q-20, 2016 om ekteskapsloven, se:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/e4587efeacfb44048560247e03c3a539/rundskriv-ekteskapsloven.pdf>

Hva gjelder kommunale vigsler spesielt, se:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/d883f32c90d249a5924de82ffa3c3aba/rundskriv-q-11-2017-om-kommunale-vigsler.pdf>

7.2 Vigsler etter utenlandsk rett

Dette gjelder også vigsler ved fremmede staters ambassader i Oslo med vigselsrett. Pr. 22. mai 2012 har følgende lands ambassader vigselsrett i Norge: Belgia, Bosnia-Hercegovina, Brasil, Bulgaria, Egypt, Estland, Filippinene, Finland, Frankrike, Iran, Kina, Litauen, Marokko, Nederland, Polen, Portugal, Russland, Serbia, Slovakia, Spania, Tsjekkia og Tyrkia. Det samme gjelder Islandske menigheten og Den finske kirken, Oslo.

7.2.1 Registrering

Generelt er det ikke et krav at ekteskapsattest er utstedt i forbindelse med vigselen.

Når det gjelder krav til dokumentasjon, se fregforskr. kap. 8 B.

Når det gjelder krav om Apostille eller legalisering, se rundskriv Q-18/2004 og Q-21/2007.

Er ikke det språk dokumentet er skrevet på forståelig, må man forlange at vedkommende selv får oversatt dokumentet av autorisert translatør. Disse utgiftene må vedkommende dekke selv, jf. fregl. § 11-1 annet ledd og fregforskr. § 8-4-19.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Mindreåriges vigsel i utlandet og stedfortrederekteskap inngått etter 1. juni 2007 anerkjennes ikke i Norge dersom minst en av partene var norsk statsborger eller fast bosatt i Norge, jf. ekteskapsloven § 18a annet ledd. Mottas vigselsattest i slike tilfeller, skal registermyndigheten underrette partene om at ekteskapet ikke anerkjennes i Norge og derfor ikke kan registreres. I underretningen skal det også opplyses at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet etter ekteskapsloven § 18a siste ledd kan dispensere fra bestemmelsen i annet ledd dersom sterke grunner taler for det. Se også rundskriv nr. 1, 2012.

Partnerskap inngått i utlandet kan bare registreres dersom det er inngått i en stat som har partnerskapslovgivning tilsvarende den som tidligere gjaldt i Norge (partnerskapsloven av 30. april 1993). For partnerskap inngått i annen nordisk stat, godtas partnerskapsattest. For øvrige stater, unntatt gruppe 2-stater, se fregforskr. § 8-4-2, godtas partnerskapsattest dersom dokumentet er verifisert av norsk utenriksstasjon eller er påført Apostille eller er legalisert, se rundskriv Q-18/2004 og Q-21/2007.

1. Vigselen registreres i Folkeregisteret i rutinen for vigsel av det kontor hvor en av brudefolkene er bosatt. I merknadsfeltet i registreringsbildet for vigsel skal det, i motsetning til vigsler etter norsk rett, føres hvor vigselen fant sted.
2. Dersom noen av ektefellene vil endre navn ved vigselen, må vedkommende ha fylt ut navneendringsblankett (GA-7700). Hvis det nye navnet godtas, registreres det samtidig med vigselen. Det gamle navnet blir lagt i historikken.
3. Er det valgt navn i forbindelse med vigselen som ikke er godtatt, registreres vigselen uten navneendring.
4. I rutinen for registrering av vigsler krever systemet at fødselsdato oppgis for begge parter selv om den ene ikke er registrert bosatt i Norge. Denne kontrollen er nødvendig fordi fødselsnummerfeltet er «nøkkelen» ved etablering av sivilstandshistorikk. Dersom fødselsdato ikke oppgis, blir det ikke laget historikk. Man må derfor benytte en fiktiv fødselsdato dersom ektefelles fødselsdato ikke er kjent.

På enkelte utenlandske vigselsmeldinger er alder oppgitt, mens andre bare har opplysning om navn. I disse tilfellene må man benytte en fiktiv fødselsdato:

Alder er oppgitt - 0101 + fødselsår

Bare navn er oppgitt - 0101 + samme år som ektefellen

5. Rett opp familienummer og personkode etter vigselen.
6. Hvis brudefolkene har barn sammen før ekteskapet, må man kontrollere om farskapet er erkjent.

Kontroller adressen som brudefolkene har oppgitt etter vigsel, se pkt. 14.5 "Felles hjem".

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

7.2.2 Vigsler for norske statsborgere bosatt i utlandet og utvandrede utenlandske statsborgere

Fra en del land mottar Skattedirektoratet fra utenriksstjenesten melding om ekteskapsinngåelse for norske statsborgere bosatt i utlandet. Meldingene registreres av direktoratet.

Skulle registermyndigheten få en vigselsmelding der ingen av partene lenger er registrert bosatt, registreres meldingen, forutsatt at vilkårene i fregforskr. kap. 8 B er oppfylt. Hvis vilkårene her ikke er oppfylt, skal meldingen returneres med henvisning til aktuell paragraf i kap. 8 B. Saken skal bare til direktoratet der det søkes om dispensasjon etter § 8-4-21.

7.3 Sivilstand for innvandrere fra ikke-nordiske land

Ved førstegangsinnvandring gjelder det som hovedregel et prinsipp om at sivilstand registreres på grunnlag av påstand/deklarasjon. Et ekteskap inngått i utlandet vil imidlertid ikke bli anerkjent dersom dette vil stride mot våre grunnleggende retts- og verdinormer, såkalt ordre public. En ordre public-stridig lav alder for ekteskap må etter Barne- og likestillingsdepartementets oppfatning klart antas å være under 15 år, jf. ot.prp. nr. 100 (2005-2006). Dette innebærer at i tilfelle første ektefelle, eller paret i samme flyttemelding, deklarerer å ha inngått ekteskap på et tidspunkt der den ene eller begge var under 15 år, kan vedkommende ikke registreres som gift.

7.3.1 Endring av sivilstand for innvandrere fra ikke-nordiske land

Her gjelder reglene som fremgår av fregforskr. kap. 8 B, C, og D. I tillegg kan sivilstand endres når tingretten har avsagt kjennelse etter ekteskapsloven § 7 bokstav e annet ledd.

Når utlendingsmyndighetene har fattet vedtak om familiegjenforening, og herboende har innvandret som gift, skal folkeregistermyndigheten legge utlendingsmyndighetens vedtak til grunn når ektefellen innvandrer, dvs. registrere personene som gift med hverandre.

For øvrig må personen være identisk med den som herboende har oppgitt som ektefelle (hvis dette er gjort). Dersom det er en person med annen identitet enn den vedkommende har oppgitt å være gift med, må saken tas opp med utlendingsmyndigheten.

Dersom utlendingsmyndigheten har endret vedkommendes sivilstand uten at det har sammenheng med en familiegjenforeningssak, må folkeregistermyndigheten foreta en selvstendig prøving.

I tilfeller der vedkommende har oppgitt sivilstand gift ved innflytting og senere hevder å bare være samboer og derfor ber om å få rette sin sivilstand til ugift (trodde samboerskap og ekteskap var det samme), må påstanden vurderes etter de bevisvurderingsregler som gjelder ved skifte av forklaring. Dette innebærer at vedkommende må godtgjøre at den nye forklaring er mer troverdig enn den opprinnelige.

7.4 Bigami

Ekteskap som inngås i strid med § 4 i lov om ekteskap kan etter lovens § 24 oppløses ved dom. Det er fylkesmannen som reiser sak om oppløsning dersom ingen av ektefellene selv gjør det. Adgangen til å kreve oppløsning faller bort dersom det tidligere ekteskap alt er oppløst.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Registermyndigheten skal i slike saker gå frem på følgende måte:

1. Man må kontakte vedkommende person og spørre om han/hun kan dokumentere skilsmissen. Dersom personen kan dokumentere at han eller hun er skilt, skal man først registrere skilsmissen. Dernest registreres vigselen på vanlig måte.
2. Dersom vedkommende i løpet av et par dager ikke har kunnet dokumentere skilsmissen, skal registermyndigheten gjøre et notat om vigselen. Det samme gjelder dersom vedkommende uriktig har oppgitt ugift, enke/enkemann eller gjenlevende partner og ikke har kunnet dokumentere at ektefellen/partneren er død.
3. Registermyndigheten må dernest ta kopi av meldingen og sende denne til fylkesmannen. Han må samtidig underrettes om personen er registrert som gift/registrert partner eller separert og sted og dato for giftermålet/partnerskapsinngåelsen eller separasjonen.

Den originale meldingen beholder registermyndigheten inntil saken er endelig avgjort. Dersom avgjørelsen går ut på at vigselen skal godkjennes, må det da registreres en skilsmisse med registreringsdato lik dagen før vigselen før vigselsmeldingen kan registreres.

7.5 Separasjon

7.5.1 Generelt

Med separasjon menes i denne sammenheng lovformelig separasjon, dvs. separasjon gitt ved bevilling eller dom (ekteskapslovens § 20). Etter ekteskapslovens §§ 22-23 kan skilsmisse gis etter begjæring av en av ektefellene, når samlivet mellom ektefellene har vært hevet i to år uten at det er skjedd på lovformelig måte, og samlivet ikke senere er gjenopptatt, - såkalt faktisk separasjon.

Denne separasjonsformen får ikke folkeregistermyndigheten melding om, og det skal heller ikke gjøres merknad om den.

Det er fregforskr. § 7-1-1 bokstav c som setter opp regler for selve meldingsgangen.

En separasjon kan gis ved bevilling av fylkesmannen eller ved dom avsagt av en domstol. Det er den myndighet som har truffet avgjørelsen som sender melding om separasjonen til folkeregistermyndigheten når avgjørelsen er endelig (ikke kan påankes).

For krav til dokumentasjon av utenlandsk separasjon, se fregforskr. kap 8 C.

7.5.2 Registrering

1. Separasjonsmeldingen kontrolleres mot Folkeregisteret.
2. Personnummer for begge ektefeller påføres meldingen dersom dette ikke alt er gjort.
3. Kontroller om det skal foretas endringer i familienummer og personkode.
4. Gis det opplysning om foreldreansvar på separasjonsmeldingen, registreres dette på barnet.
5. Bor en av ektefellene i en annen kommune, oversendes kopi av meldingen til denne.
6. Kommer det en separasjonsmelding på ektefeller som tidligere er separert og registermyndigheten ikke har mottatt melding om opphør av separasjon, er det den sist ankomne melding som gjelder.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

7. Dersom det ikke kommer noen flyttemelding i forbindelse med separasjonen, må registermyndigheten ta opp bostedsspørsmålet med ektefellene for å få undersøkt hvor de skal bo etter separasjonen.
8. Meldingen registreres i rutinen for separasjon.
9. Meldingen arkiveres i mappen for separasjon, sortert etter separasjonsdato.

7.6 Opphør av separasjon

7.6.1 Generelt

Separasjonen opphører enten ved etterfølgende skilsmisse eller ved at ektefellene/partnerne betrakter separasjonen som opphørt, eventuelt ved melding fra fylkesmannen om at separasjonen er uten rettsvirkning (opphør).

Opphører separasjonsforholdet ved at ektefellene/partnerne betrakter separasjonen som opphørt, vil ikke registermyndigheten få melding om dette fra noen offentlig myndighet. Ektefellene/partnerne er heller ikke pålagt meldeplikt.

På den annen side må man være oppmerksom på at ekteskapsloven ikke er til hinder for at man kan leve adskilt resten av livet, uten å bli lovformelig skilt, hvilket naturligvis medfører at registreringen av separasjonen må beholdes.

7.6.2 Vilkår

For at sivilstand skal kunne endres fra separert til gift/registrert partner, kreves det at begge partene gir skriftlig bekreftelse på at separasjon er opphørt. Det er derfor ikke tilstrekkelig grunnlag for endring av sivilstand at det foreligger en flyttemelding som viser at de separerte har flyttet sammen igjen eller at registermyndigheten har fått kjennskap til at de har flyttet sammen igjen. Det samme gjelder når de på selvangivelsen oppgir å være gift/registrert partner. Det må kreves en erklæring fra begge parter.

Dersom registermyndigheten har fått kjennskap til at separasjonen er opphørt uten at dette er blitt skriftlig bekreftet av ektefellene/partnerne, skal de sendes blankett RF-1440 "Forespørsel/melding om opphør av separasjon". Denne blanketten må underskrives av begge partene for at de skal kunne bli registrert som gift igjen.

7.6.3 Registrering

Når registermyndigheten mottar blankett RF-1440 i underskrevet stand fra ektefellene/partnerne eller en annen form for bekreftelse som tilfredsstillende betingelsene i avsnittet ovenfor skal kontoret gå frem på følgende måte:

1. Meldingen registreres i rutinen for opphør av separasjon. Som dato for opphør av separasjonen føres den datoen registermyndigheten mottok meldingen.

Foreta nødvendige endringer i familienummer og personkode.

Opphør av separasjon medfører ikke noen endring i ektefellenes/partnerens navn. Dette gjelder selv om de har endret navn i forbindelse med separasjonen.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

2. Bor en av partene i en annen kommune og denne hører inn under et annet skattekontor, oversendes kopi av meldingen til dette kontoret. En kopi av meldingen må sendes den fylkesmannen som har utstedt separasjonsmeldingen.
3. Dersom ektefellene i separasjonstiden har vært registrert som bosatt på hvert sitt sted og registermyndigheten ikke har mottatt noen flyttemelding etter at separasjonen er opphørt, må det ta opp bostedsspørsmålet med ektefellene for å få undersøkt hvor de nå skal bo.
4. Meldingen arkiveres.

7.7 Skilsmisse

7.7.1 Generelt

Det er fregforskr. § 7-1-1 bokstav d som setter opp regler for selve meldingsgangen og hvordan skilsmissen skal registreres.

Skilsmisse kan foregå på to måter, enten ved bevilling fra fylkesmannen etter forutgående separasjon (separasjonstiden er 1 år) eller ved skilsmisshedom uten forutgående separasjon. I begge disse tilfellene skal den myndigheten som har truffet avgjørelsen sende melding om skilsmissen når avgjørelsen er endelig.

7.7.2 Registrering

1. Skilsmissemeldingen kontrolleres mot Folkeregisteret.
2. Personnummer for begge parter påføres meldingen dersom dette ikke alt er gjort.
3. Skilsmisshedato er den dato bevilling er gitt. Det samme gjelder for dom, ikke den datoen den er endelig.
4. Kontroller om familienummer og personkode skal endres.
5. Bor en av ektefellene i et annet distrikt, oversendes kopi av meldingen til vedkommende skattekontor.
6. Inneholder meldingen opplysninger om foreldreansvar for barn, sendes kopi av meldingen til Skatt nord, Hammerfest.
7. Meldingen registreres i rutinen for registrering av skilsmisse og arkiveres i mappen for skilsmisse, sortert etter registreringsdato.

7.7.3 I utlandet

Det følger av § 4 i lov av 2. juni 1978 nr. 38 om anerkjennelse av utenlandske skilsmisser og separasjoner at Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet kan avgjøre om en utenlandsk skilsmisse eller separasjon gjelder her i riket. Denne myndigheten er med virkning fra 1. april 1993 delegert til fylkesmennene.

Avgjørelse om skilsmisse eller separasjon som er gitt i annet nordisk land godtas i henhold til den nordiske familierettskonvensjon av 6. februar 1931. Konvensjonen gjelder der begge ektefeller er statsborgere i et nordisk land og de ved saksanlegget har tilknytning til minst to nordiske land. Som følge av det gjelder ikke konvensjonen når

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- to norske ektefeller har bosted i Norge
- en eller begge ektefeller er bosatt i en stat utenfor Norden
- en eller begge ektefeller ikke er statsborger(e) i et nordisk land

For øvrig vises til fregforskr. kap. 8 C. Hvis vilkårene her ikke er oppfylt, skal meldingen returneres med henvisning til aktuell paragraf i kap. 8 C. Saken skal bare til direktoratet der det søkes om dispensasjon etter § 8-4-21.

7.8 Oppløsning av ekteskap

Fregforskr. § 7-1-1 bokstav d

De forhold som gjør at et ekteskap kan oppløses (uten forutgående separasjon), er regnet opp i ekteskapslovens § 24. Oppløsningen av et ekteskap skjer ved dom, og den domstolen som har truffet avgjørelsen skal sende melding om oppløsningen når denne er endelig.

Når det gjelder meldingsgang og selve registreringen av meldingen i Folkeregisteret, gjelder de samme regler som ved skilsmisse (et oppløst ekteskap er altså ikke ugyldig). Meldingen blir derfor å behandle etter de retningslinjene som gjelder for skilsmisse. Meldingen registreres i rutinen for oppløsning av ekteskap. Etter oppløsningen får partene sivilstand skilt/skilt partner.

8 Statsborgerskap

8.1 Hjemmel

Lov om norsk statsborgerskap av 10. juni 2005 nr. 51.

8.2 Betydning

Statsborgerforholdet har først og fremst internrettslig betydning ved at det gir en person en del rettigheter og plikter. Viktigst er den ulovfestede retten til å oppholde seg i riket; en norsk statsborger kan verken utvises eller avvises. Personens norske statsborgerskap kan heller ikke fradømmes som straff.

Når det gjelder pliktene for norske borgere, er den viktigste Grunnloven § 119 om å delta i forsvaret av landet.

8.3 Prinsipper

Når man skal avgjøre hvem som skal være statsborger i et land er det tre prinsipper som kan legges til grunn. Etter **territorialprinsippet** vil et barn automatisk bli statsborger i det land hvor det er født.

Domisilprinsippet går ut på at en person er statsborger i det land hvor han har sin faste bopel.

Nedstammingsprinsippet medfører at foreldrenes statsborgerskap er avgjørende for barnets statsborgerskap, det vil si at et barn ved fødselen får det statsborgerskap som foreldrene har uansett hvilket land barnet blir født i.

Nedstammingsprinsippet vil ikke volde noe problem i de tilfeller hvor foreldrene har samme statsborgerskap. Det er først når foreldrene har forskjellig statsborgerskap at det etter nedstammingsprinsippet kan by på tvil å fastsette et barns statsborgerskap.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Før vi fikk vår første statsborgerlov i 1888 bygde vår rett på domisilprinsippet. Loven av 1888 innførte nedstammingsprinsippet, og de senere lover av 1924, 1950 samt den nå gjeldende "lov om norsk statsborgerskap" av 10. juni 2005 bygger på samme prinsipp. Nedstammingsprinsippet som er det prinsipale blir supplert og modifisert med domisil- og territorialprinsippet. Det er begrunnet ut fra hensynet til at en person skal kunne være statsborger i det landet som vedkommende føler seg sterkest knyttet til. Disse prinsippene er lagt til grunn både i lovens ervervs- og tapsregler.

8.4 Statsløse – dobbelt statsborgerskap

I og med at det er et lands interne lovgivning som er bestemmende for en persons statsborgerskap, så kan forskjellig nasjonal lovgivning medføre at en person blir statsløs eller får dobbelt statsborgerskap.

At en person er statsløs, vil si at han ikke har statsborgerskap i noe land.

I flere land har det vært gjort forsøk på å tilpasse lovgivningen til hverandre slik at disse situasjonene kan unngås. Statsbrl. av 2005 er så vel som lovene av 1924 og 1950 et resultat av nordisk lovsamarbeid.

8.5 Endringer i lovgivningen

Lovendringen i 1950 innførte en endring av den gifte kvinnens statsborgerrettslige stilling. Loven brøt med det tidligere prinsipp om at kvinnens statsborgerlige forhold var knyttet til mannens og gjennomførte et likestillingsprinsipp ved at kvinnen selvstendig erverver og taper statsborgerskap. Barn som var født av gifte foreldre fikk da fars statsborgerskap.

Med virkning fra 1. juni 1979 ble loven på ny endret, og formålet med lovendringen da var å skape likestilling mellom mann og kvinne når det gjelder å overføre norsk statsborgerskap til barn der foreldrene er gift. Regelen ble gitt tilbakevirkende kraft for personer som på ikrafttredelsestidspunktet ikke var fylt 18 år, ved at det kunne erverves norsk statsborgerskap ved såkalt mødremelding. Dette kan således gjelde personer født i tidsrommet 1. juli 1961 til 30. juni 1979.

I loven av 2005 er likestillingen mellom mann og kvinne utvidet til å gjelde også ugifte. Barn får nå norsk statsborgerskap dersom enten far eller mor er norsk statsborger, uavhengig av sivilstand.

Man må merke seg at barns statsborgerskap ikke lenger kan endres i forbindelse med at foreldrene gifter seg.

8.6 Erverv ved fødsel og adopsjon

8.6.1 Fødsel

Statsbrl. § 4

Hovedregelen om hvem som er norsk statsborger står i statsbrl. § 4 og bygger som nevnt på nedstammingsprinsippet. Barn erverver norsk statsborgerskap ved fødselen dersom enten moren eller faren er norsk statsborger, uansett hvor fødselen finner sted.

Den løsning som er valgt i statsbrl. § 4 når bare en av foreldrene er norsk, innebærer at barn ofte kan få dobbelt statsborgerskap. Statsløshet vil derimot unngås etter den nye loven.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

I statsbrl. § 4 første ledd annet punktum er det en bestemmelse som regulerer det tilfelle hvor faren er død, men var norsk borger da han døde. På samme måte som om faren hadde vært i live (første punktum), får også barnet i dette tilfellet norsk statsborgerskap.

Bestemmelsen om hittebarn i § 4 annet ledd antas å være uten praktisk betydning.

8.6.1.1 Født av surrogatmor i utlandet

Barn født etter 1. september 2006 får norsk statsborgerskap dersom mor eller far er norsk statsborger. Ervervet av norsk statsborgerskap skjer automatisk, uten hensyn til mors og fars sivilstand, og uten hensyn til om fødselen fant sted i Norge eller i utlandet. Det er brnl. som avgjør spørsmålet om hvem som er mor og hvem som er far eller medmor til barnet og dermed hvem som får norsk statsborgerskap ved fødsel. For å ha rett til norsk pass, må passøker være norsk statsborger. Se for øvrig pkt. 3.5 "Barn født av surrogatmor i utlandet" og henvisningen der til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets brev til bl.a. Skatteetaten.

8.6.2 Adopsjon

Statsbrl. § 5

Det følger av statsbrl. § 5 at barn under 18 år som blir adoptert av norsk borger, automatisk får norsk statsborgerskap dersom adopsjonsbevilling er gitt av norsk myndighet i medhold av adopsjonsloven eller utenlandsk adopsjon i medhold av adopsjonsloven skal gjelde i Norge.

8.6.3 Grunnlaget for statsborgerskapet endres

Statsbrl. § 6

Dersom grunnlaget for erverv av statsborgerskap etter §§ 4 og 5 senere bortfaller ved erkjennelse eller avgjørelse, skal barnet anses for aldri å ha vært norsk, med mindre barnet blir statsløst. Dette vil være særlig aktuelt ved tilbakekall av mors eller fars statsborgerskap etter § 26.

I § 6 annet ledd åpnes det for at barnet etter søknad likevel kan få beholde norsk statsborgerskap, selv om grunnlaget for ervervet bortfaller.

8.7 Erverv etter søknad

Statsbrl. §§ 7-19

Slike saker behandles av statsborgermyndighetene, som sender melding om ervervet til folkeregistermyndigheten, jf. fregforskr. § 7-1-1 første ledd bokstav f.

8.8 Erverv ved melding

8.8.1 Statsborger av annet nordisk land

Statsbrl. § 20-22

Slike saker behandles av statsborgermyndighetene, som sender melding om ervervet til folkeregistermyndigheten, jf. fregforskr. § 7-1-1 første ledd bokstav f.

8.9 Tap

8.9.1 Tap ved fravær fra riket

Statsbrl. § 24

På samme måte som oppvekst i riket kan medføre erverv av norsk statsborgerskap, kan en som er født i utlandet tape sitt norske statsborgerskap dersom han er vokst opp i utlandet.

Tapsregelen i statsbrl. § 24 rammer barn som erverver norsk statsborgerskap ved fødselen og som vokser opp utenfor Norge uten kontakt med landet.

Statsborgerskapet tapes ved fylte 22 år, med mindre vedkommende innen den tid har bodd til sammen to år i Norge eller til sammen syv år i Norge og andre nordiske land.

For å unngå tap kan vedkommende innen han fyller 22 år søke Utlendingsdirektoratet om bibehold. For bibehold etter søknad kreves det at vedkommende har tilstrekkelig tilknytning til Norge.

For øvrig vil vurderingen her bero på gjeldende statsborgerlovgivning på det tidspunkt personen fylte 22 år.

Tap etter § 24 inntreer likevel ikke dersom det fører til at personen blir statsløs.

8.9.2 Løsning

Statsbrl. § 25

På samme måte som statsborgerskap kan erverves ved søknad kan det opphøre ved løsning. En norsk borger kan ikke uten videre gi opp sitt norske statsborgerskap, men er først lovens betingelser oppfylt, har han etter søknad krav på å bli løst fra statsborgerskapet. For den som er bosatt i utlandet, er det tilstrekkelig å godtgjøre at han har utenlandsk statsborgerskap. Er vedkommende bosatt i Norge, kreves det i tillegg at det vil være urimelig å nekte løsning.

Uavhengig av bosted er det ikke adgang til løsning dersom vedkommende blir statsløs. Imidlertid kan løsning i slike tilfeller innvilges dersom vedkommende bor i utlandet og løsning er nødvendig for å kunne erverve annet statsborgerskap. Vilkåret for løsning er da at han innen en viss frist blir statsborger i et annet land. Er ikke annet statsborgerskap ervervet innen fristens utløp, anses vedkommende fortsatt som norsk statsborger.

8.9.3 Erverv av fremmed statsborgerskap

Statsbrl. § 23

I et forsøk på å unngå dobbelt statsborgerskap har statsbrl. i § 23 fastsatt et generelt prinsipp om at den som blir statsborger i et fremmed land i visse situasjoner taper sitt norske statsborgerskap. Tapet inntreer for den som får statsborgerskap i et annet land "*etter søknad eller uttrykkelig samtykke*". Tapet inntreer bare når personen selv har medvirket til å få det andre statsborgerskapet. Har vedkommende medvirket, inntreer tapet av norsk statsborgerskap automatisk på det tidspunkt det nye statsborgerskapet ble ervervet.

Får registermyndigheten kjennskap til at en person som i Folkeregisteret er registrert som norsk statsborger, har ervervet utenlandsk statsborgerskap ved søknad, tas saken opp med Skattedirektoratet.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Har vedkommende ikke medvirket til å få et annet statsborgerskap, så oppstår det dobbelt statsborgerskap. Det kan for eksempel være tilfelle dersom han bor i et land som følger territorialprinsippet.

8.9.4 Tilbakekall

Statsbrl. § 26

Statsborgermyndigheten kan tilbakekalle innvilgelse av norsk statsborgerskap dersom nødvendig løsning fra annet statsborgerskap ikke oppfylles. Melding om tilbakekallet sendes folkeregistermyndigheten, jf. fregsforskr. § 7-1-1 første ledd bokstav f.

8.10 Registrering

8.10.1 Melding om erverv

Fregsforskr. § 7-1-1 bokstav f

Melding om erverv av norsk statsborgerrett gis av statsborgermyndigheten (Utlendingsdirektoratet), og skal sendes Skatt nord, Hammerfest.

8.10.2 Personer med flere statsborgerskap

I hovedfeltet for statsborgerskap føres alltid det norske, mens det andre statsborgerskapet føres som sekundært.

Dersom vedkommende har statsborgerskap i et annet nordisk land i tillegg til statsborgerskap i et land utenfor Norden, føres det det nordiske i hovedfeltet for statsborgerskap, mens det andre føres som sekundært.

Har vedkommende statsborgerskap i et EØS- eller EFTA-land i tillegg til statsborgerskap i land utenfor EØS/EFTA, føres statsborgerskapet i EØS-/EFTA-landet i hovedfeltet for statsborgerskap, mens det andre føres som sekundært.

I tilfelle vedkommende skulle ha statsborgerskap i to land i samme kategori, se de to foregående avsnitt, og det ikke er krav om oppholdstillatelse, føres det statsborgerskap vedkommende foretrekker i hovedfeltet for statsborgerskap. Det andre føres som sekundært.

Har vedkommende statsborgerskap i to land og bostedsregistrering i Norge fordrer oppholdstillatelse, føres det statsborgerskap som fremgår av Schengen-standardisert oppholdskort i hovedfeltet for statsborgerskap. Det andre føres som sekundært.

8.10.3 Tvil om riktig statsborgerskap

Folkeregistermyndigheten bør som hovedregel registrere det statsborgerskapet som er registrert av utlendingsmyndighetene. Er man likevel i tvil om hva som er personens rette statsborgerskap, må man ta saken opp med Utlendingsdirektoratet.

8.10.4 Barn født av ikke-nordiske foreldre med ulike statsborgerskap

Dersom statsborgerskap ikke er understreket på fødselsmeldingen, registreres barnet automatisk med samme statsborgerskap som moren.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Blir det fremlagt dokumentasjon, dvs. pass, statsborgerbrev/-bevis eller lignende utstedt av statsborgerlandets myndigheter, på at barnet skal ha samme statsborgerskap som faren eller er statsløs, foretar registermyndigheten selv manuell retting i Folkeregisteret. Det er ikke nødvendig å underrettel Skattedirektoratet.

8.10.5 Statsløse personer

Dersom en person hevder å være statsløs, må vedkommende henvises til utlendingsmyndigheten..

8.10.6 Ukjent/uoppgitt statsborgerskap

Personer som utvandret fra Norge i perioden 1960 til og med 1975 kan være registrert med statsborgerskapskoden 990 ukjent/uoppgitt.

Dersom en slik person henvender seg til folkeregistermyndigheten med anmodning om å bli registrert som norsk statsborger, skal registermyndigheten gå frem som beskrevet i rundskriv nr. 5, 2012.

Øvrige personer med statsborgerskapskode 990 ukjent/uoppgitt kan registreres med utenlandsk statsborgerskap dersom dette er dokumentert med gyldig pass. I det enkelte tilfelle kan også annen dokumentasjon for statsborgerskap fra statsborgerlandet godtas.

Ved tvil tas saken opp skriftlig med Skattedirektoratet.

9 Registrering av rettslige og faktiske forhold som finner sted i utlandet

Dette er i sin helhet regulert i fregforskr. kap 8 A – E.

10 Dødsfall

10.1 I Norge

Fregforskr. § 7-1-1 bokstav i

Dødsfall registreres på grunnlag av dødsmelding fra lege med meldeplikt etter helsepersonelloven § 36 eller tingretten/lensmannen. Dødsfall registreres for bosatte, utvandrede, fødselsregistrerte og personer med status "uregistrert person".

Tingretten eller lensmannen kan ikke sende dødsmelding for personer som dør i utlandet.

10.2 I utlandet

Når norske statsborgere dør i utlandet eller på norske skip, skal vedkommende norske utenriksstasjon sende melding til Skattedirektoratet som registrerer meldingen og underretter tingretten på bostedet dersom vedkommende var bostedsregistrert i Norge.

For utenlandske statsborgere bosatt i Norge, vil man normalt ikke motta noen slik melding. Slike saker behandles etter fregforskr. kap. 8 D. Hvis vilkårene her ikke er oppfylt, skal henvendelsen returneres med henvisning til aktuell paragraf i kap. 8 D. Saken skal bare til direktoratet der det søkes om

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

dispensasjon etter § 8-4-21. I de tilfelle avdødes etterlatte etterlyser dødsfallsregistrering skal skattekontoret orientere disse om at de selv må innhente den dokumentasjon som kap. 8 D krever av dokumentasjon fra vedkommende stat der dødsfallet skjedde.

10.3 Personer som er forsvunnet

Etter § 4 i lov om forsvunne personar skal melding om dette gis til tingretten. Meldingen gis av den forsvunnes ektefelle, slektninger eller av offentlig myndighet som kjenner til forsvinningen. Den skal gis til tingretten på det sted hvor den forsvunne sist hadde kjent bopel, eller hvor vedkommende sist oppholdt seg dersom noen bopel i riket ikke kan påvises.

10.4 Dødsordskurd (kjennelse)

Dersom en person er forsvunnet under slike omstendigheter at det ikke er rimelig grunn til å tvile på at vedkommende er død, kan tingretten ved kjennelse bestemme at dette uten videre skal legges til grunn (lovens § 8). Når kjennelsen er avsagt, skal tingretten sende melding til folkeregistermyndigheten. Dette skjer på ordinær dødsmelding.

Hvilken dag som skal regnes som dødsdag, vil fremgå av den melding tingretten sender til folkeregistermyndigheten. Etter lovens § 13 skal det være den dagen det er sannsynlig at den forsvunne er død dersom en slik dag kan fastsettes. Kan en slik dag ikke fastsettes, skal det være den siste dagen i den måned da det ble adgang til å reise sak om dødsordskurd etter § 9.

Dersom det etter lovens § 8 ikke uten videre kan legges til grunn at en forsvunnet person er død, kan sak om at den forsvunne formodes å være død reises når det er gått ett år siden siste tidspunkt da man vet at han/hun var i live. Dette gjelder imidlertid ikke når det er overveiende sannsynlig at den forsvunne er død fordi han/hun forsvant i forbindelse med naturkatastrofe, annen stor ulykke, krigshandling eller annen ytre begivenhet som skapte stor livsfare (lovens § 9 annet ledd). Når kjennelse er avsagt, skal tingretten sende melding til folkeregistermyndigheten. Dette skjer i ordinær dødsmelding.

Hvilken dag som skal regnes som dødsdag, vil fremgå av den melding tingretten sender til registermyndigheten. Etter lovens § 13 skal det være den dag det er sannsynlig at den forsvunne er død, dersom en slik dag kan fastsettes. Kan en slik dag ikke fastsettes, skal det være den siste dag i den måned da det tidligst kunne reises sak etter § 9.

For å forebygge at personer som formodes å være døde, blir stående i Folkeregisteret som bosatt, fordi saken ikke blir tatt opp med tingretten, bør registermyndigheten ta kontakt med politiet for å få brakt på det rene om det er eller vil bli gitt melding til tingretten. Fører ikke en slik henvendelse til noe, dvs. at tingretten avgir en kjennelse, må han/hun registreres som forsvunnet, jf. fregforskr. § 5-1-11 annet ledd.

10.5 Registrering

1. Kontroller at den oppgitte dødsdatoen i meldingen er en tidligere dato enn datoen for meldingens underskrift.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

2. Uoverensstemmelse vedr. navn, fødselsdato, sivilstand og bostedskommune, må avklares med tingretten. Dersom fødselsdatoen som er registrert i Folkeregisteret må endres, se pkt. 2.5 "Endring av fødselsdato".
3. Mangler meldingen personnummer for den avdøde eller for hans/hennes ektefelle, skal personnummeret påføres meldingen.
4. Dersom gjenlevende ektefelle/partner er bosatt i en kommune i et annet distrikt, skal kopi av meldingen oversendes skattekontoret for vedkommende kommune.
5. Etterlater avdøde seg mindreårige barn der det i Folkeregisteret er registrert felles foreldreansvar, og den andre av foreldrene får foreldreansvaret alene etter reglene i brnl. § 38, registrer registermyndigheten at den gjenlevende av foreldrene har foreldreansvaret alene. Underretning om dette må sendes vedkommende. Se pkt. 5.2.1.4 "Foreldreansvar ved dødsfall".
6. Etter registrering skal meldingen arkiveres i mappen for "Døde".
7. Når avdøde ikke er bosatt i eller er utvandret fra Norge, men gjenlevende ektefelle/partner er bosatt, skal dødsfallet registreres ved at den gjenlevendes fødselsnummer tastes inn i feltet EKTEFELLES/PARTNERS FNR i registreringsrutinen. Vedkommende får da fra inntastet dødsdato sivilstand enke/enkemann (kode 3) eller gjenlevende partner (kode 9).

10.6 Dødfødte

Når det gjelder behandling av slike tilfeller, se pkt. 3.10 "Dødfødte".

11 Flytting - generelt

11.1 Meldeplikten

Etter fregl. § 6-1 er den som endrer bosted i Norge pliktig til å melde flytting innen åtte dager etter innflyttingen.

Den samme plikten gjelder også ved innflyttinger, jf. fregl. § 6-2. Utflyttinger meldes før utreise, jf. fregl. § 6-3. Flyttemeldingen skal gis elektronisk eller på papirblankett til et av registermyndighetens kontorer innen åtte dager.

Når personer etter offentlig tiltak blir plassert i institusjon eller i privat pleie, har vedkommende offentlige myndighet plikt til å melde flyttingen, jf. fregforskr. § 7-1-1 annet ledd.

Om hvor personer skal være bosatt, se pkt. 14 "Bosted i Norge".

11.2 Hvem kan melde flytting

11.2.1 Generelt

Meldingen skal være underskrevet av den som har meldeplikt etter loven eller den som den meldepliktige har gitt fullmakt. Man må her merke seg at når familien/husstanden flytter samlet, kan både ektemannens og hustruens/samboers underskrift godtas. Det stilles ellers ikke formelle krav til fullmaktens form. Et brev som inneholder et fullmaktsforhold, kan godtas. Det er tilstrekkelig at fullmakten forevises registermyndigheten, men det må bekreftes med funksjonærens signatur på meldingen at fullmakten er forevist.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Skjer meldingen ved personlig fremmøte, kan flyttemeldingen fylles ut av registermyndighetens personale, men den meldepliktige (eller hans fullmektig) må undertegne meldingen. For personer som har fått oppnevnt verge, er det denne som skal undertegne.

Dersom registermyndigheten mottar et vanlig brev som inneholder de opplysningene som skal gis på fastsatt blankett, kan dette godtas som flyttemelding. Når flyttemelding sendes i posten, skal den være vedlagt kopi av gyldig legitimasjon for melderens slik som pass eller førerkort.

Meldes det flytting ved personlig fremmøte, skal melderens avkreves legitimasjon. Det skal tas kopi av legitimasjonsdokumentet som vedlegges flyttemeldingen.

Melding om flytting innen Norge kan gjøres elektronisk i Altinn og anses da underskrevet.

11.2.2 Under 18 år

Fregforskr. § 6-5-1 tredje ledd bestemmer at det for personer under 18 år er den eller de som **har foreldreansvaret og som barnet bor fast sammen med** som skal underskrive flyttemeldingen. Begge vilkår må altså være oppfylt. Denne regel gjelder også ved innflytting fra annet nordisk land.

- Dersom **begge foreldre bor sammen med barn på flyttetidspunktet og har felles foreldreansvar**, må således begge underskrive flyttemeldingen. Hvis den ene nekter å underskrive, skal meldingen avvises uten at det fattes vedtak. Imidlertid kan det forekomme at bare den som flytter ut av tidligere felles hjem med barn underskriver flyttemeldingen fordi vedkommende nå krever å få foreldreansvaret alene. Slikt krav kan fremmes for fylkesmannen hvis begge foreldrene samtykker i administrativ behandling. Ellers må saken avgjøres av domstolen. Registermyndigheten kan i slike tilfelle vente med å behandle flyttemeldingen til avgjørelse fra disse myndigheter foreligger, og underrette vedkommende om dette uten å fatte vedtak. Dersom slik avgjørelse ikke foreligger innen 6-månedersfristen i fregforskr. § 5-1-1, må imidlertid vedtak om bostedsregistrering fattes på vanlig måte.
- Hvis **barnet bor sammen med begge foreldre men bare den ene har foreldreansvar**, er det tilstrekkelig med dennes underskrift på flyttemeldingen.
- **Bor barnet hos den ene av foreldrene med felles foreldreansvar**, er det tilstrekkelig at den som barnet bor hos (dvs. er registrert bosatt hos) på flyttetidspunktet underskriver flyttemeldingen (jf. brnl. § 37), med mindre foreldrene har inngått avtale om delt fast bosted eller det er avsagt dom om delt fast bosted etter brnl. § 36. Foreligger slik avtale eller dom, skal begge foreldre underskrive flyttemelding for barnet. Merknad om slik avtale eller dom skal føres i hovedmerknadsfeltet i Folkeregisteret.
- **Bor barnet hos den ene av foreldrene som ikke har del i foreldreansvaret og den som har foreldreansvaret melder flytting for barnet**, er det foreldreansvaret som må være utslagsgivende, det vil si at en slik flyttemelding godtas.
- Når det gjelder **flytting utenlands**, er regelen i brnl. § 40 at den som har foreldreansvaret alene, fritt kan flytte med barnet til utlandet. Dersom foreldreansvaret er felles, er det imidlertid en forutsetning at den andre samtykker i utflyttingen. Det er derfor viktig at registermyndigheten kontrollerer foreldreansvaret når det mottar en utflytting for barn til land utenfor Norden.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- Dersom foreldreansvaret er registrert som "ukjent", vil ikke kravet til signatur fra forelder med foreldreansvar kunne oppfylles. Registermyndigheten må i slike tilfeller treffe vedtak etter forskriften § 6-5-3. Vedtaket skal sendes til den eller de som er oppført som foreldre i Folkeregisteret med opplysning om klageadgang. Forhåndsvarsel er i utgangspunktet ikke nødvendig, jfr. forvaltningsloven § 16 første ledd, med mindre barnet er registrert sammen med to foreldre, og den ene flytter til en ny adresse med barnet. I sistnevnte tilfelle må den andre av foreldrene forhåndsvarsles før vedtak treffes.
- Ved **utflytting til Danmark, Sverige, Finland og Island** gjelder ikke dette siden det her er innflyttingslandets regler som avgjør registreringen.

Ugift mor under 18 år mangler som følge av at hun ikke er myndig, rettslig handleevne til å melde flytting også for barnet. Den som skal melde flytting for barnet er vergen (normalt den som har foreldreansvaret for barnemoren).

For samboere der den ene eller begge er under 18 år, vil det være den som har foreldreansvaret for vedkommende som skal melde flytting.

Ved flytting fra land utenfor Norden er det imidlertid tilstrekkelig at den av foreldrene som barnet flytter sammen med underskriver. Hvis en mindreårig innvandrer alene og ingen av foreldrene er bosatt i Norge, skal den oppnevnte verge underskrive.

Ved plassering av barn i fosterhjem er det barnevernet som er den meldepliktige, jf. fregforskr. § 7-1-1 annet ledd.

11.2.3 Over 18 år og har verge

Begrepet hjelpeverge er ikke videreført i vergemålsloven av 26. mars 2010 som trådte i kraft den 1. juli 2013. Imidlertid er det i lovens § 101 nr. 2 bestemt at hjelpevergemål etter lov av 22. april 1927 om vergemål for umyndige gjelder også etter ikrafttreddelsen av ny lov. Hjelpevergemålet videreføres etter lovens ikrafttredelse som et vergemål uten fratagelse av den rettslige handleevnen etter reglene i ny vergemålslov og med det innhold som er besluttet for hjelpevergemålet.

For personer som har fått oppnevnt hjelpeverge etter den gamle vergemålslovens § 16 eller § 90a, kan (hjelpe)vergen undertegne meldingen alene dersom dette faller inn under (hjelpe)vergeoppdraget. Dette vil gjelde ikke bare videreførte (hjelpe)vergeoppdrag etter overgangsregelen i vergemålslovens § 101 nr. 2, men også for nye vergemål uten fratagelse av den rettslige handleevne etter kap. 4 i ny vergemålslov, forutsatt at underskrift på flyttemelding faller inn under vergeoppdraget, se pkt. 6.4 "Registrering av vergemål uten fratagelse av den rettslige handleevne".

Det er således tilstrekkelig at (hjelpe)vergen underskriver flyttemeldingen når dette faller inn under (hjelpe)vergeoppdraget. Det kreves derfor ikke at den meldepliktige skal undertegne i tillegg.

Man må imidlertid merke seg at dette er en "kan-regel". (Hjelpe)vergen kan undertegne på vegne av den meldepliktige, men dette er ikke et ubetinget krav og er derfor ikke til hinder for at bare den meldepliktige undertegner. En flyttemelding vil således ikke uten videre være ugyldig om den er undertegnet av den meldepliktige selv og mangler (hjelpe)vergens underskrift. Er registermyndigheten

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

i tvil om den meldepliktiges egen underskrift skal godtas, for eksempel fordi man mistenker at vedkommende har undertegnet med påholden penn, bør det kreves at (hjelpe)vergen undertegner flyttemeldingen.

I praksis vil nok de færreste som har fått oppnevnt (hjelpe)verge være i stand til å undertegne selv, av fysiske og/eller mentale grunner. Hovedregelen vil således være at (hjelpe)vergen undertegner flyttemelding når dette faller inn under (hjelpe)vergeoppdraget.

Legalfullmakten nærstående har etter vergemålslovens § 94 gir ikke adgang til å melde flytting.

11.2.4 Manglende signatur

Dersom nødvendig underskrift mangler, skal meldingen returneres til melderer med underretning om at registermyndigheten først kan ta stilling til meldingen når denne mangelen er rettet.

11.2.5 Manglende legitimasjon

Dersom påkrevet legitimasjonsdokument mangler, skal meldingen returneres til melderer med underretning om at registermyndigheten først kan ta stilling til meldingen når (kopi av) legitimasjonsdokument er fremlagt.

11.3 Flytte- og registreringsdato

Fregforskr. § 6-5-2

Fregl. § 6-1 har en klar forutsetning at flytting ikke skal registreres i Folkeregisteret før flyttingen faktisk har funnet sted. Dette følger ellers av det som loven og forskriftene bygger på, nemlig registrering av de faktiske forhold. Det vil være uriktig å registrere en person som innflyttet i kommunen, når meldingen forteller at flyttingen først skal skje f.eks. om 14 dager. I slike tilfeller må man vente med registreringen til flyttingen faktisk har skjedd.

Dernest bygger fregl. - av registreringstekniske grunner - på registreringsdato, som ofte ikke faller sammen med den faktiske innflyttingsdato. Registreringsdatoen er den offisielle dato for flytting og vil, med mindre noe annet er bestemt i lov, være avgjørende for flytterens rettigheter og plikter.

11.3.1 Registreringsdato

Registreringsdatoen er vanligvis den datoen registermyndigheten mottar flyttemeldingen, uavhengig av om vedkommende kontor skal behandle saken.

I de tilfeller en flyttemelding returneres fordi den er ugyldig, dvs. mangler gyldig underskrift/legitimasjonsdokument eller vedkommende mangler gyldig oppholdstillatelse, skal registreringsdato være lik den dato flyttemeldingen mottas i gyldig stand.

Dersom flyttemeldingen har vært returnert for påføring av manglende opplysninger som yrke/arbeidsgiver eller ufullstendig adresse, skal registreringsdato være lik den dato man første gang mottok flyttemeldingen. Bakgrunnen for dette er at slike flyttemeldinger er gyldige til tross for de manglene.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Dersom registermyndigheten mottar en flyttemelding før oppgitt flyttedato, blir registreringsdatoen lik den oppgitte flyttedatoen. Hvis flyttemeldingen kommer noen dager før oppholdstillatelsen foreligger, blir registreringsdato dato for oppholdstillatelsen.

I de tilfeller en person unnlater å melde flytting (også inn-/utflytting), settes registreringsdato til vedtaksdato, jf. fregforskr. § 6-5-3 annet ledd, da vedtaket etter alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper er gyldig fra denne dato. Også i de tilfeller registermyndighetens vedtak stadfestes gjennom klagebehandling, vil det være registermyndighetens vedtaksdato som blir registreringsdato.

For de som registreres utflyttet etter fregl. § 4-3- annet ledd settes registreringsdato til den dato utlendingsmyndighetene har fastsatt vedkommende person ikke lenger har lovlig opphold, evt. hvis dette ikke er oppgitt, brevdatoen.

11.3.2 Flyttedato

Flyttedatoen skal oppgis i melding om flytting.

Folkeregistermyndigheten skal ikke kontrollere riktigheten av den flyttedatoen som oppgis i meldingen. Selv om det kan reises tvil om den er riktig, skal likevel registermyndigheten uten opphold registrere innflyttingen og føre inn den oppgitte flyttedato. Benevnelsen "oppgitt flyttedato" sier jo nettopp at datoen ikke er kontrollert, og må derfor ikke forveksles med "faktisk flyttedato", som legges til grunn ved ligningen. Av rasjonelle grunner er det imidlertid den oppgitte flyttedato som legges til grunn ved opptak i Skattemanntallet. Dersom flytteren mener denne dato er gal, er dette en sak vedkommende må ta opp med skattemyndigheten.

Mangler det opplysninger om oppgitt flyttedato, skal flyttedato normalt settes lik registreringsdato. Dette vil også gjelde i de tilfeller det fattes vedtak i saker der personer unnlater å melde flytting.

11.4 Meldepliktige opplysninger

Fregl. § 11-1 første ledd

11.4.1 Hva skal meldes

Fregl. § 11-1 første ledd

Foruten plikten til å melde fra om flytting i fregl. kap. 6, har også enhver person over 15 år som oppholder seg i en norsk kommune plikt til på forlangende å gi følgende opplysninger om seg og sin husstand til registermyndigheten:

- fullt navn
- fødselsdato
- fødested
- kjønn
- sivilstand
- foreldreansvar
- adresse
- yrke
- arbeidssted

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- statsborgerskap

Ellers har den som har gitt uriktige eller ufullstendige meldinger eller opplysninger, plikt til å møte på et av registermyndighetens kontorer for å avgi nærmere forklaring, jf. fregl. § 11-1 annet ledd.

11.4.2 Politiets bistand

Fregl. § 11-1 tredje ledd

Dersom folkeregistermyndigheten ikke er fornøyd med de opplysningene det har fått, har det hjemmel til å kalle inn vedkommende (annet ledd), eventuelt be om politiets bistand (tredje ledd) dersom det er nødvendig.

Folkeregistermyndighetens begjæring om politiets bistand er ikke det samme som en påtalebegjæring og er således ikke avhengig av at det foreligger et straffbart forhold. Hensikten med bestemmelsen er å gi kontoret et middel til å motvirke at registreringen i Folkeregisteret blir unødig forsinket som følge av passiv holdning til registermyndighetens pålegg om opplysninger.

Når det gjelder denne bestemmelsen, må man merke seg at politiets bistand bare kan kreves når det er nødvendig, for eksempel når det ikke er mulig for kontoret selv å få de opplysningene som trengs.

11.4.3 Meldeplikt og legitimasjonskrav – innflytting

11.4.3.1 Fra land utenfor Norden

Fregl. § 6-2

Etter fregl. § 6-2 skal den som kommer fra utlandet for å bosette seg eller for å oppholde seg her i minst seks måneder, personlig melde seg for registermyndigheten, dvs. ett av kontorstedene som er utpekt til å foreta ID-kontroller. Dette må skje innen åtte dager etter innreisen og det må vises frem pass eller annet godkjent legitimasjonspapir som viser navn, fødselsdato, kjønn og statsborgerskap og er utstyrt med bilde av vedkommende. Alle som omfattes av flyttemeldingen må møte personlig, og dette innebærer at norske statsborgere ikke er fritatt fra fremmøte- og legitimasjonsplikten ved innflytting.

11.4.3.2 Fra annet nordisk land

Fregl. § 6-2 og internordisk overenskomst om flytting art. 2

Etter fregl. § 6-2 og art. 2 i internordisk overenskomst om flytting er den som flytter fra et av de nordiske landene og etter innflytting har bosatt seg i kommunen, pliktig innen åtte dager etter ankomsten å personlig melde seg for registermyndigheten, dvs. på ett av de kontorsteder som er utpekt til å foreta ID-kontroll, og legitimere seg med pass eller annet legitimasjonspapir som viser navn, fødselsdato, kjønn og statsborgerskap og er utstyrt med bilde av vedkommende. Dette gjelder også barn og norske statsborgere. Førerkort sammen med utskrift ikke eldre enn tre måneder fra landets folkeregister godtas dersom vedkommende er statsborger av et av de nordiske land. Unntak fra kravet til legitimasjonspapir kan gjøres for norske barn født i annet nordisk land (evt. Schengenland) dersom barnet på meldetidspunktet er uten pass og fødselsattest/ fødselsregisterutskrift fra fødelandet fremlegges sammen med bilde av barnet tilsvarende krav til passfoto. Forutsetningen er at det ikke er tvil om foreldrenes identitet. Er det tvil om foreldrenes identitet, skal saken forelegges Skattedirektoratet.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Nærmere bestemmelser om ID-kontroll og hvilke legitimasjonsdokumenter som godtas mv. er gitt i "Rutine for melding om innflytting og søknad om skattekort" og "Rutine for ID-kontroll"

Om vilkårene for at en person skal registreres som bosatt i Norge, se pkt. 12.3 "Innflytting fra utlandet".

Dersom det kontorsted flyttemeldingen mottas ikke er registermyndighet for den kommunen vedkommende skal bosette seg eller oppholde seg i, skal meldingen videreformidles til rett kontor.

11.4.3.3 Barn født av surrogatmor

Se også pkt. 3.5 "Barn født av surrogatmor i utlandet" og henvisningen der til brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet til bl.a. Skatteetaten.

Ved innflyttingsmeldinger for små barn, og spesielt dem som flytter alene, skal man være oppmerksom på at barnet kan være født av surrogatmor. Dersom det fremgår at barnet som meldes innvandret er født av surrogatmor, eller man har mistanke om det, sendes innflyttingsmeldingen, kopi av legitimasjonsdokumenter og eventuelle øvrige saksdokumenter til Skattedirektoratet. Meldingen skal være påført dato for når den ble mottatt.

Dersom Skattedirektoratet kommer til at det er et surrogattilfelle, vil Skattedirektoratet forestå den videre behandling av saken frem til og med eventuell ekspedisjon av innflyttingsmeldingen til Skatt nord, Hammerfest for registrering.

Kommer Skattedirektoratet til at det ikke er et surrogattilfelle, vil innflyttingsmeldingen med vedlegg bli returnert registermyndigheten for ordinær behandling.

Land der det er kjent at surrogati forekommer (listen er ikke uttømmende):

USA

Canada

Mexico

India

Ukraina

Georgia

Russland

Hellas

Forhold man skal være spesielt oppmerksomme på:

- Innflyttingsmeldinger på små barn fra kjente surrogatland, og spesielt nyfødte (noen uker/måneder gamle) som meldes innflyttet alene.
- I mange tilfeller vil det være tale om tvillinger.
- Oppgitt mor er fylt 35 år og har i lengre tid levd i parforhold.
- Barn født av surrogatmor i USA vil som regel ha amerikansk pass.
- Barn født av surrogatmor i land som ikke følger territorialprinsippet for statsborgerskap, og de pretenderende foreldre er norske, vil ha måttet anskaffe norsk pass før barnet kan bringes til

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Norge. Det kan være tale om håndskrevne nødpass uten fødselsnummer, men også ordinært pass med fødselsnummer. Det forhold at et barn er tildelt fødselsnummer i forbindelse med passutstedelse, og i den forbindelse er registrert med en eller to foreldre i Folkeregisteret, utelukker ikke at det foreligger et surrogatiffelle.

- På fødselsattest for barnet vil gjerne de pretenderende foreldre i Norge være oppført, og er det to fedre, er det et sikkert tegn på surrogatfødsel.

11.5 Innflytting – sperret adresse

Dersom den eller de som melder innflytting ber om sperret adresse, skal vedkommende henvises til lokalt politi for å søke om sperret adresse. Politiet behandler søknaden.

Dersom denne blir innvilget, får vedkommende en bekreftelse fra politiet med opplysning om plikten til å møte på ett av de såkalte ID-kontorene for ID-kontroll. ID-kontoret skal skanne (i Keesing dokumentskanner) melderens og eventuelle familiemedlemmers legitimasjonsdokumenter. Når legitimasjonsdokumentet er skannet, skal registermyndigheten skrive en påtegning på bekreftelsen fra politiet. I påtegningen skal det fremgå at ID-kontroll er foretatt og hvilken status dokumentet har fått (f. eks. status OK). Påtegningen skal stemples og signeres av saksbehandler på ID-kontoret. Bekreftelsen med påtegning sendes tilbake til lokalt politidistrikt per brev.

Lokalt politidistrikt sender saken om sperret adresse (original innflyttingsmelding, bekreftelse fra politiet med ID-kontorets påtegning, kopi av legitimasjonsdokument, kopi av bekreftelse på oppholdstillatelse/registreringsbevis) videre til Kripos, nasjonalt kontaktpunkt for addressesperre.

Dersom det lokale politidistriktet har avslått sperret adresse, skal politiet henvise personen til folkeregistermyndigheten for å melde innflytting som da behandles av registermyndigheten på vanlig måte.

11.6 Utflytting - ikke-nordisk land

11.6.1 Meldeplikten

Fregl. §§ 6-3 første ledd og 4-3

Den som flytter til et land utenfor Norden for å bosette seg der eller oppholde seg der i minst seks måneder, er pliktig til å melde fra til registermyndigheten før utreisen.

Vilkåret for at det skal foreligge flytting, er at vedkommende skal bosette seg i vedkommende land etter utflytting fra en norsk kommune. Det kreves at det skal ha skjedd en bostedsforrykning, dvs. tilknytningen til bosted i Norge er opphørt samtidig som ny selvstendig bolig i utlandet er tilflyttet.

Flyttingen skal meldes på fastsatt papirblankett, RF-1402.

Når det gjelder meldeplikten og registreringsdato gjelder de samme regler som ved innenlandske flyttinger, se pkt. 11.1 "Flytting - meldeplikten", pkt. 11.2 "Hvem kan melde flytting" og pkt. 11.3.1 "Registreringsdato".

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

11.6.2 Fravær i utlandet

Dersom registermyndigheten på grunnlag av reglene i lovens § 4-3 kommer frem til at vedkommende ikke skal registreres som utvandret, skal registermyndigheten dersom vedkommende selv ønsker det, registrere postadressen i utlandet. Vedkommende må gjøres oppmerksom på at han/hun selv må melde fra til registermyndigheten og legitimere seg for å få endret/slettet denne postadressen.

11.7 Utflytting - nordisk land

Fregl. §§ 6-3 annet ledd og 4-3 siste ledd og overenskomsten om internordisk flytting

11.7.1 Meldeplikten

Overenskomstens art. 2 nr. 1

Etter overenskomstens art. 2 nr. 1 har den som flytter fra Norge til et annet nordisk land kun meldeplikt i tilflyttingslandet, etter tilflyttingslandets regler. Det skal derfor ikke meldes utflytting til registermyndigheten i Norge. Mottas slik melding, skal den returneres melderens med opplysning om at vedkommende kun har meldeplikt i tilflyttingslandet.

11.7.2 Innflyttingslandet unnlater å registrere

Fregl. § 4-3 siste ledd og internordisk overenskomst om flytting art. 3

Hvis innflyttingslandet vedtar at vedkommende ikke skal registreres der, skal vedkommende fortsatt være registrert i Norge selv om han/hun etter norske regler skulle ha vært registrert som utvandret. I slike tilfeller må registermyndigheten gjøre vedkommende oppmerksom på adgangen til å få registrert postadressen i utlandet.

Dersom registermyndigheten er uenig i innflyttingslandets avgjørelse om registrering eller ikke registrering, kan saken tas opp med den lokale registreringsmyndighet eller Skattedirektoratet, jf. overenskomstens art. 3 annet ledd.

11.7.3 Registrering

Prosedyren er:

1. Registermyndigheten mottar elektronisk melding fra tilflyttingslandet. Meldingene ligger i et eget venteregister i Folkeregisteret.
2. Registermyndigheten registrerer utflyttingen manuelt. Det er viktig at dette skjer raskt slik at tiden med registrering i to land samtidig blir så kort som mulig. Som registreringsdato for utflytting benyttes innflyttingslandets registrerte innflyttingsdato.

Rutinebeskrivelse er inntatt i brukerhåndboken for elektroniske meldinger.

11.7.4 Melder ikke flytting

Fregl. § 4-3 siste ledd

Har registermyndigheten grunn til å anta at en registerført person oppholder seg i et annet nordisk land under slike forhold at han/hun bør registreres der, må man underrette vedkommende lokale registermyndighet om dette. Den lokale registermyndighet i tilflyttingslandet avgjør etter lovgivningen i dette landet om vedkommende skal regnes som bosatt eller ikke, jf. lovens § 4-3 siste ledd.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Blir det truffet avgjørelse om at vedkommende ikke skal regnes som bosatt i tilflyttingslandet, er denne avgjørelsen bindende for norsk registermyndighet. Det skal med andre ord ikke treffes vedtak om utflytting i slike tilfeller. Om nødvendig registreres vedkommende uten fast adresse, se pkt. 14.16 "Uten kjent bosted".

11.8 Postadresse

Postadresse som er oppgitt i flyttemelding registreres i postadressefeltet i Folkeregisteret.

Dersom registermyndigheten i andre tilfeller mottar anmodning om registrering av postadresse, må det kreves at henvendelsen er skriftlig og undertegnet av vedkommende person samt at det er fremlagt kopi av legitimasjonsdokument. Postadresseendringer som er meldt til Posten er således ikke tilstrekkelig grunnlag for registrering/ending av postadresse i Folkeregisteret uten skriftlig bekreftelse fra vedkommende person.

Er vedkommende det skal registreres postadresse på død, må melderens avkreves dokumentasjon for at han er berettiget til å motta post til avdøde, f.eks. ved skifteattest. I tillegg må det fremlegges kopi av legitimasjonsdokument for melderens.

I saker hvor personer registreres som utvandret på grunnlag av utgått oppholdstillatelse mens de fortsatt oppholder seg i Norge, registreres den sist registrerte bostedsadresse som postadresse, med mindre personen ønsker noe annet. Har vedkommende fra før en annen postadresse registrert, skal denne normalt bli stående. Har vedkommende faktisk reist ut av landet, uten at registermyndigheten har mottatt opplysninger om adressen i utlandet, skal postadressefeltet stå åpent.

For personer som registreres som utvandret på grunnlag av flyttemelding registreres den meldte bostedsadresse i utlandet i postadressefeltet, med mindre melderens har ført en annen adresse i flyttemeldingens postadressefelt.

Man har ikke adgang til å endre en persons postadresse uten medvirkning fra den det gjelder eller dennes fullmektig. Unntak fra dette kan kun gjøres i tilfelle vedkommende har utvandret, har norsk postadresse og post til denne adressen har kommet i retur to eller flere ganger. I så fall kan registermyndigheten registrere den meldte bostedsadresse i utlandet i postadressefeltet.

Postadresse for personer med sperret adresse gradert strengt fortrolig, se kap. 14.19 "Sperring av adresse", vil være en c/o-adresse til Kripos, unntatt fosterbarn som i utgangspunktet vil ha barnevernsmyndighetens adresse registrert i postadressefeltet i Folkeregisteret.

12 Innflytting

12.1 Fødselsnummer – personer ikke født i Norge

12.1.1 Tildeling av fødselsnummer

Fødselsnummer tildeles av Skatt nord, Hammerfest i forbindelse med innflyttingsmelding eller til bruk i pass for norske statsborgere som oppholder seg i utlandet.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

12.1.1.1 Innflyttingsmelding

Når Skatt nord, Hammerfest mottar innflyttingsmeldinger på ikke tidligere bosatte, blir vedkommende tildelt fødselsnummer i henhold til reglene i fregl. § 2-2.

Der vilkårene for fødselsnummertildeling ikke er oppfylt, kan d-nummer tildeles. Om reglene for dette, se fregforskr. § 2-2-2 til § 2-2-6.

12.1.1.2 Norske statsborgere som oppholder seg i utlandet

Dersom det er nødvendig for utstedelse av norsk pass, tildeles fødselsnummer til norske statsborgere som er bosatt i utlandet. Det samme gjelder for barn som fødes i utlandet og som har norsk far eller norsk mor.

12.1.1.3 Hvem som kan søke om fødselsnummer til bruk i pass

For barn født i utlandet er det kun passmyndigheten som kan søke om fødselsnummer jf. passforskriften § 9. For myndige personer er det personen selv eller passmyndigheten som kan søke om fødselsnummer til pass.

For barn født i utlandet, henvender barnets foreldre seg til passmyndigheten (norsk utenriksstasjon) som tar stilling til om barnet er norsk statsborger. Dersom barnet er norsk statsborger, sender passmyndigheten søknad til Skatt nord, Hammerfest om tildeling av fødselsnummer for barnet.

Myndige personer kan sende søknad direkte til Skatt nord, Hammerfest, eller via norsk utenriksstasjon.

12.1.1.4 Krav til dokumentasjon ved fødselsnummer til bruk i pass

For barn født i utlandet må det fremlegges fødselsattest. For fødsel i Sverige godtas også stemplet og signert utskrift fra Skatteverket.

Myndige personer skal i utgangspunktet fremlegge gyldig norsk pass.

Dokumentasjonen skal fremlegges i kopi bekreftet av norsk utenriksstasjon, notarius publicus eller annen offentlig myndighet.

Nødvendige oversettelser skal være utført av norsk statsautorisert translatør eller norsk utenriksstasjon.

Fødselsattester utstedt i andre stater enn de som er nevnt i fregforskr. § 8-4-2 første til tredje ledd skal være legalisert eller påført Apostille. Alternativt godtas at attesten er godkjent av norsk utenriksstasjon.

For barn som fødes i såkalte gruppe 2-stater, se oversikt over hvilke stater det gjelder i fregforskr. § 8-4-2 annet ledd vil det, med mindre norsk utenriksstasjon har verifisert fødselsattesten eller utlendingsmyndighetene har innvilget oppholdstillatelse på grunnlag av den oppgitte familierelasjon, kunne være nødvendig med DNA-test for å få fastslått at det foreligger norsk statsborgerskap, se fregforskr. §§ 8-4-5 – 8-4-7 og vedlegg til rundskriv nr. 4, 2017.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

For fødsel i Kina skal utenriksstasjonene i henholdsvis Beijing, Guangzhou eller Shanghai vurdere om attesten trenger verifisering eller om det er nødvendig med DNA-testing.

Ved fødsel i Kenya skal det fremlegges "Notification of Birth" utstedt av "Department of Civil Registration" eller "Ministry of State of Immigration and Registration of Persons" og denne skal være legalisert av det kenyanske utenriksdepartement. Hvis dette ikke er tilfelle, er det krav om DNA-testing.

12.2 Bosted – hvem skal regnes som bosatt i Norge

Fregl. § 4-1

Hovedregelen i § 4-1 første ledd er at personer som oppholder seg i en eller flere norske kommuner i minst seks måneder, skal regnes som bosatt i Norge. Påfølgende opphold i flere norske kommuner skal således regnes sammen.

Det gjelder særlige regler for hvorvidt/når norske sjøfolk, personer på Svalbard mv., norske diplomater og militære samt utenlandske diplomater og NATO-personell skal regnes som bosatt i Norge.

12.3 Innflytting fra utlandet

Fregl. § 4-2 første ledd

De materielle regler for bostedsregistrering i Norge står i første ledd. I skattelovgivningen har man bestemmelse om innflytting i skatteloven § 2-1 annet ledd, men denne har et annet materielt innhold.

Første punktum

Første punktum omfatter de tilfeller hvor opphold i Norge finner sted på ubestemt tid, men hvor det ikke er sammenhengende. Hvorvidt dette har karakter av bosetting slik bestemmelsen krever, må avgjøres ut fra en objektivisert vurdering av innflytters hensikt.

I uttrykket "har til hensikt å bli her i minst 6 måneder" ligger at de disposisjoner vedkommende har foretatt må være av en slik karakter at de tilkjennegir at hensikten virkelig har vært å ta varig opphold (bosetting) i Norge, og ikke har konkrete planer om å forlate landet. Avgjørende blir om hensikten er realisert i faktisk handling. Det foreligger lite teori og praksis på dette område. Visse forhold må imidlertid stå sentralt ved vurderingen av om bosetting foreligger: Disposisjonsrett over bolig, lengden av oppholdene i Norge, familietilknytning, sted for næringsinteresser, statsborgerskap mv.

For borgere av land utenfor EØS/EFTA-området er det i tillegg et krav om at det foreligger oppholdstillatelse, se pkt. 12.3.4 "Lovlig opphold - Oppholdstillatelse". For borgere av land innenfor EØS/EFTA-området unntatt Norden, kreves det dokumentasjon for at identitet og oppholdsrett er bekreftet av utlendingsmyndigheten (normalt politiet).

Annet punktum

Her legges det ikke vekt på om oppholdet er midlertidig eller ikke, men oppholdets faktiske varighet. Oppholdet må være sammenhengende i seks måneder, likevel slik at kortere avbrudd kan finne sted i ferier, helger e.l.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Denne regel gjelder tilsvarende for personer som flytter til Norge og som skiftevis oppholder seg både på norsk kontinentalsokkel og norsk kommune, jf. fregl. § 4-2 tredje ledd. Tilsvarende bestemmelse gjelder imidlertid ikke for de som oppholder seg skiftevis på Svalbard og i en norsk kommune.

NB! Man må merke seg at selv om vedkommende svarer at oppholdet ikke er midlertidig og det viser seg senere at oppholdet blir svært kortvarig, har ikke registermyndigheten gjort noen feil om det har foretatt en bostedsregistrering.

I vurderingen av om vedkommende har til hensikt å bli i Norge i seks måneder eller mer, må man se på om vedkommende har innrettet seg på en slik måte at det mer viser at det dreier seg om opphold og ikke bare ferie eller sykehusopphold. Det samme gjelder for personer som sitter i fengsel mv. der oppholdstid ikke skal medregnes, jf. fregforskr. § 4-4-9.

Objektive kriterier for å vurdere om oppholdet vil vare i seks måneder vil være bolig og arbeid.

Bolig

Det kan ikke kreves at boligen er selvstendig. Dette har sammenheng med at det kreves ett års disposisjonsrett for at en bolig skal være selvstendig, mens opphold på seks måneder er tilstrekkelig for å bli regnet som bosetting. I utgangspunktet må det kreves at vedkommende disponerer boligen i minst seks måneder idet kortere disposisjonstid vil indikere at det er tale om et midlertidig opphold. Boligen kan foruten hus/leilighet være en hybel eller en anleggsbrakke som er fast montert, men tar vedkommende døgnehvilen på en byggeplass i selve bygget som er under oppføring eller rehabilitering, i bil, telt eller campingvogn/husvogn, kan vedkommende ikke anses å disponere bolig i Norge. Vedkommende kan i utgangspunktet heller ikke anses å disponere bolig på arbeidsgivers forretningssted, kontor, lager og lignende, med mindre det er tale om personalbolig på arbeidsstedet.

Arbeid

Dette dokumenteres med arbeidskontrakt eller tilsvarende.

Arbeidstager uten kjent bosted

Skal vedkommende oppholde seg i Norge utover seks måneder, har arbeid og bor i flyttbar installasjon som husvogn eller lignende som ikke omfattes av fregforskr. § 5-1-2, kan det være grunnlag for å registrere vedkommende som innflyttet og registrert uten kjent bosted i oppholdskommunen, se pkt. 14.16.

Dersom vedkommende skal ha kortvarige arbeidsoppdrag ulike steder i Norge og således ikke vil ha noen fast oppholdskommune, vil det normalt ikke være grunnlag for innflytting.

I de tilfeller vedkommende hverken har arbeid eller bolig, er det en indikasjon på at oppholdet er midlertidig. Registreringen bør da avvendes til forholdene er mer avklart, eventuelt til det er gått seks måneder. Man må merke seg at varigheten av det sammenhengende oppholdet skal regnes fra det tidspunkt vedkommende først tok opphold i Norge.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Kommer man frem til at personen skal regnes som bosatt i Norge, må det på grunnlag av reglene i fregforskr. kap. 5 tas stilling til i hvilken kommune vedkommende skal regnes som bosatt.

12.3.1 Pendling til land innenfor EØS-området

Fregl. § 4-2 annet ledd

Personer som tar opphold i en norsk kommune grunnet inntektsgivende virksomhet, se pkt. 14.4.2 "Arbeid", og som pendler til et land innenfor EØS-området, kan unntas bostedsregistrering i Norge. Dersom den enkelte i forbindelse med innflyttingsmeldingen fremsetter krav om å bli regnet som pendler, gjelder pendlerreglene i fregforskr. §§ 5-3-1 til 5-3-5 tilsvarende, se pkt. 14.4 "Pendling". Se også rundskriv nr. 3, 2012 og "Rutine for melding om innflytting og søknad om skattekort".

12.3.2 Skiftevis opphold – Norge/kontinentalsokkelen

Fregl. § 4-2 tredje ledd

Dette gjelder personer som kommer fra utlandet, og skiftevis oppholder seg på den norske kontinentalsokkelen og i Norge. Har vedkommende til sammen (inkludert opphold på kontinentalsokkelen) et opphold i Norge på minst seks måneder, skal det foretas registrering. Opphold på norsk kontinentalsokkel avbryter med andre ord ikke fristen for å bli regnet som bosatt i Norge. Nærmere regler for hvor i Norge personen skal regnes som bosatt, finnes i fregforskr. § 5-1-8.

En konsekvens av denne regelen er at en person som arbeider på den norske kontinentalsokkelen og som ikke oppholder seg i Norge mens vedkommende er i land, ikke skal regnes som bosatt i Norge.

12.3.3 Nordisk land

Første ledd omhandler også innflytting til Norge fra annet nordisk land. Norden regnes som ett registreringsområde og etter art. 3 i overenskomsten om internordisk flytting avgjøres spørsmålet om vedkommende skal regnes bosatt i Norge etter norsk lovgivning. Dette betyr at innflytting fra et annet nordisk land, behandles på samme måte som en innflytting fra ikke-nordiske land, se derfor pkt. 12.3 "Innflytting fra utlandet".

12.3.4 Lovlig opphold - Oppholdstillatelse

Fregl. § 4-2 fjerde ledd og fregforskr. § 4-4-1

Tredje ledd stiller som overordnet krav for borgere av land utenfor EØS/EFTA-området at det må foreligge oppholdstillatelse for å bli registrert som bosatt. For asylsøkere kreves det innvilget asylsøknad eller oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. Personer med oppholdstillatelse etter utlendingslovens §§ 57 og 74 samt utlendingsforskr. § 6-5 skal ikke regnes som bosatt, jf. fregforskr. § 4-4-1.

Oppholdstillatelsen må i alle tilfeller ha en varighet på minimum seks måneder. Man må merke seg at det ikke er et krav at det skal være minst seks måneder igjen av oppholdstillatelsen på tidspunktet for melding om innflytting. Det er tilstrekkelig at tillatelsen fortsatt gjelder og at den samlede gyldighetstid, tilbake i tid og fremover i tid, er på seks måneder eller mer.

Imidlertid må vedkommende også ha til hensikt å ta opphold i norske kommuner i minst seks måneder for å kunne bostedsregistreres, jf. fregforskr. § 4-1. Eksempelvis vil en person som har oppholdstillatelse i perioden 1. juli til 31. desember samme år oppfylle kravet om oppholdstillatelse

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

gjeldende i minimum seks måneder, selv om registermyndigheten mottar innflyttingsmelding først den 1. august. Men dersom vedkommende kom til landet etter den 1. juli, slik at det regnet fra flyttedato er under seks måneder igjen før oppholdstillatelsen utløper, så kan det være en indikasjon på at oppholdet vil bli av under seks måneders varighet og derfor ikke skal registreres. Her må man se på om den tillatelse som er gitt er forenlig med intensjon om minst seks måneders opphold.

12.4 Sjøfolk (norske)

Fregforskr. § 4-4-2

Sjøfolk som har norsk statsborgerskap, skal regnes som bosatt i Norge, med mindre de skal regnes som utvandret etter fregl. § 4-3 første ledd. Bestemmelsen slår fast at opphold på norske eller utenlandske skip i seg selv ikke er tilstrekkelig for å bli ansett som utvandret.

Hvor i Norge sjøfolk skal regnes som bosatt, må avgjøres etter fregforskr. § 5-1-3 eller § 5-2-1 dersom de er gift og/eller har barn.

12.5 Svalbard, de norske biland og kontinentalsokkelen

Fregforskr. § 4-4-3

Personer som oppholder seg på Svalbard (inkludert Bjørnøya) Jan Mayen og de norske bilandene Bouvetøya, Peter Is øy samt Dronning Maud Land og som ved utreisen var registrert i Folkeregisteret, skal fortsatt skal regnes som bosatt i Norge, med mindre de skal regnes som utvandret etter fregl. § 4-3, se pkt. 13.1 "Utflytting-Ikke nordisk land" og spesielt "Særlig om personer med arbeid på Svalbard, de norske biland eller kontinentalsokkelen" under pkt. 13.1.1. Det samme gjelder personer som oppholder seg på den norske kontinentalsokkelen.

Arbeid og opphold på Svalbard, bilandene eller kontinentalsokkelen kan alene ikke danne grunnlag for utflytting.

Regelen gjelder kun personer som ved utreisen var registrert som bosatt i Norge. En utlending som bare er registrert i skattemanntallet, vil ikke komme inn under denne regelen om vedkommende tar arbeid på Svalbard. Det samme vil også gjelde en person som er bosatt i Sverige eller England, og som reiser til Svalbard selv om personen under svalbardoppholdet har skiftevis døgnhvile i en norsk kommune, se pkt. 12.1.5 annet punktum.

Hvor i Norge personer som oppholder seg på Svalbard skal regnes som bosatt, avgjøres etter fregforskr. § 5-1-8.

Bestemmelsen om at ingen kan registreres som bosatt på Svalbard, har sin årsak i at fregl. ikke er gjort gjeldende for Svalbard.

Befolkningen på Svalbard er for øvrig samlet i et eget register som føres av skattekontoret på Svalbard.

12.6 Diplomater (norske)

Fregforskr. § 4-4-4

På samme måte som med personer som oppholder seg på Svalbard, skal norsk utsendt personale

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

ved norske diplomatiske og konsulære stasjoner i utlandet (også Norden) regnes som bosatt i Norge. Det har ingen betydning hvor langt tidsrom utenlandsoppholdet vil strekke seg over. Bestemmelsen har sammenheng med Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem som fritar personer med diplomatstatus for registrering i mottakerlandet (det landet de tjenestegjør i). Det samme gjelder for husstandsmedlemmer og private tjenere.

Følgende vilkår må være oppfylt for at en person skal komme inn under denne regelen:

- Norsk personale
Det er her ikke noe ubetinget vilkår at vedkommende er norsk statsborger. Med norsk personale forstås personer som er i norsk tjeneste. Betegnelsen personale omfatter i prinsippet alt fra ambassadør til sjåfør.
- Diplomatiske og konsulære stasjoner
Tjenestegjøringen må skje ved en slik stasjon. Man må merke seg at for konsulære stasjoner, gjelder det i utgangspunktet de som er lønnede. Det kan imidlertid ikke utelukkes at norsk personell også kan bli utsendt for å tjenestegjøre ved ulønnede (honorære) konsulater. I så fall er disse omfattet.
- Utsendt til stillingen av norske utenriksmyndigheter i henhold til beordring eller tidsbegrenset tjenesteavtale
I dette ligger om vedkommende er utsendt fra Norge og ikke ansatt på stedet (stedlig ansatt). Det vil si at bestemmelsen bare omfatter norsk personell som er utsendt fra Norge. Skulle det oppstå tvil, kan man kontakte Utenriksdepartementet.

Personer som tjenestegjør i NORAD eller andre hjelpeorganisasjoner er normalt ikke utsendt av norske utenriksmyndigheter. Det samme må også gjelde personer som tjenestegjør i FN og ikke har diplomatstatus. De skal følgelig behandles på samme måte som enhver annen person som reiser til utlandet. I visse tilfeller kan dog en person i NORAD eller i FN formelt sett ha diplomatstatus og vedkommende skal da fortsatt være registrert som bosatt i Norge.

Dersom en person fyller vilkårene for diplomatregistrering, skal heller ikke husstandsmedlemmer og private tjenere registreres som utvandret. Dette gjelder uavhengig av om en eventuell oppholdstillatelse er gått ut. Med husstandsmedlemmer forstås ektefelle/partner, barn, pleiebarn, andre slektninger og samboende som bor sammen med diplomaten på utenriksstasjonen.

Dette gjelder også de som opptas i husstanden under utenlandsoppholdet, f.eks. ektefelle/barn. Barn som oppholder seg annet sted for å få undervisning regnes også som husstandsmedlem så lenge de ikke skal regnes som bosatt på studiestedet i henhold til fregforskr. § 5-1-4. Som private tjenere regnes hushjelper og barnepiker som familien har med seg fra Norge til utlandet. Tjenere som fra før er bosatt i vedkommende land, skal ikke registreres som bosatt i Norge, selv om han/hun er norsk statsborger.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Husstandsmedlemmer som fra før ikke har vært bostedsregistrert i Norge, kan registreres som innvandret. I slike tilfeller er det ikke krav om oppholdstillatelse så lenge hovedpersonen opprettholder sin status som utsendt norsk diplomat.

Når det gjelder husstandsmedlemmer og private tjenere, er det et vilkår for fortsatt registrering i Norge at de ikke er statsborgere i mottakerlandet. En britisk statsborger som er gift med en norsk diplomat som tjenestegjør i London, vil måtte registreres som utvandret dersom vedkommende blir med dit. Men dette vil ikke være tilfelle dersom tjenestegjøringen hadde foregått i et annet land.

Diplomater som slutter i tjenesten mens de er i utlandet eller som går over til å bli stedlig ansatt, skal vurderes registrert som utvandret til det landet de skal bosette seg i, jf. § fregl. § 4-3.

Når det gjelder personer som er registrert utvandret, men som i utflyttingsperioden blir utsendt til tjeneste ved norske diplomatiske og konsulære stasjoner, regnes de og deres husstandsmedlemmer som bosatt i Norge fra utsendelsesdatoen.

Det samme gjelder de som opptas i husstanden under utenlandsoppholdet f.eks. ektefelle/barn for så vidt de ikke er borgere av mottakerlandet.

I fregforskr. § 5-1-9 finner man reglene for hvor i Norge diplomater skal regnes som bosatt.

12.7 Diplomater (utenlandske)

Fregforskr. § 4-4-6

Dette er den tilsvarende bestemmelsen for registrering av utenlandske diplomater i Norge. Da det er svært få land som har lønnede konsulære stasjoner utenfor Oslo, vil denne bestemmelsen ha mest aktualitet for Oslo og omegnskommunene.

Bestemmelsen slår fast at utenlandske diplomater ved fremmede staters diplomatiske og konsulære stasjoner i Norge, ikke skal regnes som bosatt i Norge. Det samme gjelder også for husstandsmedlemmer og private tjenere forutsatt at de ikke er norske statsborgere.

Vilkåret for å komme inn under denne bestemmelsen er at det er utenlandsk personale som er utsendt til stilling av sitt hjemland. Betegnelsen personale gjelder enhver, fra ambassadør til sjåfør. Bestemmelsen gjelder ikke stedlige ansatte (motsatt til utsendt). En person, uavhengig av om personen er norsk eller f.eks. engelsk borger, som tjenestegjør ved den britiske ambassaden i Oslo, vil fortsatt måtte bli registrert som bosatt i Norge dersom vedkommende ikke er utsendt til stillingen fra vedkommende lands utenriksmyndighet. Ved tvil, kan protokolltjenesten i Utenriksdepartementet kontaktes. Når det gjelder konsulære stasjoner, må det i tillegg kreves at de er lønnede. En utlending og enhver nordmann for øvrig som blir utnevnt til ulønnet konsul, skal registreres som bosatt i Norge.

Dersom en person kommer inn under reglene i § 4-4-6, skal heller ikke husstandsmedlemmer (ektefeller/partner, barn, pleiebarn, andre slektninger og samboende) registreres som bosatt i Norge, dersom de da ikke er norske statsborgere. Er for eksempel ektefellen til en engelsk diplomat i Norge norsk statsborger, vil vedkommende måtte registreres som bosatt i Norge. Det samme må gjelde barn som er norske borgere. Er ektefellen derimot svensk borger, blir det ingen registrering i Norge.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Samme regel gjelder også for utenlandske private tjenere dersom de ikke fra før er registrert som bosatt i Norge. Dette innebærer at en britisk borger som er registrert som bosatt i Norge, fortsatt skal være registrert i Norge selv om det inngås et privat tjenesteforhold med den britiske ambassadøren.

De som kommer inn under denne regel skal ved tvil dokumentere sin status med diplomatkort utstedt av Utenriksdepartementet.

12.8 Militære beordret utenlands

Fregforskr. § 4-4-5

Norsk militært personell som er beordret til tjeneste i utlandet, skal fortsatt regnes som bosatt i Norge. Med beordring til tjeneste i utlandet forstås enhver tjenestegjøring, derunder skolegang. På samme måte som for diplomater, skal også husstandsmedlemmer (ektefeller/partner, barn, pleiebarn, andre slektninger og samboende) fortsatt regnes som bosatt i Norge forutsatt at de ikke er statsborger i vedkommende fremmede land.

I fregforskr. § 5-1-10 finner vi reglene for hvor i Norge vedkommende skal regnes som bosatt.

12.9 Utenlandsk personell tilknyttet NATO

Fregforskr. § 4-4-7

Utenlandske statsborgere som tjenestegjør i NATO (både militære og sivile) i Norge, skal ikke regnes som bosatt i Norge.

Dersom husstandsmedlemmene (ektefeller/partner, barn, pleiebarn, andre slektninger og samboende) ikke er norske statsborgere, skal disse heller ikke regnes som bosatt i Norge.

12.10 Fengsel mv.

Fregforskr. § 4-4-9

Denne bestemmelse gjelder for personer som da varetekt, soning mv. ble påbegynt, ikke var registrert bosatt i Norge, se kap. 12.3 "Innflytting fra utlandet" under "Annet punktum".

13 Utflytting

Fregl. § 4-3

13.1 Ikke-nordisk land

13.1.1 Kjent oppholdssted

Fregl. § 4-3 første ledd

Det avgjørende i vurderingen av om det har foregått en utflytting, er at det har skjedd en bostedsforrykning, dvs. tidligere bolig er fraflyttet samtidig som ny bolig i utlandet er ervervet.

I § 4-3 første ledd er det listet opp en del kriterier som inngår i den vurdering som skal foretas:

- har egen selvstendig bolig i vedkommende innflyttingsland
- ikke lenger disponerer fast bolig i norsk kommune
- ikke lenger har arbeidsmessig tilknytning til en norsk kommune
- ikke har ektefelle og/eller barn i en norsk kommune
- ikke har annet enn sporadiske opphold i en norsk kommune i løpet av året.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Disse kriterier er ikke uttømmende. De vil inngå som momenter i den helhetsvurdering som skal foretas med hensyn til om utflyttingen har karakter av bosetting.

Til de enkelte kriteriene skal følgende bemerkes:

- har egen selvstendig bolig i vedkommende innflyttingsland

Som definisjon av selvstendig bolig, anvendes den som følger av fregforskr. § 5-3-4. I og med at flytteren normalt har bevisbyrden for utflyttingen, må dette dokumenteres med leiekontrakt, skjøte eller lignende.

- ikke lenger disponerer fast bolig i norsk kommune

Dersom boligen i Norge ikke er solgt, kreves det at hele boligen er utleid fast over hele den tid vedkommende har til hensikt å være i utlandet. Dette innebærer at det ikke kan stilles noe krav om at boligen er solgt, men dette vil likevel inngå i den helhetlige vurdering i de tilfelle det er grunn til å tro at utleieforholdet er proforma, f.eks. til barn.

Er det tale om leiebolig, må leieforholdet ha opphørt.

Er vedkommende registrert bosatt i foreldrehjem ved utflyttingen, må det kreves at tilknytningen til foreldrehjemmet er brutt. Foruten at vedkommende har flyttet ut av foreldrehjemmet vil blant annet oppholdets lengde og om vedkommende har etablert et eget hjem i selvstendig bolig i tilflyttingslandet være avgjørende faktorer.

- ikke lenger har arbeidsmessig tilknytning til en norsk kommune

Næringsvirksomhet må her sidestilles med arbeidsmessig tilknytning. Dersom vedkommende hverken kan dokumentere arbeide eller næringsvirksomhet i tilflyttingslandet, kan det være en indikasjon på at utflyttingen ikke er permanent.

Har vedkommende norsk arbeidsgiver, men fast arbeidssted i utlandet, regnes dette i utgangspunktet ikke som arbeidsmessig tilknytning til Norge. Det avgjørende er hvor arbeidet faktisk utføres.

- ikke har ektefelle/barn i en norsk kommune

Det er av betydning hvorvidt ektefelle/barn bor i Norge eller ikke. Dersom man har nær familie bosatt i Norge, indikerer det at man fortsatt har tilknytning hit. Med barn menes her mindreårige barn.

Betydningen av om man har mindreårige barn som er bosatt i Norge, vil bero på om man tar del i omsorgen for barna eller ikke.

- ikke har annet enn sporadiske opphold i en norsk kommune i løpet av året

I dette ligger at man skal se bort fra tilfeldige og kortvarige opphold som ikke indikerer bostedsmessig tilknytning til Norge, f.eks. feriebesøk av normal lengde for arbeidstagere eller kortvarige og ikke planlagte opphold i forbindelse med sykdom eller dødsfall til personer som bor i Norge.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Det er ikke et absolutt krav at vedkommende har oppholdstillatelse i innflyttingslandet. Er det grunn til å tvile på om påstanden om døgnhvile i utlandet er korrekt, må det likevel kreves at vedkommende fremlegger oppholdstillatelse i innflyttingslandet.

Særlig om studenter:

For at norske studenter i utlandet skal regnes som utflyttet, må det i den totale vurdering også ses hen til om vedkommende i studiestaten har selvstendig bolig med helårs leiekontrakt. Det kan også være et moment om vedkommende har til hensikt å være i studiestaten etter fullførte studier.

Skal personen ikke regnes som utvandret, bør registermyndigheten registrere adressen på oppholdsstedet i postadressefeltet.

Særlig om personer med arbeid på Svalbard, de norske biland eller kontinentalsokkelen:

Dersom en person som oppholder seg på Svalbard, de norske biland eller kontinentalsokkelen melder utflytting til land utenfor Norden, skal ikke opphold i disse områder vurderes som tilknytning til Norge. Dette har sammenheng med at opphold på Svalbard ikke er omfattet av innflyttingsregelen i fregl. § 4-2 første ledd. Dette innebærer at dersom man etter de momenter som er listet opp i § 4-3 første ledd kommer til at vedkommende skal regnes som bosatt i et annet land, skal vedkommende registreres som utflyttet.

Fast arbeid på Svalbard vil vanskelig være forenlig med bosetting i land utenfor Norden da reiseavstand og feriedager vil sette sine naturlige begrensninger for hvor mye man kan oppholde seg i vedkommende land. Av samme grunn vil fast arbeid i Dronning Maud Land (Antarktis) heller ikke være forenlig med bosetting utenlands.

Saken vil stille seg annerledes for personer med arbeid på kontinentalsokkelen da disse alltid vil arbeide turnus og har kortere reiseavstand til land utenfor Norden. Sokkelarbeidere vil således kunne regnes som utflyttet dersom de ikke oppholder seg i Norge i friperiodene (utenom vanlig ferie) og for øvrig etter en samlet vurdering av de øvrige momenter i § 4-3 første ledd skal regnes som utflyttet.

13.1.2 Oppholdstillatelse utgått

Fregl. § 4-3 annet ledd

Utenlandske statsborgere som ikke lenger har lovlig opphold i en norsk kommune, skal registreres som utflyttet etter melding fra utlendingsmyndigheten.

Meldingen fra utlendingsmyndigheten er tilstrekkelig grunnlag for utflyttingsregistrering.

Utflyttingsregistreringen er en registermessig handling og kan ikke påklages. Er vedkommende person uenig, er det en sak vedkommende må ta opp med utlendingsmyndighetene.

Denne endring berører ikke barn som er fødselsregisterført og der foreldrene ikke kan dokumentere at barnet har fått oppholdstillatelse innen det er fylt tre måneder.

13.1.3 Ukjent oppholdssted

Fregl. § 4-3 tredje ledd

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Personer som de siste to år ikke har hatt kjent oppholdssted i Norge, regnes som utflyttet. Dette gjelder uavhengig av om de har adgang til å oppholde seg i Norge og gjelder således også norske statsborgere.

Fregforskr. § 4-4-8

Personer som studerer i utlandet og som ikke skal regnes som utvandret etter fregl. § 4-3 første ledd, regnes imidlertid fortsatt som bosatt i Norge dersom de overfor registermyndigheten, senest i forbindelse med sak som er reist etter lovens § 4-3 tredje ledd, dokumenterer at de er utenlandsstuderende og har beholdt tilknytningen til tidligere bosted i Norge.

13.2 Nordisk land

Fregl. § 4-3 fjerde ledd

Det følger av denne bestemmelsen at slike flyttinger skal avgjøres av registermyndigheten i vedkommende innflyttingsland, jf. art. 3 i overenskomsten om internordisk flytting.

Norsk registermyndighet må uten videre akseptere innflyttingslandets avgjørelse. Dersom innflyttingslandet kommer til at personen ikke skal registreres som bosatt der, må norske registermyndighet la personen fortsatt bli stående registrert i Norge med for eksempel uten fast bosted og adressen i utlandet ført i postadressefeltet.

14 Bosted i Norge

14.1 Døgnvileregelen

Fregl. § 5-1 første ledd

Hvor man regelmessig tar døgnvilen er hovedregelen om bosted og gjelder dersom ikke noe annet er fastsatt med hjemmel i § 5-1 siste ledd. "Regelmessig" må forstås der vedkommende jevnlig tar døgnvilen på samme sted over et visst tidsrom og ikke i betydningen én gang pr. uke.

Det andre hovedkriteriet "døgnvile" vil si det sted en person tar nattesøvnen eller tilsvarende hvile. Om vedkommende hele dagen oppholder seg i kommune A, men hver natt sover i kommune B, er det sistnevnte kommune (sovekommunen) som vil bli registreringskommunen.

14.2 Opphold under seks måneder

Etter fregforskr. § 5-1-1 skal kortvarige opphold under seks måneder ikke regnes som bosetting på oppholdsstedet. Bestemmelsen vil kunne gjelde der de faktiske forhold (f.eks. arbeidsløs/uten egen bolig) indikerer at oppholdet har karakter av å være tidsbegrenset. Unntak gjøres der vedkommende ikke har noen annen bostedsmessig tilknytning. Men slike personer kan det også være aktuelt å registrere etter regelen i fregforskr. § 5-1-3 eller § 5-1-11 tredje ledd.

Blir oppholdet lenger enn seks måneder, skal personen regnes som bosatt på oppholdsstedet. Det innebærer at enhver person som har oppholdt seg i kommunen i minst seks måneder, skal regnes som bosatt der.

14.3 Skiftevis døgnvile

Fregl. § 5-1 annet ledd

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Etter denne regel er det døgnvilen målt gjennom ett helt år som er avgjørende for hvor vedkommende skal være registrert bosatt. Bakgrunnen for å vurdere døgnvilen over ett år er at tilfeldige sesongmessige variasjoner i døgnvilen ikke skal slå ut. I tilfeller det er klart at sesongmessige variasjoner ikke vil være utslagsgivende, kan bostedssaken avgjøres umiddelbart. Er dette uklart, må saken avventes i 12 måneder.

Har en person 182 døgn i kommune A mot 183 døgn i kommune B i løpet av en 12 måneders periode, skal vedkommende være registrert i kommune B. Det kreves således ikke at det skal være en klar overvekt. Ferier og andre opphold som ikke tilbringes i noen av boligene, holdes utenfor vurderingen.

Dersom det unntaksvis skulle oppstå en helt jevn fordeling av døgnvilen, eller personen selv ikke kan gi en eksakt oppgave, legges det avgjørende vekt på hvor vedkommende har sin arbeidsmessige tilknytning.

Bevismessig kan regelen medføre problemer i det man av kontrollmessige årsaker ofte må akseptere flytterens påstand. Imidlertid vil normalt en person som påstår å bo mer i hjemkommunen enn arbeidskommunen ha bevisbyrden for at det er tilfelle.

Dokumentasjonskravet må ikke gjøre det urimelig vanskelig eller tungvint for personen å underbygge sin påstand, men man skal heller ikke uten videre godta personens påstand. Generelt gjelder at jo mer usannsynlig påstanden fra vedkommende er, jo større krav må det stilles til dokumentasjon. Aktuelt er å sannsynliggjøre reisingen med billetter, bomplasseringer, kjørebok eller lignende. For å vurdere holdbarheten i omfanget av pendlingen, kan det også kreves fremlagt dokumenter som viser fremmøte på arbeid. I saker hvor personer på grunn av avstand må ta natten i bruk for å komme frem i tide på arbeidet, kan døgnvilen denne natt verken krediteres det ene eller andre sted.

Dersom det ikke er mulig å få en klar oversikt over døgnvilefordelingen, har man ikke har annet valg enn å fastsette døgnvilen ut fra hva som fremstår som mest sannsynlig.

14.4 Pendling

14.4.1 Generelt - innledning

Fregl. § 5-3

Med pendling forstås det at personer på grunn av sitt arbeid må reise mellom bolig på arbeidssted og bolig på hjemstedet, dvs. at dagpendling ikke er mulig. Nærmere regler er gitt i fregforskr. §§ 5-3-1 til 5-3-5.

En fremstilling av pendlerbestemmelsene kan derfor tematisk deles inn i fire grupperinger:

- arbeid – hva forstås med det
- bolig – foreldrehjem, sontringen selvstendig/uselvstendig bolig og sammenligningsregelen
- personer – sontringen mellom enslige og familiependlere
- reiser – hvor ofte må en person reise mellom arbeidssted og hjemkommune

I den videre fremstilling vil det gis en nærmere forklaring på disse grupperinger.

14.4.2 Arbeid

Fregforskr. § 5-3-1

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Det sentrale er at man må opprettholde to boliger på grunn av inntektsgivende virksomhet. Dette omfatter:

1. Arbeid der det foreligger et ansettelsesforhold, eventuelt at en er freelancer, og at en mottar lønn for oppdrag, tjenester eller lignende som utføres for arbeidsgiver.
2. Virksomhet av økonomisk karakter som omsetning og/eller produksjon av varer og tjenester.

Sondringen studier - arbeid

For personer som både studerer og arbeider kan det være vanskelig å avgjøre hvorvidt de skal regnes som studenter eller arbeidstakere, jf. punkt 14.8.

Noen klare eksempler:

1. Praksisår befalsskole = arbeid
2. Praksisår politihøyskole = studier
3. Doktorgradsstudenter som driver lønnet forskning = arbeid
4. Studier + arbeid helg/kveld = studier
5. Studier + 100 prosent arbeid = arbeid

Tvilstilfelle:

Studier + 50-90 prosent arbeid = vurderes konkret i det enkelte tilfelle

I et tvilstilfelle som dette må det tas stilling til hva som regnes som hovedbeskjeftigelsen til personen. For å finne ut av dette må det foretas en konkret helhetsvurdering av tilfellet. Vurderingstemaet blir om hovedbeskjeftigelsen er studier eller arbeid. For å kunne ta stilling til dette må en blant annet vektlegge følgende to momenter:

- bruk av tid
- dag/kveld

Det er verdt å merke seg at også andre momenter kan vektlegges i vurderingen. Uansett må det alltid foretas en konkret helhetsvurdering.

14.4.3 Foreldrehjem

Fregforskr. § 5-3-3 fjerde ledd

Med foreldrehjem forstås det folkeregistrerte bosted til foreldrene eller andre som en har vokst opp hos. Det vil si det folkeregistrerte bosted foreldrene nå har uavhengig av om man selv har vokst opp der. Kan to steder regnes som foreldrehjem, blir det av de to stedene hvor en tar mest døgnhvile regnet som foreldrehjem.

Dersom vedkommende har eksklusiv disposisjonsrett til en del av den bygning som foreldrene bor i og det med leiekontrakt og kvitteringer dokumenteres at det betales markedsleie, anses ikke denne boenheten som en del av foreldrehjemmet. Denne delen av bygningen betraktes i slike tilfeller som vedkommendes boenhet.

14.4.4 Selvstendig/uselvstendig bolig

Fregforskr. § 5-3-4

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Med selvstendig bolig forstås hus/leilighet på minst 30 kvm areal av primærrom, med innlagt vann og avløp, som man skal disponere i minst ett år og som man har tilgang til alle ukens dager.

Med uselvstendig bolig forstås alle andre boliger, jf. fregforskr. § 5-3-4 siste ledd.

14.4.4.1 Utgangspunkt: minst 30 kvm areal av primærrom

Begrepet primærrom kan for alle praktiske formål sies å ha erstattet det tidligere begrepet boareal. Ved måling av primærrom legges NS 3940:2007 (3. utgave) om «Areal og volumberegning av bygninger», samt «Takstbransjens retningslinjer ved arealmåling av boliger – 2008» til grunn. Begrepet primærrom er definert som «bruksareal av boligens primærdel». En samling primære rom utgjør bygningens primærdel.

Hva regnes som primærrom

Følgende rom er av takseringsbransjen definert som primærrom: kjellerstue, peisestue, TV-stue, loftstue, lekerom, arbeidsrom, hjemmekontor, PC-rom, medierom, bibliotek, innredet hobbyrom, trimrom (må ha fastmontert utstyr, for eksempel ribbevegger), stue, allrom, omkleddingsrom, bad/dusjrom, toalett, vaskerom, entré/vindfang, kjøkken, soverom, innredet gang mellom primærrom, trapp mellom primærrom og gang inklusive trapp mellom rom som er nevnt over.

Det resterende areal kalles sekundærrom. Dette arealet inngår ikke i boligens primærdel. Sekundærrom er bruksareal av sekundærdelen. En samling sekundære rom utgjør bygningens sekundærdel. Areal av vegger mellom primærrom og sekundærrom tilhører sekundærrom. Følgende rom er definert som sekundærrom: matkjeller, potetkjeller, uinnredet kjellerrom, kott, uinnredet loft, boder, garderobe, oppbevaringsrom, lagerrom, garasje, fyrrom, søppelrom, tekniske rom og gang inklusive trapp mellom rom som er nevnt over (uansett innredning og hvor mye de er blitt påkostet). I visse typer boliger som kollektivhus, studenthjem og lignende kan også fellesrom som f.eks. oppholdsrom, hobbyrom og trimrom regnes som hoveddel, det vil si at arealet skal telle med som en del av vedkommendes boenhet. Denne kan da om nødvendig deles opp i privat hoveddel og felles hoveddel. For å inngå i primærrom, må følgende tre krav oppfylles:

- rommet må ha fri høyde over gulv på minst 1.9 m. Fri høyde er høyde til underkant himling eller til underkant av konstruksjoner som hanebjelker og lignende. I rom med skråtak måles arealet som har mindre høyde enn 1.9 m bare inntil 60 cm utenfor denne høyden
- rommet må være tilgjengelig via dør, trapp, permanent eller nedfellbar stige
- rommet må ha gulv.

Areal, målemetode for primærrom

Ved måling av primærrom brukes reglene for måling av bruksareal. Primærrom måles til innside av omsluttende vegger for primærdelen. I arealet medregnes

- indre vegger med inntil 0,5 m tykkelse som ligger innenfor boligens primærdel. Er veggtykkelsen større, trekkes bare det overskytende fra
- innredningsenheter, frittliggende rør og ledninger
- kanal som er mindre enn 0,5 kvm og ikke er tilknyttet omsluttende vegg.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Areal, målemetode for bruksareal

Bruksareal er bruttoareal (BTA) minus arealet som opptas av yttervegger. Samlet bruksareal består av primærrom + sekundærrom, se ovenfor.

Partens plikt til selv å dokumentere areal av primærrom, jf. fregforskr. § 5-3-4 annet ledd.

Det er parten selv som må dokumentere areal av primærrom. Det følger av forskriftens ordlyd at oppmåling av takstmann er godkjent som dokumentasjon. Problemet er hvilken type øvrig dokumentasjon som skal godtas av folkeregistermyndigheten.

Generelt sett må kravene til dokumentasjon skjerpes desto nærmere grensen for uselvstendig bolig en kommer. Dette innebærer at dokumentasjon som i enkelte tilfelle kan godtas ikke vil kunne være god nok i en annen forbindelse. Det er derfor ikke mulig å gi en uttømmende oppregning av dokumentasjon som kan godtas.

Arkitekttegninger sendt til plan- og bygningsetaten i forbindelse med oppføring av bolig vil i enkelte tilfelle kunne godtas. Her må det imidlertid ses hen til hvor gamle tegningene er.

Salgsoppgaver utarbeidet av megler i forbindelse med salg av boligen bør en i utgangspunktet ikke godta. Imidlertid bør slik dokumentasjon kunne godtas i sakene hvor det ikke er tvilsomt hvorvidt leiligheten er selvstendig eller uselvstendig.

Arealberegning når flere bor sammen:

Når flere bor sammen, skal areal av primærrom deles på antall beboere over 15 år. Bestemmelsen angir to forskjellige metoder for å beregne areal av primærrom pr. beboer.

Hovedregelen er § 5-3-4 første ledd annet punktum. Unntaket er tredje ledd. Det er viktig å avgjøre i hvilke tilfelle unntaksregelen skal legges til grunn for arealberegningen.

Hovedregelen i § 5-3-4 første ledd annet punktum:

Bestemmelsen omfatter alle tilfelle hvor flere bor i en boenhet sammen. Det avgjørende er her at parten bor i boenheten, ikke hvorvidt parten eier, leier eller på annen måte har adgang til å bo der. Boenhetens areal av primærrom skal deles på antall beboere over 15 år. Det er ingen maksimalgrense for hvor mange som skal tas med i utregningen, sml. tredje ledd i.f.

Den tidligere regel som sondret mellom den som leide og den som eide har således ingen betydning etter denne bestemmelsen.

Bestemmelsen er forutsatt å gjelde samboere, familier og andre bofelleskap med to eller flere personer i samme husstand.

Unntaket i § 5-3-4 tredje ledd

Ordlyd: «leier bolig i boenhet der det også bor andre, kan han kreve»

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

"leier"

Bestemmelsen gjelder kun i de tilfelle hvor vedkommende leier en bolig i en boenhet. At bestemmelsen kun er ment å gjelde i leietilfellene, følger også klart av forarbeidene til tidligere forskrift. Se også § 5-3-4 første ledd annet punktum hvor det står: «I boenhet der det bor mer enn en person» der det ikke er tilsvarende avgrensning til leieforhold.

"bolig i boenhet"

Utgangspunktet er at regelen gjelder for boenheter med flere boliger, typisk studenthjem og andre hybelhus. Forarbeidene nevner i tillegg det tilfelle at det leies en hybel i leilighet hvor det fra før bor et par. Dette innebærer at de som alene eller sammen leier en boenhet som ikke består av flere boliger, ikke vil kunne påberope seg denne regelen.

"kreve"

I dette ligger det at hvis de nevnte vilkår er oppfylt, så kan han kreve at arealberegningen gjøres etter tredje ledd. Dette forutsetter imidlertid at parten er gjort kjent med denne bestemmelsen, jf. fvl. §§ 11, 16 og 17. Hvis parten ikke krever dette, vil arealet beregnes etter første ledd.

Forskjellen i arealberegning mellom første ledd annet punktum og tredje ledd

Første ledd: 30 kvm for første beboer, deretter 20 kvm for hver ytterligere beboer. Hele boenhetens areal av primærrom legges til grunn. Det er kun beboere over 15 år som medregnes.

Eks: 4 personer vil ha uselvstendig bolig hvis areal av primærrom på 87 kvm (30 + 19 + 19 + 19). For å være selvstendig må boligen være på 90 kvm (30 + 20 + 20 + 20).

Tredje ledd: Etter denne bestemmelsen kan beboeren kreve at det legges til grunn et areal av primærrom på 30 kvm. Dette skal utregnes ved at det tas utgangspunkt i det arealet beboeren disponerer alene tillagt hans del av det arealet i boenheten som «etter sin art er felles». Hva som her måtte være avtalt i leiekontrakten er ikke avgjørende. Med uttrykket "etter sin art er felles" skal forstås de deler av areal av primærrom som alle beboerne disponerer sammen slik som kjøkken, bad, stue og entre. Dette innebærer at en deler fellesarealet på antall beboere. Det er kun beboere over 15 år som medregnes. Er det 7 eller flere beboere over 15 år, ses det bort fra hele fellesarealet.

Eks: 4 personer vil ha uselvstendig bolig på 119 kvm. Hver person disponerer et rom på 10 kvm alene, kan da disponere inntil 19,75 kvm hver av det areal som etter sin art er felles som her vil være 79 kvm. Utregningen blir da: $10 + (79/4) = 29,75$ pr. person. $29,75 \times 4 = 119$ kvm.

Hvilken av de to bestemmelsene som legges til grunn for beregningen av areal av primærrom, vil følgelig i visse tilfeller være av stor betydning for hvorvidt en leilighet skal anses som uselvstendig eller selvstendig.

14.4.4.2 Innlagt vann og avløp

Det er ikke krav om at en bolig har WC eller annen form for toalett for å være selvstendig.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Brønn/borehull med pumpe i huset vil regnes som innlagt vann, forutsatt at den er isolert mot frost.

At boligen er tilkoblet det offentlige vannettet antas ikke å være et krav, så sant den alternative vann og avløpsfunksjon har samme funksjonalitet.

14.4.4.3 Disponere i minst ett år

Dette innebærer at boliger som skal disponeres i mindre enn ett år, alltid vil være uselvstendige uavhengig av størrelse og av om det er innlagt vann og avløp. Forlenges en leiekontrakt slik at det samlede leietidsrom blir lenger enn 12 måneder, vil parten ikke kunne påberope seg at leieperiodene skal ses hver for seg, det vil si at de må ses i sammenheng.

Problemer i relasjon til dette kravet vil kunne oppstå hvis parten påberoper seg at han bytter leilighet en gang i året i arbeidskommunen eller at to eller flere pendlere har satt leilighetsbytte i system. Det avgjørende i så måte vil være hvorvidt parten kan dokumentere at det har funnet sted en reell flytting, og at han ikke har tenkt å bli boende på det nye stedet i over ett år.

14.4.4.4 Tilgang alle ukens dager

Ut fra ordlyden må det legges til grunn at dokumentasjon på at boligen ikke kan disponeres i helgene vil være tilstrekkelig.

Hvis det dokumenteres at boligen i en nærmere angitt periode ikke kan disponeres i helgene, antas det at det må tas utgangspunkt i normaltstanden, dvs. at den kan disponeres alle ukens dager.

14.4.5 Sammenligningsregelen

Fregforskr. § 5-3-3 femte ledd, jf. § 5-3-2 siste ledd siste punktum

Bestemmelsen omfatter personer som har vært registrert bosatt i en kommune i minst tre år sammenhengende på det tidspunkt herværende pendling tar til. De vil da kunne ha halvparten så stor bolig i arbeidskommunen som hjemkommunen og likevel bli registrert som pendlere.

Bestemmelsen gjelder bare dersom boligen på hjemstedet er en selvstendig bolig som vedkommende eier eller leier. Sidestilt er bolig pendleren benytter mot å dekke driftskostnadene, dersom pendleren er en nær slektning av eiendommens eier eller mottaker etter en fødesrådskontrakt. Foreldrehjem faller således utenfor, med mindre vedkommende i tre år før pendlingen tok til har disponert selvstendig bolig i foreldrehjemmet og med kvitteringer eller kontoutskrifter dokumenterer at driftskostnadene dekkes, alternativt at det med leiekontrakt og kvitteringer dokumenteres at det betales markedsleie, se også pkt. 14.4.3 "Foreldrehjem".

Personen kan selv velge å bruke sammenligningsregelen fremfor den vanlige konstallasjonen selvstendig/uselvstendig bolig. For at så skal skje, må borgeren fremsette krav om at sammenligningsregelen skal legges til grunn.

Bestemmelsen gjelder for enslige og under visse forutsetninger for ektefeller. Ektefeller som kan benytte sammenligningsregelen, behandles under punkt 14.4.7 – "Familiependlere".

Det er borgeren selv som må dokumentere at boligen i arbeidskommunen holder seg innenfor den arealgrensen som er gitt i bestemmelsen, jf. § 5-3-3 femte ledd, jf. 5-3-4 annet ledd.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Vilkår:

- registrert bosatt i hjemkommunen i tre år
- dobbelt så stor areal av primærrom på boligen i hjemkommunen som boligen i arbeidskommunen
- eier eller leier boligen, alternativt disponerer boligen mot å dekke driftskostnadene, dersom pendleren er nær slektning av boligens eier, eventuelt mottaker etter føderådskontrakt

Det første strekpunktet skaper få problemer. Det avgjørende er at en har vært registrert bosatt i samme kommune i tre år. At det er på samme bosted i kommunen er ikke noe krav. Vilkåret må være oppfylt også i de tilfelle hvor registreringen i hjemkommunen er opprettholdt for eksempel gjennom fregforskr. § 5-1-4.

I tilfelle av kommunesammenslåinger, vil borgeren dra med seg botiden fra den tidligere kommunen inn i den nye kommunen. Etter sammenslåingen, må borgeren kunne flytte innenfor den nye kommunens grenser.

Når det gjelder det andre strekpunktet, vil problemene knyttet til oppmåling av areal av primærrom bli de samme som beskrevet ovenfor om selvstendig bolig.

I det siste strekpunktet kan alternativet "utgifter til leie av boligen" skape problemer. Det må kreves at pendleren finansierer boligen fullt ut. Det må således betales en reell leie, enten i form av penger eller som naturalytelse. Leien må ikke være symbolsk.

14.4.6 Enslige pendlere

Fregforskr. § 5-3-3

Det må sondres mellom de vanlige pendlersituasjonene og de tilfellene hvor borgeren krever registrering etter sammenligningsregelen i femte ledd. I den følgende fremstilling ses det bort fra sammenligningsregelen, jf. § 5-3-3 femte ledd.

Hvem som er enslig, defineres i første ledd. Her går det frem at en er enslig med mindre en er gift og/eller har felles hjem med barn.

Enslige personer deles etter forskriften inn i tre kategorier:

1. Enslige som i løpet av året ikke fyller 22 år og som pendler mellom foreldrehjem og annen bolig.
2. Enslige som i løpet av året fyller 22 år eller mer og som pendler mellom foreldrehjem og selvstendig bolig.
3. Andre enslige som pendler mellom to eller flere boliger.

14.4.6.1 Enslige som i løpet av året ikke er fylt 22 år og som pendler mellom foreldrehjem og annen bolig

Fregforskr. § 5-3-3- annet ledd første punktum

Vedkommende regnes alltid som bosatt i foreldrehjemmet under forutsetning av at de øvrige pendlervilkårene er oppfylt. Dette gjelder uavhengig av om boligen i arbeidskommunen er selvstendig eller uselvstendig.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

14.4.6.2 Enslige som i løpet av året vil fylle 22 år eller mer og som pendler mellom foreldrehjem og selvstendig bolig.

Fregforskr. § 5-3-3 annet ledd annet punktum

Er et unntak fra bestemmelsen i første punktum. Det er et krav om at boligen på arbeidsplassen er uselvstendig for at man skal kunne registreres etter pendlerbestemmelsene. Er boligen på arbeidsplassen selvstendig, skal han registreres som bosatt i denne.

14.4.6.3 Andre enslige som pendler mellom to eller flere boliger

Fregforskr. § 5-3-3 siste ledd

«Andre enslige» gjelder personer (også de under 22 år) som pendler mellom to eller flere boliger, hvorav ingen av boligene er foreldrehjemmet. I slike tilfelle skal personen regnes som bosatt i den selvstendige boligen. Er begge boligene enten selvstendige eller uselvstendige, gjelder døgnhvilerregelen i fregl. § 5-1 annet ledd.

14.4.6.4 Skjematisk fremstilling av hvor personer skal være registrert bosatt

På grunnlag av det som er skrevet i punkt 14.4.6.1 til 14.4.6.3 skal pendlere regnes som bosatt i den boligen som kommer høyest opp på de to følgende oppstillinger:

21 år eller yngre	22 år eller mer
- foreldrehjem	- selvstendig bolig
- selvstendig bolig	- foreldrehjem
- uselvstendig bolig	- uselvstendig bolig

Når det pendles mellom to boliger som rangeres likt, må saken løses etter fregl. § 5-1 annet ledd.

14.4.6.5 Regelen i § 5-3-3 tredje ledd

Etter 1. punktum kan den enslige kreve å bli registrert på bosted hvor han har sin overveiende døgnhvile, selv om den andre boligen er foreldrehjemmet. Dette må forstås slik at parten ikke ønsker pendlerregistrering slik at fregl. § 5-1 annet ledd vil gjelde.

2. punktum presiserer at for de tilfelle parten har krevd å bli registrert etter § 5-3-3 tredje ledd, så kan ikke registreringen omgjøres med mindre det skjer vesentlige forandringer i boligsituasjonen mv. Dette må forstås dit hen at hvis parten først har takket nei til å bli registrert etter pendlerbestemmelsene, jf. 1. punktum «krevd», så kan en ikke ombestemme seg etterpå.

14.4.7 Familiependlere

Fregforskr. § 5-3-2

Dette omfatter ektefeller/registrerte partnere som pendler. Videre omfattes ugifte pendlere som har felles hjem med barn etter § 5-2-1 samt pendlere som forsørger og bor sammen med søsken. De to sistnevnte skal regnes som bosatt i deres felles hjem.

For ektepar må det sondres mellom de tilfelle hvor en eller begge ektefellene pendler.

14.4.7.1 En ektefelle pendler

Fregforskr. § 5-3-2 første ledd første punktum

Da skal man være registrert bosatt der ektefelle eller barn er registrert bosatt under den forutsetning at boligen er felles, jf. § 5-2-1 første og annet ledd, se nærmere punkt 14.5.1 og 14.5.2. Felles hjem med ektefelle går foran felles hjem med andre.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

14.4.7.2 Begge ektefeller pendler

Det må sondres mellom de tilfellene hvor ektefellene pendler mellom flere felles boliger og de tilfellene hvor de pendler mellom forskjellige boliger.

Ektefellene pendler mellom flere felles boliger:

Fregforskr. § 5-3-2 annet ledd

Bestemmelsen regulerer kun de tilfelle hvor det pendles mellom flere felles boliger. Vilkåret for felles bolig er omhandlet i punkt 14.5. Bestemmelsen setter opp følgende rangorden:

- felles hjem med barn
- selvstendig bolig
- den bolig hvor ektefellene har overvekten av sin samlede døgnhvile

Ektefellene pendler til hver sin pendlerbolig:

Fregl. § 5-2 første ledd og fregforskr. § 5-2-1 første ledd

Har ektefellene opprettet et felles hjem, skal de registreres der, jf. lovens § 5-2 første ledd. Har ektefellene flere felles hjem skal de registreres i det hjem hvor de tar sin overveiende samlede døgnhvile, jf. fregforskr. § 5-2-1 første ledd.

14.4.7.3 Sammenligningsregelen for ektefeller

I situasjoner hvor begge ektefellene pendler mellom flere felles boliger kan de kreve å bli registrert bosatt etter sammenligningsreglen, jf. § 5-3-2 siste ledd siste punktum.

Det er to vilkår som må være oppfylt for at ektefeller kan påberope seg sammenligningsregelen:

- Ektefellene må pendle mellom felles boliger.
- Ektefellene må ikke ha felles hjem med barn.

I de tilfellene ektefellene anses for å ha felles hjem med barn, se fregforskr. § 5-2-1 annet ledd. Som barn forstås egne barn og fosterbarn som i løpet av året ikke er blitt myndig.

Normalt skulle det være uproblematisk å ta stilling til hvorvidt ektefellene pendler mellom felles boliger eller om de har felles hjem med barn. Sammenligningsregelen får imidlertid en del konsekvenser som ikke er heldige:

1. Hvis barnet studerer og av denne grunn er registrert som bosatt i foreldrehjemmet, jf. fregforskr. § 5-1-4, vil foreldrene formelt sett ha felles hjem med barnet. Reelle hensyn tilsier at en i en slik situasjon bør bygge på de faktiske forhold.
2. Foreldrene har p.t. ikke felles hjem med barnet og er registrert som pendlere etter sammenligningsregelen. Hvis barnet deretter flytter inn i en av boligene til foreldrene slik at det har oppstått felles hjem med barnet, vil pendlerregistreringen måtte opphøre.
3. Hvis en av ektefellene har et særkullsbarn som vedkommende har felles hjem med, vil vilkårene for å bli registrert etter sammenligningsreglen for denne ektefellen ikke være oppfylt. Dette innebærer at heller ikke den andre ektefellen vil kunne bli registrert som pendler etter sammenligningsreglen, siden det er et vilkår at begge ektefellene oppfyller vilkårene. Dette innebærer at sammenligningsregelen ikke kan benyttes av den ene ektefellen hvis den andre ektefellen ikke oppfyller vilkårene.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

14.4.8 Pendlerreiser

Fregforskr. § 5-3-5

14.4.8.1 Enslige pendlere

For enslige er forutsetningen for å registreres som pendler at besøkene i den bolig som regnes som det folkeregistremessige bosted skjer med en regelmessighet og hyppighet som etter forholdene anses som rimelig. Reiseavstand, reisemulighet, og økonomi teller også med i vurderingen.

Over 22 år

For enslige som i løpet av året fyller 22 år eller mer, er kravet til reisehyppighet vanligvis satt til et hjembesøk hver tredje uke. Med kort reiseavstand til foreldrehjemmet eller annet hjem, må det kreves hyppigere besøk. Ved reisetid én vei på opptil to timer, er det i henhold til forvaltningspraksis krav om hjemreise hver uke.

I visse tilfelle kan imidlertid registrering som pendler godtas også ved sjeldnere hjembesøk enn hver tredje uke. Dette gjelder enslige som ved siden av arbeid er under utdanning. Videre gjelder det når det foreligger helt spesielle forhold, f.eks. spesielle arbeidsforhold, svak økonomi og sykdom som gjør det rimelig å lempe på minstekravet. Lang reiseavstand kan i seg selv ikke begrunne noe unntak fra treukerskravet.

Under 22 år

For enslige som er ikke fyller 22 i løpet av året gjelder ikke kravet om en hjemreise hver tredje uke. For disse gjelder det etter forvaltningspraksis et krav om hjemreiser hver sjettede uke.

14.4.8.2 Familiependlere

For familiependlere gjelder de krav til besøkshyppighet som tilsier at ektefellenes bolig skal regnes som det felles hjem, se pkt. 14.5. "Felles hjem".

14.4.9 Saksbehandling

Informasjon til mulige pendlere

Det anbefales at registermyndigheten i de tilfellene det erfaringsmessig er grunn til å anta at parten vil påstå at han eller hun skal regnes som pendler, sammen med forhåndsvarslet legger ved skjema for opplysninger om boforhold og pendling, samt innholdet i fregforskr. §§ 5-3-1 til 5-3-5. Dette for at saken skal bli så godt opplyst som mulig før vedtak fattes og for å unngå at saken trekker unødig ut i tid.

Det må fremgå av forhåndsvarslet at ovennevnte informasjon er lagt ved. Videre bør det tas inn en oppfordring om å fylle ut nevnte skjema dersom man pendler, samt et varsel om at det ellers vil bli lagt til grunn at vedkommende regelmessig tar sin døgnhvile i innflyttingskommunen.

Krav om flyttemelding?

Søknader om pendlerregistrering er i folkeregistreringsammenheng å betrakte som et spørsmål om hvorvidt vedkommende skal eller ikke skal registreres som bosatt i kommunen. Hvorvidt registermyndigheten har plikt til å behandle søknader om pendlerregistrering uten at det foreligger flyttemelding, avhenger av om registermyndigheten av eget initiativ har tatt opp saken ved å sende

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

anmodning om å melde flytting, eller om det er parten selv som tar saken opp med registermyndigheten. I sistnevnte tilfelle har ikke parten krav på å få saken behandlet uten at det leveres inn en søknad om dette i form av en flyttemelding. Dette gjelder for enhver bostedssak, uavhengig av om vedkommende er pendler eller ikke.

Hvem skal behandle saken?

Hvorvidt saken skal behandles av registermyndigheten for arbeidskommunen eller hjemkommunen er avhengig av hvor vedkommende fra før er registrert bosatt. Styrende vil være hvilken kommune det meldes flytting til i forbindelse med pendlersøknaden.

1. Vedkommende er registrert bosatt i hjemkommunen

Saken skal da behandles av registermyndigheten for arbeidskommunen.

2. Vedkommende er fra tidligere registrert bosatt i arbeidskommunen

Det må da avklares mellom registermyndigheten for arbeids- og hjemkommunen om de faktiske forhold har endret seg i en slik grad at det har oppstått en ny sak siden vedkommende ble registrert i arbeidskommunen.

Dersom det er oppstått en ny sak, så skal denne behandles av registermyndigheten for hjemkommunen.

Dersom det ikke har oppstått en ny sak, så skal registermyndigheten for arbeidskommunen behandle saken som en klagesak, jf. fvl. § 33, se pkt. 1.6.8 "Forvaltningsloven - klagebehandlingen i underinstansen". Er det gått mer enn ett år siden vedtak om registrering i arbeidskommunen ble fattet, jf. samme lovs § 31 siste ledd, skal registermyndigheten behandle saken som en omgjørings sak i henhold til lovens § 35, se pkt. 1.6.9. "Forvaltningsloven – omgjøring".

Dokumentasjon

Det er personen selv som har bevisbyrden for at han er pendler. Det vil her være naturlig å kreve fremlagt leiekontrakt, eventuelt dokumentasjon for eierforhold, når det gjelder boligens beskaffenhet. For hyppighet av hjemreiser kan det kreves billetter når det gjelder offentlig kommunikasjon og kjørebok/drivstoffkvitteringer når egen bil benyttes.

Pendling over en 3 måneders periode regnet fra det tidspunkt vedkommendes opphold i arbeidskommunen faktisk tok til, burde normalt kunne danne grunnlag for å avgjøre pendlerspørsmålet. Dersom det likevel skulle by på problemer, får man i vedtaket heller anføre at det kan bli omgjort dersom det i ettertid skulle vise seg at kravet til hjemreiser i § 5-3-5 ikke er oppfylt.

Underretning til skattemyndigheten

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Når en person er blitt registrert etter pendlerregelen, underrettes skattemyndigheten for bostedskommunen.

14.4.9.1 Registrering - spesifisert registreringstype "Pendler"

Bostedskommunen skal utføre registreringen. Dersom registermyndigheten for arbeidskommunen fatter vedtak om at personen ikke skal registreres bosatt der, dvs. at vedkommende fortsatt skal være registrert i hjemkommunen etter pendlerreglene, skal kopi av vedtaket på samme måte som i dag sendes til bostedskommunen, som registrerer pendlerstatusen. Spesifisert registreringstype "Pendler" registreres i Folkeregisteret, og som registreringsdato skal dato for vedtaket brukes.

Når en person som er registrert med pendlerstatus flytter, må pendlerforholdet tas opp til ny vurdering. I flytterutinen er det lagt inn en varselmelding for personer registrert med pendlerstatus: «Skal pendlerstatus fornyes?». Dersom ikke ny kode for spesifisert registreringstype oppgis, vil den registrerte pendlerstatusen bli slettet ved flyttingen.

Pendlerforhold som opphører uten at personen flytter, f.eks. ved skifte av arbeidssted eller pga. andre forhold, registreres i henhold til beskrivelse i Brukerveiledning DSF.

Som registreringsdato skal dato for den aktuelle hendelsen benyttes hvis den er kjent for registermyndigheten. Hvis datoen ikke er kjent, skal registermyndigheten bruke den datoen det ble kjent med forholdet.

For å få en oversikt over pendlere, benyttes adresseoppslaget ADROP.

14.5 Felles hjem

Fregl. § 5-2 og fregforskr 5-2-1

Bestemmelsen regulerer registrering av ektefeller, registrerte partnere og foreldre med barn og sier at dersom ektefellene/partnerne har felles hjem, skal de være registrert som bosatt på samme sted (der hvor det felles hjem ligger).

For pendlende ektefeller, se pkt. 14.4.7 "Familiependlere".

14.5.1 Ektefeller/registrerte partnere

Fregl. § 5-2 første ledd og fregforskr. § 5-2-1 første ledd

Bestemmelsen gjelder personer som er gift eller har inngått registrert partnerskap, og sier at når disse har felles hjem, skal de regnes som bosatt i dette hjemmet.

For å ha felles hjem er det en forutsetning at ektefellene har flyttet sammen, enten før, i forbindelse med eller etter ekteskapsinngåelsen, dvs. at de ikke hver for seg har blitt boende i separate boliger. Å fastslå når en etablering av felles hjem har funnet sted der hvor ektefellene fortsatt disponerer hver sine boliger må bero på en konkret vurdering.

Vi skal her peke på noen momenter som vil være avgjørende i vurderingen av om ektefeller eller registrerte partnere ikke har opprettet felles hjem.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Det kreves at de har hver sin bolig og at de samtidig ikke faktisk har flyttet sammen. Begge krav må være oppfylt. I det første kravet er boligens beskaffenhet et viktig moment. Har den ene tatt med seg alle sine eiendeler til den nye boligen og har de noen gang i det hele tatt opprettet felles hjem og bodd sammen. I det siste kravet er det avgjørende hvor ofte de besøker hverandre og om besøk skjer fast hos den ene ektefellen.

Dersom man kommer frem til at felles hjem er opprettet og ekteparet disponerer mer enn en bolig, er det den av boligene hvor ekteparet samlet sett tar mest døgnhvile som er det felles hjem. Eks.: Har mannen 30 prosent døgnhvile i kommune A og 70 prosent i kommune B, og hustruen har 90 prosent i kommune A og 10 prosent i B, vil det samlet si at ektefellene har mye mer døgnhvile i A enn B. Døgnhvilen tilsier da at det felles hjem ligger i kommune A.

Kommer man derimot frem til at det ikke er opprettet felles hjem, må døgnhvilen og andre forhold ses isolert for hver enkelt ektefelle/partner. Ut fra eksempelet ovenfor ville det ha ført til at mannen hadde blitt registrert som bosatt i kommune B og hustruen i kommune A.

Der det foreligger en lovformelig separasjon, skal bostedet avgjøres etter fregl. § 5-1, uten noen vurdering av spørsmålet om felles hjem.

Samboende omfattes ikke av regelen om felles hjem og skal registreringsmessig behandles på samme måte som ugifte personer.

14.5.2 Personer som har barn

Fregl. § 5-2 første ledd og fregforskr. § 5-2-1 annet ledd

Har en person felles hjem med barnet, skal han regnes som bosatt i dette hjemmet. Det er videre barnets bosted som er avgjørende for foreldrenes bosted og ikke omvendt. Barns bosted avgjøres etter fregl. § 5-1.

Hva menes med "sine barn"?

Uttrykket "sine barn" omfatter biologiske barn, adoptivbarn og pleiebarn. Med barn forstås en person som i løpet av året ikke er fylt 18 år. Barn som har valgt bostedsregistrering i foreldrehjemmet etter fregforskr. § 5-1-4, vil faktisk ta døgnhvilen i en annen bolig og faller derfor utenfor begrepet.

Er det opprettet felles hjem med barna?

Følgende momenter gjør seg gjeldende:

- hva er oppgitt på fødselsmeldingen
- betales barnebidrag
- deltar personen aktivt i oppfostringen av barnet
- hvor oppbevares personlige eiendeler
- har vedkommende egen bolig et annet sted
- hvor tar personen døgnhvilen

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Det kan oppstå tilfeller hvor en registrerings sak både kan løses etter § 5-2-1 første ledd og § 5-2-1 annet ledd. Det vil gjelde der ektefeller med barn disponerer flere boliger. I et slikt tilfelle vil § 5-2-1 annet ledd gå foran § 5-2-1 første ledd.

14.5.3 Oppløsning av det felles hjem

Fregforskr. § 5-2-1 tredje ledd

Der det er opprettet felles hjem i henhold til fregl. § 5-2 første ledd, regnes det som oppløst når den ene har flyttet ut og besøk i det tidligere felles hjem normalt ikke forekommer oftere enn hver tredje måned. Dette er en aktuell situasjon der en av ektefellene flytter ut av det felles hjem og i de tilfeller en person som har hatt del i den daglige omsorgen for sitt barn, flytter ut av barnets hjem. Felles hjem med barn kan også oppløses ved at barnet flytter ut.

Det som er avgjørende for vurderingen av om det felles hjem er oppløst, er om det er skjedd en bostedsforrykning, dvs. at man har bosatt seg på et nytt sted. I bosetting ligger det at man har en forholdsvis varig/fast tilknytning til nytt bosted. Dessuten kreves det at besøk i det tidligere felles hjem ikke forekommer oftere enn hver tredje måned.

Besøk er ikke legaldefinert i folkeregisterregelverket. Språklig sett kan besøk forstås som kortere opphold, uanmeldt eller etter invitasjon med et bestemt formål, hvilket vil si at man har slått seg til ro for et visst tidsrom. Dette innebærer at man ikke bare er i farten, for eksempel kun for å hente eller levere barn. Dette må være utgangspunktet for forståelsen av besøk i folkeregisterforskriftens forstand.

Noen eksempler på mulige typetilfeller:

1. Familien har ett felles hjem, en av ektefellene flytter ut.
Det skal da vurderes etter § 5-2-1 tredje ledd om den utflyttede ektefelle fortsatt har felles hjem med familien.
2. Ektefelle A flytter med barna ut av det felles hjem. Ektefelle B blir boende igjen. Ektefellene er fortsatt gift.

Det tidligere felles hjem er da opphørt. Ektefelle A og barna registreres bosatt på den nye adressen. Spørsmålet er hvorvidt et nytt felles hjem er opprettet på den nye adressen for ektefelle Bs vedkommende.

Det skal da vurderes etter fregl. § 5-2 første ledd om det for ektefelle B er opprettet et nytt felles hjem på ektefelle A/barna sin adresse.

3. Ektefelle A og ektefelle B bor hver for seg med hvert sitt felles barn. De er fortsatt gift.

Her vil normalt løsningen bli at ektefellene og barna bostedsregistreres på de respektive adresser. Allikevel må det foretas en konkret vurdering i hver sak.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

14.5.4 Dispensasjon

Fregforskr. § 5-2-1 fjerde ledd

Registermyndigheten gis her adgang til å dispensere fra bestemmelsene i første og annet ledd. Bestemmelsen har ikke noen betydning for skattemessig bosted og skattemanntall.

Dispensasjonsbestemmelsen gjelder for personer som tar sin overveiende døgnhvile borte fra ektefelle og/eller barn og som er innvalgt i kommunestyre/fylkesting og familien i valgperioden flytter til en annen kommune/fylke.

Bestememlsen anvendes således der vedkommende er innvalgt til kommunestyre eller fylkesting og familien flytter til en annen kommune/fylke, mens representanten blir boende i den kommune han er valgt og reiser til familiens nye bolig i helger og ferier. § 5-2-1 første eller annet ledd fører da til at han skal registreres på det nye bostedet sammen med familien. Ved registrering i ny kommune eller nytt fylke mister imidlertid vedkommende valgbarheten og må derfor tre ut av kommunestyret/fylkestinget, jf. kommunelovens § 14 første ledd bokstav a og § 15 første ledd samt valglovens § 3-3 første og annet ledd.

14.6 Båter og mobile hjem

Fregforskr. § 5-1-2

For å bli registrert i båter/mobile hjem må

- oppholdet vare mer enn 6 måneder
- adressen være gjenfinnbar i terrenget
 - for båter vil det være at den er fortøyet ved et fortøyningspunkt som har et kommunalt tildelt adressenummer
 - for mobile hjem må det være parkert på sted med offisiell adresse
- det være sengeplass til antallet beboere, lys og oppvarming samt kjøkken og sanitærutstyr.

14.7 Døgnhvile på ubestemt sted

Fregforskr. § 5-1-3

14.7.1 Generelt

Denne bestemmelsen gjelder personer som på grunn av sitt yrke ikke kan ta døgnhvilen noe bestemt sted. Som oftest vil dette være sjøfolk, anleggsarbeidere, musikere osv. som reiser fra sted til sted på grunn av arbeid og derfor ikke kan ta døgnhvilen noe bestemt sted.

Er det andre årsaker enn yrket som er grunnen, kommer ikke denne bestemmelsen til anvendelse. Her kan § 5-1-11 komme til anvendelse.

14.7.2 Sjøfolk

For sjøfolks vedkommende må regelen ses i sammenheng med fregforskr. § 4-4-2. Forskjellen på de to bestemmelsene er at § 5-1-3 avgjør hvor i Norge de skal regnes som bosatt, mens § 4-4-2 avgjør om vedkommende skal regnes som bosatt i Norge.

Bestemmelsen sier at registrering skal foretas der de har sin familie, ikke bare ektefelle, men også andre familiemedlemmer som de er bostedsmessig knyttet til, for eksempel foreldre eller fjernere slektninger som de bodde hos da de tok hyre, eller der de av andre grunner må anses å ha sin

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

bostedsmessige tilknytning. Det kan for eksempel være en leilighet eller hybel som står til disposisjon mens de er ute til sjøs.

I de tilfeller hvor sjøfolk ikke lenger har tilknytning til noen adresse i kommunen og vedkommende ikke lenger har noe familie igjen og det er lenge siden vedkommende har vært der, skal vedkommende registreres uten kjent bosted dersom det ikke er skaffet sikre opplysninger om bosetting i en annen kommune eller utlandet. Dette må betraktes som en siste utvei når det gjelder registreringen av sjøfolk. Registrering uten kjent bosted bør derfor være unntaket.

14.8 Studenter og skoleelever

Fregforskr. § 5-1-4

Utgangspunktet i regelen er at studenter kan velge hvor de skal være bostedsregistrert. Regelen omfatter de som oppholder seg i en kommune for å få undervisning utover 10-årig grunnskole. Det er en forutsetning for at § 5-1-4 skal kunne anvendes at vedkommende er i en skolesituasjon og at utdanningen er hovedbeskjeftigelsen, se pkt. 14.4.2 "Arbeid". Stipendiater og lærlinger vil derfor normalt falle utenfor bestemmelsen. Hvilken type utdanning vedkommende tar og om den er lønnet har ingen betydning. Personer som har fast arbeid og studerer ved siden av faller utenfor denne bestemmelsen. Helgearbeid eller tilfeldig arbeid, for eksempel drosjesjåfør et par kvelder i uken, skal man imidlertid se bort fra.

Elever ved Forsvarets skoler vil også komme inn under § 5-1-4. Befallsskoleelever faller inn under § 5-1-4 for så vidt gjelder første året av etatsutdanningen som er en ren skolesituasjon. Da det andre året er plikttjeneste som lønnet befal, kommer imidlertid hovedregelen i fregl. § 5-1 til anvendelse.

For elever ved Politihøgskolen stiller saken seg annerledes. Politihøgskolen har et treårig studium hvorav det første og siste året er ren undervisning ved skolen, mens studenten i annet studieår er utplassert ved et politikammer/lensmannskontor. Praksisåret består også av undervisning foruten ulønnet arbeid.

Praksis har tidligere vært å behandle studenter i praksisåret som vanlige lønsmottakere. Annet studieår (praksisåret) har imidlertid mer karakter av undervisning enn arbeide. Fregforskr. § 5-1-4 skal således også anvendes for annet studieår.

Studentregelen omfatter også gifte studenter og studenter med barn. Der bare den ene av ektefellene er student, vil ikke den andre ektefellen omfattes av bestemmelsen, dvs. at døgnhvilen vil være avgjørende for den andre. I utgangspunktet skal heller ikke barn av studenter omfattes av § 5-1-4, dvs. at døgnhvilen vil være avgjørende. I de tilfeller mor og far studerer og begge velger registrering på tidligere bosted, samtidig som den overveiende døgnhvile tas på studiestedet, vil dette få som konsekvens at barnet skal registreres alene på studiestedet etter fregl. § 5-1. Dette er en lite heldig løsning. Reale hensyn tilsier her at barnet registreres sammen med en av foreldrene. Er bare den ene av foreldrene student, registreres barnet sammen med den som ikke er student.

Studenter som har felles hjem med ektefelle og/eller barn, vil uansett kunne velge å være registrert i det felles hjem. Videre kan gifte studenter fritt velge blant de alternativer som er listet opp i § 5-1-4 første ledd. De er ikke bundet til å måtte velge samme bosted.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Registreringen av personer som oppholder seg ved undervisningsinstitusjoner i land utenfor Norden for å få undervisning, skal avgjøres etter reglene i fregl. § 4-3, se pkt. 11.6 "Utflytting - Ikke nordisk land".

Dersom det gjelder opphold ved undervisningsinstitusjoner i Norden, er det derimot innflyttingslandets regler som gjelder, jf. fregl. § 4-3 siste ledd, se pkt. 11.7 "Utflytting - Nordisk land".

14.8.1 Valg av bosted

Fregforskr. 5-1-4 første ledd

Studenten må velge et av de alternativer som er listet opp i bestemmelsens første ledd. Det er i utgangspunktet ingen begrensning for hvor ofte studenten kan velge ny bostedsregistrering, men det må være et vilkår at det er oppstått en ny flyttesak.

For å velge bostedsregistrering på det bosted studenten alt er registrert, er det tilstrekkelig for studenten å forholde seg passiv. I andre tilfeller må valget foretas ved at det meldes flytting til ny adresse. Dersom registermyndigheten skulle motta flyttemelding fra en student til en adresse som ikke kommer inn under noen av alternativene, må flyttemeldingen avslås i skriftlig enkeltvedtak.

Er studenten fra før registrert på en adresse som ikke kommer inn under noen av de alternativer som kan velges, f.eks. et tidligere foreldrehjem (foreldrene har flyttet), må vedkommende bes om å foreta et valg. Dersom vedkommende ikke vil velge et nytt bosted, må det fattes vedtak om registrering på nytt bosted, dvs. at registermyndigheten foretar valget. Normalt vil dette måtte være der studenten tar døgnhvilen, dvs. at saken tas opp med registermyndigheten for den kommunen vedkommende oppholder seg under studiene dersom denne sorterer under et annet skattekontor.

Det kan velges blant følgende alternativer:

- Nytt bosted ved studiestedet. Dette er å forstå som den bolig hvor studenten til daglig tar døgnhvilen under studiene.
- Opprettholde registreringen på samme bosted som før utdanningen ble påbegynt. Dette fordrer at studenten har boligmessig tilknytning til adressen i hjemkommunen. Hva slags tilknytning som er tilstrekkelig går frem av annet ledd, se nedenfor under pkt. 14.8.2.
- Registrering i foreldrehjem. Om forståelsen av foreldrehjem, se pkt. 14.4.3.
- Registrering i felles hjem med ektefelle eller barn. Om forståelsen av felles hjem, se pkt. 14.5.1 og 14.5.2.
- Registrering i en bolig som erstatter tidligere bosted. Dette er aktuelt når studenten bytter bolig på hjemstedet. Det er et krav at erstatningsboligen ligger i samme kommune. Gjør den ikke det, må studenten velge registrering et annet sted etter et av de øvrige alternativer.

14.8.2 Tilknytning til tidligere bosted

Fregforskr. § 5-1-4 annet ledd

Registrering på samme sted som før utdanningen tok til forutsetter at studenten har en viss minste tilknytning til dette bosted. I annet ledd er det listet opp flere eksempler på tilknytning. Som minste tilknytning godtas en leiet leilighet som er fremleiet. Det er således ikke nødvendig å ha

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

disposisjonsrett til leiligheten for å kunne opprettholde registreringen på tidligere bosted. Dette innebærer at mer enn en husstand kan være registrert i samme bolig.

14.9 Vernepliktige

Fregforskr. § 5-1-5

Regelen omfatter vernepliktige under førstegangstjeneste. Foruten vanlige menige soldater omfatter regelen også korporaler, sersjantaspiranter og utskrevne dekksmenn. Skillet går mellom de som under førstegangstjenesten har dagpenger og de som har lønn etter statens lønnsregulativ. Således faller leger, tannleger, prester, veterinærer, psykologer og eventuelle andre som avtjener førstegangstjenesten som offiserer, utenfor denne regelen. Deres bosted skal avgjøres etter reglene i lovens § 5-1, eventuelt § 5-3 dersom de pendler eller fregl. § 5-2 dersom de er gifte. Når det gjelder befallsskoleelever, se pkt. 14.8 "Studenter og skoleelever".

Man må skille mellom gifte, de som har barn og ugifte som oppholder seg i en kommune for å avtjene verneplikten eller utføre siviltjeneste. De som er gifte og/eller har barn skal registreres etter reglene i fregl. § 5-2 og fregforskr. § 5-2-1. Enslige kommer inn under reglene i § 5-1-5. Denne bestemmelse vil også bli anvendt for gifte/de som har barn når de ikke har felles hjem etter fregl. § 5-2.

Det er to unntak fra regelen om at den vernepliktige skal regnes som bosatt i den kommunen vedkommende var bosatt i da tjenesten ble påbegynt, se pkt. 14.9.1 "Bostedsforholdene har endret seg" og 14.9.2 "Ikke tilknytning til annet bosted".

14.9.1 Bostedsforholdene har endret seg

Forutsetningen for at dette unntaket skal komme til anvendelse er at den vernepliktige har to eller flere bostedsmessige tilknytninger. I slike tilfeller må boligene veies opp mot hverandre. Det avgjørende er hvilken bolig man har størst bostedsmessig tilknytning til.

Unntaket er særlig myntet på to typetilfeller:

Situasjonen i foreldrehjemmet endrer seg.

Det typiske her vil være at foreldrene skifter bosted i tjenestetiden. Her vil det være naturlig å registrere den vernepliktige på det nye stedet hvor foreldrene har bosatt seg, med mindre han har etablert et eget hjem, se nedenfor. Har foreldrene flyttet til hvert sitt sted, vil man i vurderingen måtte legge vekt på hvem den vernepliktige har mest kontakt med bomessig.

Den vernepliktige etablerer eget hjem et annet sted.

I den vurdering som her må foretas, vil det avgjørende være om de disposisjoner vedkommende har foretatt, er av en slik art at de tilkjennegir at det reelt sett er opprettet et nytt hjem. I alminnelighet vil man i en slik vurdering legge vekt på følgende forhold:

- Eier den vernepliktige boligen eller har han eksklusiv leierett for minimum ett år.
- Er eiendelene flyttet ut av tidligere bolig og inn i ny bolig.
- Oppholder han seg i boligen ved tjenestefri.
- Er den bostedsmessige tilknytning til tidligere bolig opprettholdt.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Andre varianter som kan oppstå kan f.eks. være::

1. Den vernepliktige avtjener verneplikten i kommune A, men før tjenesten ble påbegynt arbeidet han i kommune B, mens foreldrene bor i kommune C. Dersom vedkommende her flytter fra kommune B, må man spørre seg om det nå vil være naturlig å regne vedkommende som bosatt i foreldrekommunen eller tjenestekommunen. Det avgjørende blir hvor vedkommende nå har mest bostedsmessig tilknytning. Denne avgjørelsen vil nødvendigvis bli svært skjønnsmessig. En hjelp i vurderingen vil man finne i § 5-1-5 annet punktum.
2. Bestemmelsen kan også tenkes brukt der den vernepliktige før tjenesten ble påbegynt bodde og arbeidet i tjenestekommunen. Her kan registrering i foreldrekommunen være aktuelt dersom den vernepliktige oppgir sitt tidligere bosted, flytter på hybel/kaserne og begynner å reise hjem til foreldrene relativt ofte.

14.9.2 Ikke tilknytning til annet bosted

Forutsetningen for å anvende unntaket i § 5-1-5 annet punktum er at den vernepliktige ikke har noen annen bostedsmessig tilknytning enn den militære. Bestemmelsen skal fange opp de unntakstilfeller som ikke kommer inn under det første unntaket, se pkt. 14.9.1 "Bostedsforholdene har endret seg"

Vurderingen av hvorvidt den vernepliktige har brutt den bostedsmessige tilknytning til det bosted han hadde før tjenesten tok til, må nødvendigvis bli skjønnsmessig. Nedenfor skal vi komme nærmere inn på de momenter man i alminnelighet vil legge vekt på.

Unntaket vil særlig omfatte tre typetilfeller. Det ene vil være der den vernepliktige har brutt den bostedsmessige tilknytning til foreldrehjemmet. Det andre vil være der foreldrehjemmet er oppløst ved dødsfall. Det tredje vil være der foreldrehjemmet er oppløst ved samlivsbrudd og den vernepliktige ikke har bostedsmessig kontakt med noen av foreldrenes nye bosteder.

Det sentrale er ikke å se på den bolig den vernepliktige har på tjenestestedet, men hvilken tilknytning han har til sitt tidligere bosted. En annen sak er at faktaopplysninger om den bolig han har på tjenestestedet kommer inn som et moment i vurderingen.

I vurderingen legges det i alminnelighet vekt på følgende forhold:

- Den vernepliktige må ha anskaffet seg selvstendig bolig med helårs leiekontrakt, eventuelt for det tidsrom tjenesten skal vare dersom tjenestetiden er på under ett år. Leiekontrakt må kreves fremlagt som dokumentasjon.
- Den vernepliktige er kun hjemme på korte besøk.
- Den vernepliktige har nådd en viss alder over 20 år og/eller er samboende.

14.10 Fængselsinnsatte

Fregforskr. § 5-1-6

Denne bestemmelsen har tilsvarende innhold som fregforskr. § 5-1-5, se pkt 14.9. "Vernepliktige". Er vedkommende gift eller har barn, må registreringsspørsmålet avgjøres etter fregl. § 5-2 og fregforskr. § 5-2-1.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

I praksis er det antatt at registrering i fengsler bare skal forekomme der vedkommende ellers ville ha blitt registrert uten fast bosted eller etter § 5-1-11.

14.11 Personer på institusjoner innen helse og omsorg

Fregforskr. § 5-1-7

Første ledd gjelder personer som oppholder seg på institusjon knyttet til helse og omsorg. Dette vil omfatte somatiske/psykiatriske sykehus, barnehjem, aldershjem, sykehjem, pleiehjem, bo- og behandlingshjem. Denne bestemmelsen har samme innhold som fregforskr. § 5-1-5. Er vedkommende gift eller har barn, skal registreringsspørsmålet avgjøres etter fregl. § 5-2 og fregforskr. § 5-2-1.

Personer som oppholder seg på slike institusjoner, skal som hovedregel ikke regnes som bosatt på institusjonen selv om oppholdet viser seg å vare over 6 måneder. I praksis er det antatt at registrering på institusjon bare skal forekomme der vedkommende ellers ville ha blitt registrert uten kjent bosted eller etter regelen i § 5-1-11 siste ledd.

En pasient som ikke har tilknytning til noe annet bosted, registreres som bosatt på institusjonen.

For fortsatt registrering i boligen på innleggelsestidspunktet er det en forutsetning at boligen fortsatt står til vedkommendes disposisjon. Dersom vedkommendes pårørende er bosatt i denne bolig og flytter, skal personen registreres sammen med dem på det nye bostedet, slik første punktum forutsetter. Er vedkommende ikke tatt med på de pårørendes flyttemelding, må registermyndigheten ta saken opp med de pårørende. Får man ingen løsning på registreringen, skal vedkommende normalt ikke bli stående igjen på det tidligere bostedet og heller ikke registreres uten fast bosted i kommunen, men registreres som bosatt på institusjonen.

Annet ledd gjelder personer som blir innlagt på alders- eller sykehjem i en annen kommune enn bostedskommunen som følge av interkommunalt samarbeid på dette området. Disse personer skal fortsatt regnes som bosatt i bostedskommunen på innleggelsestidspunktet, forutsatt at det er denne kommunen som skal ha det rettslige og økonomiske ansvar for å tilby vedkommende alders- eller sykehjemsplass. Har ikke den innlagte lenger bolig til disposisjon i bostedskommunen på innleggelsestidspunktet, skal vedkommende registreres uten kjent bosted i denne kommunen i henhold til § 5-1-11 første ledd.

14.12 Stortingsrepresentanter og statsråder

Fregl. § 5-4

Når det gjelder forståelsen av bestemmelsen, vises det til rundskriv nr. 6, 1997.

14.13 Svalbard, Jan Mayen, bilandene og kontinentalsokkelen

Fregforskr. § 5-1-8

Regelen omfatter personer som oppholder seg på Svalbard, Jan Mayen, de norske bilandene Bouvetøya, Peter Is øy og Dronning Maud Land eller på kontinentalsokkelen og som ved utreisen var registrert som bosatt i en norsk kommune. Disse skal fortsatt bli stående registrert i samme kommune, med mindre de skal registreres som utvandret etter lovens § 4-3 første ledd, jf. fregforskr § 4-4-3, se

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

pkt. 12.1.7 "Svalbard, kontinentalsokkelen".

Registrering i en annen norsk kommune kan være aktuell dersom bostedsforholdene i utreisekommunen forandrer seg. Det vil være tilfelle dersom ektefelle og barn flytter til en annen kommune. Man må altså passe på at den som er på Svalbard ikke blir "hengende" igjen i den gamle kommunen. Er vedkommende enslig og ikke lenger har noen tilknytning til et fast bosted i kommunen, er løsningen å registrere personen etter regelen i fregforskr. § 5-1-11 første ledd.

Tredje ledd gjelder personer som kommer fra utlandet for å arbeide på kontinentalsokkelen. Dersom man etter fregl. § 4-2 tredje ledd kommer til at de skal registreres som bosatt i Norge, er det bostedsbestemmelsene i fregl. kap. 5 og fregforskr. kap. 5 som avgjør hvor i Norge de skal regnes som bosatt.

14.14 Diplomater

Fregforskr. § 5-1-9

Bestemmelsen har sammenheng med fregforskr. § 4-4-4. De som etter denne regelen ikke skal registreres som utvandret, skal fortsatt regnes som bosatt i den kommunen de hadde sitt bosted ved utreisen. Den nærmere tolkingen av bestemmelsen er det redegjort for i omtalen av § 4-4-4, se pkt. 12.6 "Diplomater (norske)".

På samme måte som i § 5-1-8 første ledd har man her også en bestemmelse om at vedkommende skal registreres som bosatt i en annen kommune dersom en forandring i bostedsforholdene gjør dette nødvendig.

14.15 Militære

Fregforskr. § 5-1-10

Bestemmelsen har sammenheng med fregforskr. § 4-4-5. De som etter denne bestemmelsen ikke skal registreres som utvandret, skal fortsatt regnes som bosatt i den kommunen de hadde sitt bosted ved utreisen. Den nærmere tolkingen av bestemmelsene er det redegjort for i omtalen av § 4-4-5, se pkt. 12.1.10 "Militære beordret utenlands".

§ 5-1-10 har også tilsvarende bestemmelse som § 5-1-8 når bostedsforholdene i Norge forandrer seg under utenlandsoppholdet.

14.16 Uten kjent bosted

Fregforskr. § 5-1-11 første ledd

Denne bestemmelsen gjelder i hovedsak uteliggere og andre som ikke er bostedsmessig tilknyttet noe bestemt bosted, men som likevel har mer bostedsmessig tilknytning til en kommune enn til en annen. Dette kan videre gjelde personer som i forbindelse med separasjon eller skilsmisse, ennå ikke har skaffet seg nytt husvære. Ellers anvendes bestemmelsen på personer som ikke kommer inn under § 5-1-2.

Personer som ikke kan ta døgnhvilen noe bestemt sted på grunn av yrket, skal imidlertid registreres etter reglene i § 5-1-3.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

14.17 Forsvunne

Fregforskr. § 5-1-11 annet ledd

14.17.1 Vilkår

Etter § 5-1-11 annet ledd er vilkåret for registrering som forsvunnet at personen er blitt borte i forbindelse med ulykker, naturkatastrofer, forbrytelser o. l. eller kommet bort på sjøen, i fjellet e.l. Det vil normalt gjelde personer som antas å være døde, men hvor folkeregistermyndigheten ikke har mottatt dødsordskurd, se pkt. 10.4. En person som bare er forsvunnet uten at man har noen som helst mistanke om hva som er skjedd med vedkommende, skal registreres etter reglene i § 5-1-11 første eller annet ledd, eventuelt som utvandret etter fregl. § 4-3 tredje ledd.

14.17.2 Registrering

Kommer registermyndigheten frem til at en person skal registreres som forsvunnet, skal dette registreres i Folkeregisteret. Personen vil da få statuskode 3.

En konsekvens av denne registreringen er at personen ikke lenger vil komme med i skatte- og valgmanntallet.

Skulle det skje at registermyndigheten senere får kjennskap til at personen er kommet tilbake til kommunen, flyttet til annen kommune, er utvandret eller er død, skal personen tilbakeføres som vanlig bosatt i kommunen igjen. Denne registreringen foretas av Skattedirektoratet. Videre registrering av meldinger skal ikke gjøres før personen igjen står som bosatt i Folkeregisteret.

14.18 Uten påviselig bosted - sentral registrering

Fregforskr. § 5-1-11 tredje ledd

14.18.1 Vilkår

Bestemmelsen omhandler registrering i registeret over personer som er hjemmeværende i Norge, men som er uten påviselig bosted i noen kommune. På samme måte som § 5-1-11 første ledd gjelder denne regelen personer som ikke har noe kjent bosted. Forskjellen mellom første og tredje ledd er at det etter tredje kreves at personen ikke lenger oppholder seg i en bestemt kommune og heller ikke har tilknytning til noen bestemt annen norsk kommune. Bestemmelsen blir mest anvendt på omstreifere og andre farende personer.

Registreringen medfører at personen ikke lenger blir stående registrert i skattemanntallet og ikke automatisk kommer med i valgmanntallet.

14.19 Sperring av adresse

Fregl. § 10-4

Se nærmere om adressesperre i rundskriv nr. 8, 2012 og nr. 3, 2015.

For å få sin adresse sperret, må vedkommende henvende seg til lokalt politi. Skattedirektoratet registrer adressesperring på grunnlag av melding fra Kripos.

I barnevernssaker treffes beslutning om sperret adresse av barnevernsmyndigheten. Barnevernsmyndigheten sender saken til direktoratet for registrering av flytting og sperret adresse..

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

I de tilfeller personer som har sperret adresse melder flytting og ikke samtidig ber om adressesperring, skal saken returneres avsender med orientering om at hvis det er nødvendig med fortsatt adressesperring, må den tas opp med det lokale politi. Hvis det ikke er tilfelle, må registermyndigheten be om at saken sendes kontoret på ny. Gjelder det barnevernssaker, oversendes saken til Skattedirektoratet.

Graderingen STRENGT FORTROLIG innebærer at vedkommendes adresse ikke ligger i folkeregisterdatabasen hos EVRY og hverken private eller offentlige brukere vil få adresseopplysningen på lister eller via terminal.

Mottas en forespørsel om adressen til en person hvis adresse er sperret, må man svare at personen er ukjent i registeret og be den som ønsker opplysningen rette henvendelse til Kripos, eller i barnevernssaker aktuell barnevernstjeneste, hvilket i begge tilfeller normalt vil fremgå av registrert postadresse.

14.20 Klientadresse

Fregl. § 9-1 annet ledd første pkt.

Klientadresse benyttes i de tilfeller adressen kan røpe et klientforhold som må regnes som personlig.

Vedkommende må være bosatt på en institusjon samtidig som adressen kan røpe et klientforhold. Dette vil normalt gjelde fengsler, institusjoner under alkoholist- og narkomaniomsorgen, psykiatriske institusjoner, barnehjem, hjem for psykisk utviklingshemmede og asylmottak.

Aldershjem, sykehus og syke-/pleiehjem faller utenfor.

15 Utlevering av opplysninger og taushetsplikt

15.1 Taushetsplikt

Fregl. § 9-1 og fregforskr. § 9-1-1

Disse bestemmelser regulerer hvilke opplysninger som er og ikke er undergitt taushetsplikt.

Følgende opplysninger i Folkeregisteret er ikke undergitt taushetsplikt:

- navn
- fødselsdato
- kjønn
- grunnlaget for registrert identitet
- adresse, unntatt klientadresse (når det gjelder sperret adresse, se pkt. 14.19 siste avsnitt)
- fødested
- statsborgerskap
- sivilstand
- vergemål
- stadfestet fremtidsfullmakt

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- dødsdato
- historiske opplysninger om navn og adresse
- registreringsstatusene bosatt, utflyttet, død, opphørt og inaktiv
- fødsels-/d-nummer (her kreves et begrunnet behov, se nærmere om det i pkt. 15.2.2.2)

Underkategorier og tilleggsopplysninger, jf. fregforskr. § 3-1-1, er i likhet med hovedopplysningene nevnt ovenfor ikke undergitt taushetsplikt. Finansdepartementet har presisert at inn- og utvandringsland og reg.datato for bostedsadresse ikke er underlagt taushetsplikt. Dette gjelder for øvrig også slektsnavn som ugift, jf. freglovens § 9-1 annet ledd siste pkt.

De øvrige opplysninger i Folkeregisteret er undergitt lovbestemt taushetsplikt. Når det gjelder hvem som kan få slike opplysninger, se pkt. 15.2.1.

At opplysninger er underlagt lovbestemt taushetsplikt innebærer at opplysningen ikke kan meddeles andre personer, deri inkludert andre ansatte i skatteetaten, herunder eget kontorsted, med mindre de kan vise til lovhjemmel. Brudd på taushetsplikt er straffbart, jf. straffeloven § 209.

15.2 Utlevering av opplysninger

Fregl. §§ 10-1 til 10-5

15.2.1 Taushetsbelagte opplysninger

Fregl. § 10-2

Slike opplysninger kan utleveres til offentlige myndigheter, virksomheter og private som har egen hjemmel i lov til å innhente taushetsbelagte opplysninger.

Disse får samtlige opplysninger i Folkeregisteret med unntak av

- adopsjoner
- personer med kode 6 (postadresse er ikke unntatt).

Følgende myndigheter har pr. 1. oktober 2018 hjemmel i egen lov til å få taushetsbelagte opplysninger:

- Arkivverket (*arkivlova*)
- barneverntjenesten (*barnelova*)
- domstolene (*domstolloven*)
- Forsvaret (*forsvarsloven*)
- fylkesmannen (*barneloven, ekteskapsloven, lov om anerkjennelse av utenlandske skilsmisser og separasjoner*)
- Garantikassen (*fiskerpensjonsloven*)
- HELFO (*bl.a. folketrygdloven*)
- helsepersonell og reseptformidlere - privat som offentlig (*pasientjournalloven eller helseregisterloven*)
- Husbanken (*husbankloven, bustøttelova*)
- innkrevingsmyndighetene - skatt og avgift (*skattebetalingsloven*)
- Kirkelig fellelråd og kommunen (*gravferdsloven*)

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- kommunal barnehagemyndighet (*barnehageloven*)
- kommunal og fylkeskommunal skolemyndighet (*opplæringslova*)
- Matrikkelmyndigheten – sentral (*matrikkellova*) og lokal (*matrikkellova og eierseksjonsloven*)
- Namsmyndighetene (*gjeldsordningsloven*)
- NAV Innkreving (*bidragsinnkrevingsloven*)
- NAV-sosialhjelp (*sosialtjenesteloven*)
- NAV-trygd (*folketrygdloven, NAV-loven*)
- Norsk pasientskadeerstatning og Helseklagenemnda (*pasientskadeloven*)
- offentlig myndighet som utfører oppgaver etter friskolelova (*friskolelova*)
- Pensjonstrygden (*lov om pensjonstrygd for sjømenn*)
- Politiet (*politiloven*)
- skatte- og tollmyndighetene (*skatteforvaltningsloven*)
- skifte av dødsbo - bobestyrer og andre med fullmakt (*folkeregisterloven § 10-2*)
- Statens innkrevingsentral (*SI-loven*)
- Statens lånekasse for utdanning (*lov om utdanningsstøtte*)
- Statens pensjonskasse (*lov om statens pensjonskasse*)
- Statistisk Sentralbyrå (*statistikkloven*)
- tinglysningsmyndighetene (*tinglysingsloven*)
- Tolletaten (*tollova*)
- utlendingsforvaltningen (*utlendingsloven*)
- Utenriksdepartementet/utenriktjenesten (*lov om utenriktjenesten*)

Dersom andre skulle påberope seg lovhjemmel, må det i søknaden være henvisning til og utskrift av lovhjemmel.

For finansforetak og finanskonsern med konsesjon etter finansforetaksloven kan følgende opplysninger utleveres etter denne lovs § 16-2 sjette ledd:

- ektefelle
- barn
- foreldre

Opplysninger utleveres på grunnlag av:

- oppslag på fødsels-/d-nummer
- oppslag på navnelisting
- entydig treff

15.2.2 Ikke taushetsbelagte opplysninger

15.2.2.1 Offentlige mv.

Fregl. § 10-1

Offentlige myndigheter og virksomheter, private som utfører oppgaver på vegne av det offentlige og som ikke har lovhjemmel får utlevert ikke taushetsbelagte opplysninger på grunnlag av

- oppslag på fødsels-/d-nummer

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- navnelisting/flertreff
- entydig treff

15.2.2.2 Andre (private)

Fregl. § 10-1 annet ledd

Disse får utlevert ikke-taushetsbelagte opplysninger om navngitte identifiserbare personer (dvs. entydig søk).

For fødsels-/d-nummer kreves et "begrunnet behov". Søkeren må redegjøre for behovet i søknaden.

Med "begrunnet behov" forstås at opplysningen er nødvendig for å ivareta lovpålagte plikter eller ivareta lovmessige rettigheter, jf. fregforskr. § 10-1-1 annet ledd.

Fra 2019 skal privates tilgang til ikke-taushetsbelagte opplysninger kunne spores for å se hvem som har søkt. Inntil nytt system for dette er operativt, må alle søknader sendes registermyndigheten til behandling og avgjørelse.

15.2.2.3 Varsling

Fregl. § 10-5

Første ledd første punktum fastslår en generell varslingsrett til andre offentlige myndigheter og virksomheter og til finansforetak, om opplysninger disse kan ha bruk for i sitt arbeid med offentlig forvaltning eller finansvirksomhet.

Annet punktum gjelder varsling når det er mistanke om at registrerte personopplysninger knytter seg til en falsk eller fiktiv identitet. En fiktiv identitet er en identitet som ikke eksisterer, mens en falsk identitet er en betegnelse på misbruk av en annen persons identitet.

Varslingen vil skje elektronisk.

15.2.2.4 Misbruk

Fregl. 12-1 bokstav c og fregforskr. § 10-2-1

Er opplysningene brukt til et annet formål enn det som er utleveringsgrunnlaget, f. eks. en offentlig myndighet har brukt opplysningene utenfor sitt forvaltningsområde, kan det ilegges gebyr, evt. kan også retten til å få opplysninger tapes, se fregl. § 12-2. Se mer om utmålingen av gebyr under kap. 17.2.

15.2.3 Avslag

Søknader skal registermyndigheten avslå i skriftlig begrunnet enkeltvedtak der det opplyses om klageadgangen til Skattedirektoratet (kfr. fvl. kap. V).

En søknad avslås dersom man finner at:

- det ikke foreligger noe begrunnet behov for fødsels-/d-nummer
- myndigheten ikke har nødvendig lovhjemmel for å få den taushetsbelagte opplysningen som ønskes

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

15.2.4 Masseopplysninger

Fregforskr. § 10-1-1 siste ledd

Forespørsler som gjelder mer enn noen få, og som ikke kan hentes ut ved elektroniske hjelpemidler, f.eks. der det er forespørsel om en rekke navngitte personers fødselsnummer, skal oversendes Skatt Øst, Særregisteret.

15.2.5 Telefoniske forespørsler

Det er bare ikke taushetsbelagte enkeltopplysninger om navngitte identifiserbare personer som kan utleveres pr. telefon. Søknad om andre opplysninger må skje skriftlig, eller søker må henvises til å søke om elektronisk tilgang til Folkeregisteret.

I fregl. § 10-1 tredje ledd er det bestemt at personer skal ha tilgang til opplysninger om hvem som har etterspurt opplysninger om ham. Når denne bestemmelse trer i kraft (antatt ved årsskiftet 2018/19), må de som vil søke etter enkeltopplysninger gjøre dette gjennom ID-porten/Min ID. Telefoniske forespørsler skal etter dette ikke besvares. De som ikke vil kunne benytte seg av dette, må sende søknad skriftlig til folkeregistermyndigheten, evt. møte opp personlig.

15.3 Standardoppdrag

15.3.1 Generelt

Standardoppdrag er oppdrag folkeregistermyndigheten har myndighet til å godkjenne for utførelse hos en distributør som har avtale med Skattedirektoratet om lagring og bruk av folkeregisteropplysninger. Distributør med avtale er EVRY AS.

Registermyndigheten har adgang til å behandle søknader om opplysninger om bosatte i hele landet. I utgangspunktet er det kun offentlige myndigheter som kan bestille standardoppdrag.

Følgende opplysninger kan utleveres:

- fødselsdato eller fødselsnummer
- navn
- adresse (inkl. gårds- og bruksnummer)
- sivilstand
- statsborgerskap

Dersom søkeren kan vise til lovhjemmel for utlevering av taushetsbelagte opplysninger, kan det i tillegg til ovennevnte opplysninger også gis opplysninger om følgende:

- foreldreansvar
- ektefelle
- barn
- foreldre

15.3.2 Uttakskriterier

Det kan gis opplysninger om:

- alle bosatte i kommunen
- deler av befolkningen, begrenset av alder, kjønn eller geografiske områder
- barn og foresatte

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

1. begge foreldre dersom barnet bor sammen med disse
 2. den av foreldrene som barnet bor sammen med dersom barnet ikke bor samme med begge foreldrene
- en referanseperson pr. familie (søkeren må da oppgi om det ønskes eldste/ynge ektefelle/registerert partner eller mann/kvinne, der det finnes noe valg)
 - personer som har endret navn innenfor et tidsrom
 - avgang fra kommunen (døde og utflyttede)
 - tilgang til kommunen (fødte og innflyttede)
 - personer som har flyttet innen kommunen

Ved utlevering av opplysning om referanseperson, bør det gis en orientering om hva opplysningen innebærer og at den ikke må forveksles med opplysning om foresatte. Dersom registermyndigheten har grunn til å tro at det feilaktig søkes om referanseperson hvor behovet er opplysning om foresatte, bør dette avklares med søkeren før opplysningene utleveres.

For tilflyttede og fraflyttede kan flyttedato og registreringsdato samt gammel og ny adresse oppgis.

Søkeren må selv oppgi hvordan personene eventuelt skal være sortert på lister e.l. Opplysningene kan gis på lister, slipper eller elektronisk fil.

15.3.3 Taushetsbelagte opplysninger

Distributøren har alle data tilgjengelig. Det er derfor i prinsippet mulig å utlevere alle opplysninger om en person som ligger i Folkeregisteret. Det stilles derfor store krav til registermyndigheten når de skal behandle søknader om utlevering av taushetsbelagte opplysninger. Registermyndigheten har bare adgang til å godkjenne søknader som gjelder alle opplysninger om en person, dersom søkeren har hjemmel i lov til å få taushetsbelagte opplysninger.

De mest aktuelle myndigheter som har hjemmel til taushetsbelagte opplysninger er opplistet i pkt. 15.2.1.

Kommer det søknader fra andre, må disse selv dokumentere sin lovhjemmel før søknaden kan godkjennes.

15.3.4 Forskere

Fregl. 10-3 annet ledd

Registermyndigheten er tillagt myndighet til å avgjøre søknader vedrørende utlevering av ikke-taushetsbelagte opplysninger til bruk i forskning om bosatte i kommuner som ligger under kontorets ansvarsområde.

For å oppfylle kriteriet til forskning, stilles det i utgangspunktet krav om førstestillingskompetanse (tilsvarende doktorgradskompetanse). Hovedoppgaver på universitets- og høyskolenivå kan også regnes som forskning, men vilkåret er da at det legges frem skriftlig bekreftelse fra veileder med førstestillingskompetanse på at vedkommende påtar seg veileder- og kontrollansvar, dvs. står faglig ansvarlig for prosjektet.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Søknader om taushetsbelagte opplysninger til forskning sendes Skattedirektoratet til behandling.

Anonymiserte individualdata

Dette er personopplysninger uten fødselsdato eller fødselsnummer og navn. Slike data brukes spesielt til statistikk for mindre områder innen en kommune. Folkeregistermyndigheten kan godkjenne utlevering av slike data til alle offentlige myndigheter. Dataene kan leveres på lister eller elektronisk fil.

15.3.5 Statistiske tabeller

Statistiske tabeller gir ikke opplysninger om enkeltpersoner. Slike søknader kan registermyndigheten uten videre godkjenne. Kommunen kan bestille tabeller direkte fra distributøren, og få tabellene direkte utlevert fra distributør. Tabeller kan også leveres på liste-, eller elektronisk fil.

15.3.6 Saksbehandlingen

Alle søknader skal være skriftlige.

Registermyndigheten må ta stilling til om søkeren har krav på opplysningene. Dersom man kommer til at det ikke foreligger lovhjemmel til å få taushetsbelagte opplysninger, skal søknaden avslås i skriftlig begrunnet enkeltvedtak hvor det opplyses om klageadgang (jf. fvl. kap. V). Dersom søknaden faller utenfor det området skattekontoret har myndighet til å godkjenne (omfatter også kommuner tillagt andre skattekontorer eller gjelder taushetsbelagte opplysninger til forskningsformål), skal søknaden sendes Skattedirektoratet. Søkeren skal underrettes om dette.

Det må klart fremgå:

- hvem som skal bruke opplysningene
- hvilket formål skal opplysningene brukes til
- ønsket sortering av opplysningene
- hvilket medium skal opplysningene leveres på.

Distributøren kan behandle søknader som sendes direkte dit i følgende tilfelle:

- lister til NAV over befolkningen sortert familievis
- alle kommunale og statlige myndigheter kan bestille statistiske tabeller, som utleveres direkte fra distributøren.

Når registermyndigheten har godkjent søknaden, må oppdragsgiveren underrettes om dette. Man skriver da en tillatelse hvor det fremgår at søknaden er innvilget. Frist for tilbakelevering/sletting av materiale bør, av hensyn til opplysningenes aktualitet, normalt ikke settes til mer enn ett år. Det settes vilkår for utleveringen av opplysningene. Vilkårene er tatt inn i de standardbrev som er tilgjengelige i elarksystemet.

Folkeregistermyndigheten kan først bestille oppdraget utført hos distributøren når oppdragsgiveren skriftlig har godtatt vilkårene. Bestillingen skal være skriftlig. Det gjøres ved at distributøren får kopi av tillatelsen med registermyndighetens bekreftelse på at søknaden er innvilget.

Skriftlig bekreftelse på at vilkårene er godtatt er imidlertid ikke påkrevet for tillatelser til offentlige myndigheter.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Distributøren skal sende det ferdige materialet til oppdragsgiveren. Regning for oppdragets kostnader sendes direkte fra distributøren.

15.3.7 Faste oppdrag

Dersom en oppdragsgiver ønsker bestemte opplysninger regelmessig, f.eks. oversikt over innflyttede til kommunen hvert kvartal, kan vedkommende søke om at det etableres en fast avtale:

- Registermyndigheten aksepterer at søkeren godtar vilkårene første gang det søkes, dvs. når avtalen inngås. Ny bekreftelse på at vilkårene godtas trenger ikke innhentes hver enkelt gang.
- I bestillingen til distributøren må det oppgis at det er fast oppdrag, og hvor ofte opplysningene ønskes. Distributøren sørger for at oppdraget utføres til de avtalte tidene, uten at ny søknad foreligger, og uten noen påminnelse fra registermyndigheten.
- Distributøren sender det ferdige materialet til registermyndigheten som sørger for utlevering på vanlig måte.
- Materialet skal leveres tilbake til registermyndigheten innen den fastsatte fristen for tilbakelevering.

Hvis vilkårene ikke misligholdes, gjelder en slik avtale inntil partene avtaler noe annet.

Registermyndigheten skal ha en egen mappe hvor alle søknader med tilhørende korrespondanse oppbevares.

Registermyndigheten må i tillegg føre en egen oversikt som viser hvilket materiale som er utlevert, hvem som har fått utlevert opplysningene og frist for tilbakelevering. Når fristen er utløpt og listene ikke er tilbakelevert, må registermyndigheten sende purring.

NB! Eventuell ny søknad kan ikke godkjennes før tidligere utleverte lister er returnert registermyndigheten som avtalt.

15.3.8 Utlån av opplysninger

Dersom registermyndigheten får spørsmål fra en offentlig myndighet om å få benytte folkeregisteropplysninger som allerede er utlevert til annen offentlig myndighet, kan det godkjennes på følgende vilkår:

- den som vil låne, må fylle vilkårene for å få slike opplysninger
- den offentlige myndighet som har opplysningene, må samtykke

Utlevering må skje på samme vilkår som ellers. Tilbakelevering kan skje enten til registermyndigheten eller til den som har lånt ut opplysningene.

15.3.9 Lokal lagring

Det er ikke adgang til å utlevere folkeregisteropplysninger over samtlige av en kommunes innbyggere på maskinlesbart medium.

Opplysninger om avgrensede grupper av en kommunens innbyggere, f.eks. barn, ungdom, pensjonister osv., kan fortsatt utleveres på maskinlesbart medium der dette er nødvendig for å at søkeren skal kunne få oversikt over de aktuelle personer.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Dette har sammenheng med at online tilgang eller såkalt program til programkommunikasjon vil være uhensiktsmessig for å løse slike arbeidsoppgaver.

Dersom registermyndigheten i forbindelse med en konkret sak er i tvil om ovennevnte avgrensning, forelegges saken Skattedirektoratet.

15.3.10 Terminaltilknytning (online)

Søknader som gjelder terminaltilknytning til folkeregisteropplysninger behandles av registermyndigheten etter de regler som er listet opp i pkt. 15.2.1 og 15.2.2.

15.4 Innsynsretten

Fregl. § 10-6 første ledd

15.4.1 Hvilke opplysninger kan utleveres

Etter bestemmelsen i første ledd har alle personer krav på å få vite hvilke opplysninger om dem som er registrert i Folkeregisteret. Alle personer over 18 år kan fremme slik krav på egne vegne.

De som har foreldreansvaret til et barn, har rett til å få oppgitt hvilke opplysninger som finnes om barnet inntil det har fylt 18 år. Det samme gjelder verge.

Bestemmelsen gir ikke adgang til å få vite hva som er registrert om andre personer. Her gjelder reglene i fregl. 10-1 annet ledd.

Det vedkommende har rett til å få vite, vil stå i en utskrift av det som er registrert på vedkommende i Folkeregisteret, se pkt 16.3. Man har også rett til å få vite hvilke typer opplysninger som er registrert i Folkeregisteret. Registermyndigheten gir her vedkommende en kopi av fregl. § 3-1 og fregforskr. § 3-1-1.

15.4.2 Saksbehandling

Bestemmelsen i fregl. § 10-6 første ledd angir på hvilken måte innsynsretten skal praktiseres. Dersom vedkommende ønsker å få oppgitt hva som er registrert i Folkeregisteret, skal registermyndigheten umiddelbart, og senest innen 14 dager, gi disse opplysningene. Utskrifter sendes til bostedsadresse, eventuelt postadresse.

16 Attester og utskrifter

Når det gjelder bruk av diakritiske tegn på attester, se pkt. 4.3 "Diakritiske tegn".

16.1 Fødselsattester

Fregl. § 10-7 bokstav b

Ved kongelig resolusjon av 5. juli 1968 ble de daværende folkeregistre bemyndiget til å utstede fødselsattester. Skattedirektoratet er bemyndiget til å gi forskrifter om slik attestutstedelse.

16.1.1 Hvem attest utstedes på

Fregforskr. § 10-7-4 første og annet ledd

Folkeregistermyndigheten har adgang til å utstede fødselsattest for en person når vedkommende er:

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- født i Norge og er eller har vært folkeregistrert som bosatt i Norge etter 2. desember 1946
- født i Norge etter 31. desember 1982 (fødselsregisterført)
- adoptert i Norge
- adoptert i utlandet etter 1. juli 1981 når det er registrert melding fra fylkesmannen eller Barne- og familiedirektoratet om den utenlandske adopsjonen, og det i meldingen fremgår at den utenlandske adopsjonen er gyldig i Norge med samme rettsvirkning som norsk adopsjon.

16.1.2 Utstedelsesmyndighet

Fregforskr. §10-7-4 siste ledd

Fødselsattest utstedes av de tjenestemenn som er gitt bemyndigelse. Skatt nord, Hammerfest behandler bestillinger av fødselsattester for personer som har sperret adresse.

16.1.3 Utfylling

Feltene på fødselsattesten kan bare utfylles når de respektive felt finnes i Folkeregisteret eller hovedregisteret, men fødselsattest kan også utstedes der fornavn, etternavn, personnummer og en eller begge foreldres navn mangler. Dersom navnene mangler, skrives "ikke meldt" i navnefeltet. Dette kommer frem automatisk i de maskinelle utskriftene. Mangler vedkommende personnummer, skriver man i personnummerfeltet "Ikke tildelt". Disse må utstedes manuelt.

16.1.4 Hvem kan få fødselsattest

Fregforskr. § 10-7-1

Fødselsattest kan bare utstedes etter begjæring fra:

Den attesten gjelder

For umyndige (mindreårige eller personer satt under vergemål) kan den eller de som har foreldreansvaret eller vergen kreve attest. Imidlertid kan barn som er over 12 år selv kreve kort attest (uten foreldrenes navn). Lang attest (med foreldrenes navn) kan bare leveres ut til personer under 18 år når det foreligger samtykke fra foreldrene. For barn født av gifte foreldre, vil det normalt være både moren og faren. Dersom foreldrene er separert/skilt og en av foreldrene ikke lenger har foreldreansvaret, har vedkommende ikke krav på å få utstedt attest.

Hvis registermyndigheten er i tvil om han/hun har foreldreansvaret ut fra den registrering som er foretatt i Folkeregisteret, må man kreve dette dokumentert.

Det kreves ikke at vedkommende selv skal henvende seg personlig til folkeregistermyndigheten. Han/hun kan begjære attesten ved fullmektig, men i så fall må fullmaktsforholdet legitimeres. En advokats begjæring - muntlig eller skriftlig - i egenskap av prosessfullmektig for vedkommende kan godtas. Dersom attesten leveres ut over skranken, må man forlange at legitimasjon forevises.

Ektefelle/registrert partner eller en av hans/hennes nærmeste slektninger

Betingelsen er at vedkommende godtgjør å ha et begrunnet behov for slik attest. Vurderingen her må ses i relasjon til den tilknytning rekvirenten har til den personen som attesten gjelder. Det må være en av dem som står vedkommende nærmest. Normalt bør man ikke gå lenger enn til foreldre, barn og søsken. En som er fratatt foreldreansvaret til et barn, vil altså etter denne regelen kunne få utstedt fødselsattest på barnet sitt når han/hun har et begrunnet behov, dvs. at attesten skal være nødvendig

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

for at vedkommende skal kunne ivareta sine rettigheter eller oppfylle sine plikter, jf. fregforskr. § 10-7-1 første ledd annet pkt, jf. fregforskr. § 10-1-1 annet ledd. Man må imidlertid anta at det skal svært mye til for å oppfylle dette kravet.

Offentlig myndighet

Dette gjelder kun norsk offentlig myndighet.

Begjæring om utstedelse av attester fra utenlandske offentlige myndigheter skal oversendes Skattedirektoratet som diskresjonært kan avgjøre om attest kan utleveres.

En fødselsattest er et dokument som har høy legitimasjonsverdi. Man har derfor et stort ansvar for å påse at utstedt attest ikke blir utlevert til uvedkommende. Attest må bare utleveres mot forevist legitimasjon med mindre tjenestemannen kjenner vedkommende. Dersom attesten skal sendes i posten, må den sendes til vedkommendes registrerte bosteds- eller postadresse. Fødselsattester for mindreårige der foreldrene har felles foreldreansvar skal sendes til den av foreldrene som har bestilt attesten. Av hensyn til sikkerheten og notoriteten kan attesten ikke sendes som elektronisk post eller telefaks.

Dersom attesten skal sendes til en utenlandsk postadresse, må man påse at denne adresse er registrert som postadresse i Folkeregisteret, og at de krav som gjelder for registrering av postadresse med hensyn til skriftlig melding og fremleggelse av legitimasjonsdokument er oppfylt.

16.1.5 Avslag

Fregforskr. § 10-7-1 første ledd

Det er folkeregistermyndigheten som avgjør om fødselsattest skal utstedes. Dersom registermyndigheten i første instans nekter, må det fattes skriftlig enkeltvedtak som kan påklages til Skattedirektoratet.

16.1.6 Form og innhold

Fregforskr. §§ 10-7-2 og 10-7-4 tredje – fjerde ledd

Fødselsattest skrives på blankett fastsatt av Skattedirektoratet (maskinell utskrift). Den skrives enten som kort attest (uten foreldrenes navn) eller som lang attest (med foreldrenes navn).

16.1.7 Attest uten foreldrenes navn (kort attest)

Fregforskr. §§ 10-7-2 og 10-7-4 tredje ledd

Slik attest utstedes for personer som har fylt 18 år. Dersom rekvirenten uttrykkelig ber om det, skal attest med foreldrenes navn (lang attest) utstedes.

Denne attesten gir ikke opplysning om foreldrenes navn og skal heller ikke ha merknad om navneendring, men skal ellers inneholde disse opplysninger:

- alle fornavn og eventuelt mellomnavn
- etternavn (nåværende)

Det angis det etternavn som er ervervet ved fødselen, eventuelt det navn som det senere er gitt bevilling til eller som er ervervet ved ekteskap. Er navnet endret ved adopsjon, skal navnet angis slik det lyder etter adopsjonen. Er adoptivforholdet opphevet, skal navnet angis slik det lyder etter opphevelsen. Prefikser (f.eks. von og

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

de) skal stå først i etternavnsfeltet, eks. VON KROGH. Dersom det på skjermbildet står KROGH VON, skal navnet ikke rettes i Folkeregisteret, men endringen foretas direkte i utskriftsbildet. Dette vil ikke resultere i noen navnekorleksjon i Folkeregisteret, se nærmere i Brukerveiledning DSF om utskriftsrutinene.

- fødselsdato
Den skal angis i rekkefølgen dag, måned, år. Året skal angis helt ut, dvs. med 4-sifret tall.
- personnummer
Personnummeret står i rubrikken til høyre for fødselsdato.
- kjønn
- fødested
Som fødested angis det som er ført i Folkeregisteret, dvs. uten hensyn til om dette er det virkelige fødested eller morens bosted ved barnets fødsel. For personer født før 1960 er fødested angitt som morens bosted ved barnets fødsel. Navn på sykehus/fødehjem o.l. skal ikke fremgå av attesten. I stedet angis da fødekommune.

16.1.8 Attest med foreldrenes navn (lang attest)

Fregforskr. § 10-7-4 fjerde ledd

Slik attest utstedes for personer under 18 år. Dersom rekvirenten uttrykkelig ber om det, skal attest uten foreldrenes navn (kort attest) utstedes.

Valg 3 i utskriftsmenyen gir lang attest.

I motsetning til kort attest, angir denne attesten foreldrenes (adoptivforeldrenes) navn, men ikke sivilstand. Attesten gir disse opplysninger:

- alle fornavn og eventuelt mellomnavn
- etternavn, se under kort attest
Ved utstedelse av lang attest skal det i merknadsfeltet på attesten opplyses om at navnet (gjelder både etternavn, for- og mellomnavn) er endret ved bevilling/melding, når den er gitt og av hvilken myndighet.
- fødselsdato, se under kort attest
- personnummer, se under kort attest
- kjønn
- fødested, se under kort attest
- foreldrenes navn
De skal føres på med det navnet de hadde på fødselstidspunktet til den personen attesten gjelder. Senere navneendringer skal ikke hensyntas, med mindre navneendringen beror på identitetsendring i forbindelse med falsk identitet. Er foreldrenes navn galt ut fra det de hadde på barnets fødselstidspunkt, må dette rettes. Foreldrenes etternavn som ugift skal ikke angis selv om en av foreldrene har endret etternavn ved vigsel. Er foreldrene ikke gift, skal farens navn bare angis dersom folkeregistermyndigheten har mottatt farskapsmerkning eller melding fra bidragsfogden om at farskapet er endelig fastslått.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

For barn som er lovlig adoptert, skal adoptantenes (adoptantens) navn angis uten merknad om adopsjonsforholdet. De biologiske foreldres navn må ikke angis. Er barnet adoptert av stefaren (d.e. bevilling gitt av fylkesmannen eller i tilfelle gitt av utenlandsk myndighet, med samtykke av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet), skal foreldrene angis med adoptantens og barnemorens navn (det navn moren hadde da barnet ble født). Er adoptivforholdet opphevet, skal de biologiske foreldres navn angis.

Er det i forbindelse med oppheving av adoptivforholdet gitt melding om at rettsforholdet til de virkelige foreldre ikke er gjenopprettet, skal attesten gi opplysning om dette.

16.1.9 Merknadsfeltet

Attestmerknader føres automatisk

Unntak: for å være sikker på at det på lang fødselsattest blir påført merknad om eventuell sak angående mulig endring av fødselsdato, bør merknad om dette legges inn i attestmerknadsfeltet.

16.1.10 Attest med foreldrenes navn (lang attest) - flerspråklig

Denne foreligger på norsk/engelsk/tysk/fransk/spansk og skal utstedes for bruk utenfor Norge. Utfyllingsreglene følger de som gjelder for lange attester. Det skal imidlertid ikke føres noen merknader på attesten.

16.1.11 Formelle krav til utfylling

16.1.11.1 Generelt

I alle utskrifter kan det velges målform. Etter valg av type utskrift, står markøren i feltet MÅLFORM. Ønskes nynorsk, tastes N i dette feltet.

Alle feltene i utskriftene kan modifiseres, det vil si at felt kan fylles ut med manglende opplysninger, rettes eller blankes. Endringer som utføres i utskriftsbildene oppdaterer ikke Folkeregisteret.

16.1.11.2 Skrivemåte

Attesten skal skrives ut på blankett fastsatt av Skattedirektoratet. Fødselsdato må angis i rekkefølgen dag, måned, år. Året må angis helt ut, dvs. med 4-sifret tall.

Fødselsdatoen skrives slik: 20 07 1972, og ikke 200772 slik det føres på blanketter e.l.

16.1.11.3 Rettelser og forkortelser

Radering, overstryking eller forkortelser må ikke forekomme. Eksempelvis må kjønn skrives helt ut (mann, ikke M.).

16.1.11.4 Undertegning og stempling

Attesten skal være påført registermyndighetens navn, dato for utstedelsen og registermyndighetens stempel. Det er det runde stempelet med riksvåpenet som skal benyttes på fødselsattesten, jf. fregforskr. § 10-7-4 siste ledd. Den skal være undertegnet av tjenestemann som er gitt særskilt fullmakt til å undertegne, dvs. egen fullmakt utenom den fullmakt som er gitt en eller flere av funksjonærene til å undertegne meldinger og korrespondanse. Fullmakten gis skriftlig og oppbevares av sjefen for skattekontoret.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Attesten undertegnes etter fullmakt, dvs. at det etter underskriften skal skrives "e.f."

16.1.11.5 Legalisering/Apostille

For landene som ikke har godtatt Haag-konvensjonen av 1961 om avskaffelse av kravet til legalisering av utenlandske offentlige dokumenter (også kjent som Apostille-konvensjonen), er legalisering av fødselsattesten nødvendig. Den som skal ha attesten må på egen hånd undersøke om legalisering er nødvendig og sørge for at det blir gjort. Legalisering innebærer at attesten skal være forsynt med en attestasjon fra sentral myndighet om at attesten er utstedt av kompetent myndighet og undertegnet av kompetent person i henhold til norsk lovgivning.

Fødselsattest utstedt av registermyndigheten legaliseres av Utenriksdepartementet. Apostille utstedes av fylkesmannen for det sted attesten er utstedt. Attesten må være flerspråklig.

16.2 Bostedsattest

Fregforskr. § 10-7-1 og § 10-7-3

Bostedsattesten attesterer ikke navnet, eventuell forsørgelsesbyrde eller samboerskap.

16.2.1 Innhold

Forutsatt at Folkeregisteret har registrert tilstrekkelige opplysninger, kan det utstedes bostedsattest på enhver som er bosatt i kommunen. Bostedsattesten attesterer følgende typer opplysninger:

- bostedsadresse
- hvor lenge vedkommende har vært bosatt på denne adressen, i kommunen og i Norge

Opplysningen om hvor lenge en person har vært bosatt i Norge vil ofte være vanskelig å dokumentere for personer født før 1970 eller innflyttet til kommunen før 1970 (da hovedregisterkort ikke ble rekvirert i forbindelse med flyttinger). Mange av de daværende folkeregistre har ved oppdateringen til nye hovedregisterkort lagt inn 1.11.70 som registreringsdato. I mange tilfeller vil det være innlysende at denne datoen ikke kan være korrekt. I så fall bør man slette opplysningen fra attestbildet før attesten skrives ut.

16.2.2 Form

Attesten skal skrives ut fra utskriftsmenyen i Folkeregisteret og være stemplet og underskrevet. Som stempel må man bruke det runde riksvåpenstempelet.

16.2.3 Hvem kan få bostedsattest

Bostedsattest skal ikke utstedes til personer som er registrert utvandret.

Bostedsattest kan ellers bare utstedes etter begjæring fra:

- den attesten gjelder
- ektefellen/den registrerte partneren
- en av de nærmeste slektingene (barn, foreldre og søsken)
Her er det imidlertid nødvendig at vedkommende slekting kan godtgjøre at han/hun har et begrunnet behov for attesten.
- offentlig myndighet
- verge for en umyndig

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

16.3 Utskrifter

Det runde riksvåpenstempelet må ikke benyttes på disse utskriftene, unntatt for "Bekreftelse på navneendring".

16.3.1 Underretning om registrert flytting

"Underretning om registrert flytting" foreligger både på bokmål og nynorsk og kan tas ut enten i forbindelse med registrering av flytting eller via attestmenyen i Folkeregisteret.

"Underretning om registrert flytting" skal underskrives og stemples med registermyndighetens kontorstempel før utsending.

16.3.2 Bekreftelse på navneendring

I utskriftsmenyen i Folkeregisteret kan det tas ut bekreftelse på endring av navn ved melding til folkeregistermyndigheten. Andre navneendringer kan ikke bekreftes ved denne utskriften og systemet er sperret for denne utskriften dersom ikke siste navneendring er foretatt ved melding til registermyndigheten. Riksvåpenstempelet skal benyttes.

16.3.3 Fødselsnummerbekreftelse

Fødselsnummerbekreftelse tas ut fra utskriftsmenyen i Folkeregisteret. Vær oppmerksom på at denne bare bekrefter vedkommendes fødselsnummer, ikke fullt navn. Kontorstempelet skal benyttes.

16.3.4 Bekreftelse på registrert foreldreansvar

Bekreftelsen kan skrives ut for bosatte barn, og viser barnets navn og fødselsnummer, hvilket foreldreansvar som er registrert og dato da dette ble registrert. Videre går det frem navn på dem som har del i foreldreansvaret.

Navn på forelder som ikke har del i foreldreansvaret fremgår ikke.

Bekreftelsen skal signeres av saksbehandler og stemples med kontorstempel.

I tillegg til manuell utskrift er det en automatisk utskrift med bekreftelse på registrert foreldreansvar. Denne produseres sentralt og sendes ut påfølgende virkedag. Se nærmere om dette i Brukerhåndbok DSF.

16.3.5 Adresseopplysning

Det er et eget valg i utskriftsmenyen som gir opplysning om en persons adresse, med mindre den er sperret, eventuelt at personen det spørres om er utvandret, når og til hvilket land, eller at personen er død og dødsdato. Kontorstempelet skal benyttes.

16.3.6 Registrerte opplysninger

Et eget valg i utskriftsmenyen tar ut de mest brukte opplysningene fra registeret. Mange har behov for å bekrefte en eller flere av de opplysningene som er registrert om dem i Folkeregisteret uten at det er behov for kopi av hele hovedregisteret. Opplysninger som kan gis er:

- etternavn
- sivilstand
- fornavn

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- statsborgerskap
- mellomnavn
- bostedsadresse
- kjønn
- fødested
- fødselsnummer

Hvis den som begjærer utskriften ønsker at enkelte av opplysningene ikke skal fremkomme, kan disse slettes fra skjermbildet før den skrives ut. Kontorstempelet skal benyttes.

16.3.7 Forespørsel om navnevalg

Forespørselen finnes i utskriftsmenyen i Folkeregisteret. Forespørselen sendes ut med en gang barnet har fått tildelt fødselsnummer, med mindre navn ikke alt er valgt.

16.4 Riksvåpenstempelet - bruk

Dette stempelet skal brukes i følgende tilfeller:

- utstedelse av fødselsattester
- utstedelse av bostedsattester
- utstedelse av prøvingsattest
- utstedelse av vigselsattest
- bekreftelse på navneendring

Riksvåpentempelet skal ikke brukes i brev, meldinger og utskrifter/avskrifter fra hovedregisteret og den aktuelle leder er ansvarlig for at stempelet blir oppbevart på betryggende måte. Det må føres oversikt over antall stempler og hvor de befinner seg. Dersom stempler kommer på avveie, må dette meldes til Skattedirektoratet.

17 Sanksjoner

Fregl. § 12-1 og fregforskr. kap. 12 A

Brudd på opplysningsplikten i fregl. § 11-1 er ikke lenger straffbart og skal heretter gebyrbelegges.

17.1 Grunnlaget for å ilegge gebyr

Etter fregl. § 12-1 kan gebyr ilegges i følgende tilfeller:

1. De som etter pålegg om å gi opplysninger som nevnt i loven § 11-1, f.eks. unnlater å opplyse om adresse. Et vilkår for å ilegge gebyr er at man har fått skriftlig påkrav med en bestemt frist. Denne bestemmelse omfatter fysiske personer. Dersom man kommer med uriktige opplysninger, f.eks. melder /fiktiv flytting, vil det være straffbart etter straffeloven § 221. Hvis underskriften er forfalsket, vil det være straffbart etter § 361. Slike forhold skal fortsatt politianmeldes, se pkt.18.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

2. Den som etter pålegg ikke gir opplysninger som nevnt i lovens § 11-2 bokstav b og c, f.eks. ikke opplyser om hvem som bor på en adresse. Et vilkår for å ilegge gebyr er at man har fått skriftlig påkrav med en bestemt frist. Bestemmelsen omfatter huseiers/utleiers plikt til å opplyse om hvem som bor eller oppholder seg på eiendommen. Dette vil gjelde såvel fysiske som juridiske personer. Meldeplikten for de som er nevnt i bokstav c gjelder opplysning fra nettselskap/strømlleverandør om abonnementsforhold og forbruk.
3. Ved brudd på overholdelse av vilkår gitt med hjemmel i fregforskr. § 10-2-1, f.eks. at opplysningen er brukt til et annet formål enn det det er gitt tillatelse til.

For fysiske personer er det et vilkår for å ilegge gebyr at det er utvist uaktsomhet eller forsett. Forsett vil være utvist dersom man har fått et påkrav om å melde flytting og bevisst unnlater det, f.eks. i klar tale/skrift uttrykker at man ikke akter å gi opplysninger. Uaktsomhet vil foreligge der man har glemt å sende inn melding.

Kravet kan frafalles hvis det kan dokumenteres at man har vært bortreist, lagt inn på sykehus mv.

For juridiske personer kan gebyr også ilegges der det foreligger et objektivt ansvar, dvs. der det ikke foreligger noen skyld, f.eks. der man har misforstått den pålagte plikt.

Når en sak om overtredelsesgebyr avsluttes i førsteinstansen med at gebyr ikke ilegges, skal parten underrettes om dette. Grunnlaget for at saken avsluttes, skal samtidig kort angis.

Det kan ikke ilegges gebyr for overtredelser som har funnet sted mer enn tre år før overtredelsen ble oppdaget, jf. fregforsk. § 12-1-3.

17.2 Utmåling av gebyret

Fregl. § 12-1 tredje og fjerde ledd og fregforskr. § 12-1-2

For å unngå forskjellsbehandling skal utmålingen baseres på følgende veiledende satser:

- For å ilegge gebyr for å unnlate å gi melding etter fregl. § 12-1 bokstav a og b ilegges et kvart rettsgebyr pr dag, jf. fregforskr. § 12-1-2 første ledd.

Gebyret løper fra dagen etter at fristen for å gi melding/opplysninger gikk ut. Maksimalt gebyr vil være 15 ganger rettsgebyret, dvs. inntil 60 dager pr. overtredelse. Ett rettsgebyr er pr. 1.1.2018 kr. 1.130,00.

- For å ilegge gebyr for brudd på vilkår etter fregl. § 12-1 bokstav c ilegges ett rettsgebyr pr. dag, jf. fregforskr. § 12-1-2 annet ledd.

For utmåling av gebyr for brudd på fregl. § 11-2 bokstav b og c kan de veiledende satser fravikes for de tilfeller som er nevnt i fregforskr. § 12-1-2 tredje ledd bokstav a-f. Ved utmåling av gebyr for brudd på fregl. § 11-1 kan det ikke legges vekt på slike forhold.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

17.3 Hvordan gebyret ilegges og innkreves.

Vedtak om illeggelse av gebyr er et vedtak som treffes av registermyndigheten i første instans og kan påklages til Skattedirektoratet. Det vises her til reglene for vedtak og klage i forvaltningsloven kap. 4-6.

Statens innkrevingsentral står for selve innkrevingen.

17.4 Tap av rett til å få utlevert opplysninger.

Dette er regulert i fregl. § 12-2 og fregforskr. §§ 12-2-2 og 12-2-3

18 Anmeldelse

18.1 Myndighet til å anmelde

Folkeregistermyndigheten har myndighet til å anmelde antatt straffbare overtredelser som omfattes av dette kapitlet. De enheter som regiondirektøren har gitt myndighet, kan anmelde på registermyndighetens vegne.

18.2 Krav til mistanke

Forhold kan anmeldes til påtalemyndigheten når det foreligger skjellig grunn til mistanke om lovbruddet.

18.3 Identitetskrenkelse og misbruk av identitetsdokumenter

Straffeloven § 202 og § 366

Straffeloven § 202 Identitetskrenkelse

"Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som uberettiget setter seg i besittelse av en annens identitetsbevis, eller opptrer med en annens identitet eller med en identitet som er lett å forveksle med en annens identitet, med forsett om å

- a) oppnå en uberettiget vinning for seg eller en annen, eller*
- b) påføre en annen tap eller ulempe."*

Den som opptrer med en annens identitet eller fremlegger dokumentasjon på en annens identitet eller lager en uriktig identitet i forbindelse med oppmøte på et av registermyndighetens kontorer omfattes av bestemmelsen om identitetskrenkelse i straffeloven § 202. Det samme gjelder når man utfører stedlig kontroll. Skatteetaten skal som hovedregel anmelde slik forhold til politiet.

For at det skal foreligge skjellig grunn til mistanke må det være sannsynlighetsovervekt for at en person uberettiget setter seg i besittelse av en annens identitetsbevis, eller opptrer med en annens identitet eller med en identitet som er lett å forveksle med en annens identitet. Det kreves at det foreligger objektive holdepunkter for mistanken.

Det er viktig å samordne anmeldelse om identitetskrenkelse med anmeldelse om eventuelle andre skattemessige- eller avgiftsmessige forhold.

§ 366 Misbruk av identifikasjonsbevis

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

"Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som overlater et vitnemål, pass eller liknende identifikasjonsbevis som er utferdiget til ham, til en annen, selv om han vet eller bør forstå at det vil bli brukt ulovlig."

Denne bestemmelsen kan benyttes ved utlån av identiteter. Dersom registermyndigheten kommer over at en person med d-nummer eller fødselsnummer leier ut sin identitet til en person som ikke har identifikasjonsnummer, skal registermyndigheten anmelde utleier av identiteten.

For at det skal foreligge skjellig grunn til mistanke, må det være sannsynlighetsovervekt for at en person leier ut sin identitet til en annen person. Det kreves at det foreligger objektive holdepunkter for mistanken.

18.4 Gir uriktige opplysninger /brudd på forklaringsplikten i fregl. § 11-1 annet ledd.

Straffeloven § 221 første ledd bokstav c omhandler slike forhold:

"Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som skriftlig eller muntlig gir uriktig opplysning til

...

c) offentlig myndighet under forklaringsplikt"

18.5 Dokumentforfalskning i folkeregistersaker

Straffeloven § 361, § 362 og § 370

§ 361 Dokumentfalsk

"Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som

- a) ettergjør eller forfalsker et dokument, eller anskaffer et ettergjort eller forfalsket dokument med forsett om bruke det eller la det fremstå som ekte eller uforfalsket,*
- b) rettsstridig bruker et dokument som nevnt i bokstav a og lar det fremstå som ekte eller uforfalsket, eller*
- c) utsteder et dokument og uriktig tillegger seg en stilling som er av vesentlig betydning for dokumentets bevisverdi, og lar dokumentet fremstå som riktig.*

Med dokument menes i dette kapittel en informasjonsbærer som gjelder et rettsforhold eller ellers egner seg som bevis for et rettsforhold."

Overtredelse av straffeloven § 361 gjelder utferdigelse av forfalsket dokument og bruk av et slik dokument som er egnet som bevis for å oppnå folkeregistermessige fordeler, anmeldes i utgangspunktet uten hensyn til unndragelsens omfang. Dette vil f.eks. gjelde for falske eller fiktive flyttemeldinger. Anmeldelse kan likevel unnlates når overtredelsen gjelder enkelttilfeller og forfalskingen ikke har noe å si for resultatet av saken.

§ 362. Mindre dokumentfalsk

"Når straffverdigheten er liten, straffes dokumentfalsk med bot. Ved denne avgjørelsen skal det særlig legges vekt på

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

- a) *hvilken verdi handlingen gjelder,*
- b) *om den har hatt til følge skade eller uleilighet for noen,*
- c) *i hvilken utstrekning den er resultat av planlegging."*

Dersom registermyndigheten kommer til at straffverdigheten for dokumentforfalskningen er liten, skal straffeloven § 362 benyttes.

Ved vurderingen hva som skal regnes som "liten" skal forholdets alvorlighets karakter vurderes, og om det er unnskyldige grunner til at personens forfalskning. F.eks. sykdom, alderdom eller andre forhold som gjør det ikke egnet.

§ 370 Forberedelse av dokumentfalsk

"Den, som til forberedelse av dokumentfalsk tilvirker, erverver, innfører, utfører, overdrar, besitter eller oppbevarer falsk segl, stempel eller merke eller andre gjenstander, som tilkjenner seg som bestemte til å benyttes til ettergjørelse eller forfalskning, eller i slik hensikt tilvender seg et ekte segl, stempel eller merke, straffes med bot eller med fengsel inntil 3 år."

§ 370 om forberedelse av dokumentfalsk skal benyttes for de tilfeller personen er mistenkt for å ha forberedt seg til dokumentforfalskning, men ennå ikke utført selve handlingen.

18.6 Medvirkning

Etter straffeloven § 15 straffes medvirker på samme måte som hovedmann.

Medvirkning anmeldes i alminnelighet bare når hovedmannen selv er anmeldt eller ilagt administrativ sanksjon, og bare i de tilfeller hvor bistanden har vært fremtredende.

Ved gjentatt medvirkning skal lovbruddet anmeldes selv om hovedmannen ikke er anmeldt eller ilagt administrativ sanksjon. Tilsvarende gjelder hvor medvirkningen er utført på en graverende måte eller under utøvelse av næring. Dette gjelder likevel ikke dersom det er grunn til å anta at overtredelsen er et engangstilfelle som har eller ville ha ført til unndragelse av lite omfang.

18.7 Unntak fra anmeldelse

Fremtrer det som overveiende sannsynlig at straffesak vil bli henlagt eller lede til påtaleunnlates, kan anmeldelse normalt unnlates. Det samme gjelder når forhold ved overtrederen gjør at straffeforfølgning vil være en uforholdsmessig stor påkjenning for vedkommende.

18.8 Flere straffbare overtredelser og fortsatt straffbar handling

Er det i samme eller flere forskjellige handlinger begått flere straffbare overtredelser av straffeloven, skal disse ses i sammenheng ved vurderingen av om anmeldelse skal inngis.

18.9 Tidspunkt for anmeldelse

Overtredelser av folkeregisterrettslige forhold som fyller vilkårene i dette kapittel skal anmeldes så snart som mulig.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

18.10 Sted for anmeldelse

Dersom det ikke er gjort avtale om annet, inngis anmeldelse til det politidistrikt hvor den straffbare overtredelsen er eller antas å være foretatt, eller hvor mistenkte har sitt bosted eller sin virksomhet.

19 Arkivering

Her gjelder arkivlova: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-12-04-126>
og forskrift om offentlige arkiv: <https://lovdata.no/forskrift/2017-12-15-2105>

19.1 EDB-registeret

Folkeregisteret føres med elektroniske hjelpemidler. Reglene for teknisk føring er beskrevet i Brukerveiledning DSF. De manuelt førte kortene som er opprettet skal imidlertid oppbevares, jf. arkivlova § 9.

19.2 Manuelle registre

19.2.1 Navneregisteret

Navneregisteret omfatter personer som har vært registrert bosatt eller er blitt fødselsregisterført i kommunen før føring med elektroniske hjelpemidler ble tatt i bruk. Navneregisteret omfatter også personer som er døde eller utvandret før fødselsnummersystemet ble tatt i bruk.

19.2.2 Hovedregisteret

Etter 1.1.1995 er ingen hovedregisterkort ajourført eller opprettet. Inntil dette tidspunktet bortfalt føringen av hovedregisteret gradvis i takt med fremdriften i utplasseringen av EDB-utstyr i de daværende folkeregisterenhetene.

Hovedregisteret omfattet frem til føringen bortfalt alle personer som var registrert bosatt i kommunen, personer som ble født i kommunen etter 1. januar 1983 av foreldre som ikke var registrert som bosatt i Norge og dødfødte i kommunen.

19.2.3 Opplysninger på hovedregisterkortet

Hovedregisterkortet kan inneholde følgende opplysninger:

– etternavn, fornavn, mellomnavn og evt. slektsnavn som ugift	– bostedsadresse, evt. med anmerking hvis adressen er sperret og hvor lenge
– fødselsnummer	– yrke og arbeidsgiver
– fødekommune/land og sykehus og fødehjem	– familienummer
– dåpssted og -dato	– ektefelles/partners slektsnavn, fornavn, mellomnavn og evt. slektsnavn som ugift
– kjønn	– ektefelles/registrert partners fødselsnummer
– statsborgerskap	– ektefelles/registrert partners statsborgerskap
– trossamfunn	– foreldres slektsnavn, fornavn, mellomnavn og evt. tidligere slektsnavn

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

– dødsdato	– foreldres fødselsnummer og statsborgerskap
– sivilstand	– barns slektsnavn, fornavn og mellomnavn
– dato og sted (embete) for inngåelse av ekteskap/registrert partnerskap	– barns fødselsdato, fødested og kjønn
– dato og sted (embete) for separasjon	– hovedmerknadsfeltet kan inneholde attestmerknader og Fremkonnummer.
– dato og sted (embete) for skilsmisse	
– dato for ektefelles/partners død	
– stemmerettsforhold	
– vergemål ved umyndiggjørelse	
– verge/hjelpeverges adresse	

Andre opplysninger enn dette var det ikke adgang til å registrere på hovedregisterkortene

19.2.4 Ordningen av hovedregisteret

Etter 1.1.1995 er det ikke blitt ført hovedregisterkort. Kortenes plassering er avhengig av tidspunktet for opphør av føringen av hovedregisterkortene i den enkelte kommune. Unntak fra dette gjelder kort for adopterte og deres biologiske foreldre.

Kortene er dels plassert etter bostedsadressen, dels etter fødselsdato og dels i egne avdelinger for diplomater, militært personell beordret til utlandet, personer som oppholder seg på Svalbard, Jan Mayen o.l. og uten kjent bosted, fødselsregisterførte og dødfødte.

19.2.5 Avgangsregisteret

Avgangsregisteret fungerer som et arkiv og består frem til 1.1.1995 av hovedregisterkortene til personer som er utvandret eller som er døde. Etter 1.1.1995 er ingen nye kort overført til avgangsregisteret.

I tillegg til det ordinære avgangsregisteret er det avgangsregister for utflyttede og et omskrivningsregister. Disse omfatter kun kort som har stått i 25 år eller mer og som kan overføres til Arkivverket.

19.3 Avlevering til arkivverket

Oversending av kort fra avgangsregisteret til Arkivverket skal skje etter de avgjørelser arkivverket treffer. Når det gjelder oversending av opplysninger som ikke er ført på kort, vil Skattedirektoratet avtale overføring av disse til arkivverket på maskinlesbart medium.

Fra 1.1.2020 vil det årlig bli produsert lister over hvilke kort som skal tas ut fra hovedregisteret for oversending til Arkivverket.

19.4 Henvendelser til Arkivverket

Arkivverket har ikke folkeregisteropplysninger fra tiden etter 1995.

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Henvendelser fra NAV eller andre offentlige etater skal besvares på følgende måte:

Folkeregistermyndigheten skal besvare NAV eller andre offentlige etater direkte med de opplysninger som Skatteetaten besitter. Dersom registermyndigheten har mangelfulle eller manglende opplysninger om en konkret person, må NAV eller andre offentlige etater selv henvende seg til Arkivverket.

En slik henvendelse må inneholde:

- personens fulle navn, eventuelt pikenavn der det er aktuelt
- fødselsdato
- hvilken kommune personen var bosatt i, samt eventuell andre bostedsadresser på 1990-tallet
- hvilket tidsrom man trenger opplysninger fra

Henvendelser skal sendes til Arkivverket:

Riksarkivet v/Dokumentsentret
Postboks 4013 Ullevål stadion
0806 Oslo

Epost: post@arkivverket.no

19.5 Arkivering av meldinger

Meldinger som skal arkiveres av registermyndigheten:

- førstegangs navnevalg
- navneendringer og –bevillinger
- vigsler
- separasjoner (også for partnere)
- opphør av separasjon (også for partnere)
- skilsmisser (også for partnere)
- statsborgerbevillinger
- endring av barns statsborgerskap når foreldrene gifter seg
- vergemål/hjelpeverge
- dødsfall, dødsformodningsdom/-kjennelser
- flyttemeldinger (også innflyttingsmeldinger)
- melding om ny/endret postadresse
- avtale om foreldreansvar
- grunnlagsdokument for spesifisert registreringstype
- fødselsmeldingen (blad 3)
- d-nummerrekvisisjon

Arkiveringstid for meldinger

Flyttemeldinger: 10 år

D-nummerrekvisjoner: 3 år

Øvrige meldinger: 5 år

Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1

Når det gjelder prøving av ekteskapsvilkår, skal følgende arkiveres av registermyndigheten:

- egenerklæring
- forlovererklæring
- erklæring om skifte

Prøvingsprotokollen skal innbindes og oppbevares for senere avlevering til Arkivverket (Statsarkivet).

Meldinger som skal sendes til Skatt nord, Hammerfest:

- fødsel
- erklæring om farskap
- melding om farskap fra bidragsfogden
- adopsjoner
- innflyttinger (sendes i elark, originalblanketten arkiveres av registermyndigheten)
- d-nummer

20 Forkortelser

Brnl. = Lov om foreldre og barn av 8. april 1981 (brnl.)

Fvl. = Lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

Fregl. = Lov om folkeregistrering av 9. desember 2016 (folkeregisterloven)

Fregforskr. = Forskrift om folkeregistrering av 14. juli 2017, fastsatt av Skattedirektoratet

Overenskomsten = Overenskomst av 1. november 2004 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om folkeregistrering

Statsbrl. = Lov om norsk statsborgerskap av 10. juni 2005 (statsborgerloven)